

T.C.

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TEMEL İSLAM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

BİR BİLİMSEL TEFSİR ÖRNEĞİ OLARAK HALUK

NURBÂKİ’NİN KUR’ÂN’A YAKLAŞIMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hikmet GÜLER

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Emine SEKME

TOKAT 2025

ETİK SÖZLEŞME

Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre, Dr. Öğr. Üyesi Emine SEKME danışmanlığında hazırlamış olduğum “Bir Bilimsel Tefsir Örneği Olarak Haluk Nurbâki’nin Kur’ân’a Yaklaşımı” adlı Yüksek Lisans tezinin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

24/12/2025

Hikmet GÜLER

JÜRİ ONAY VE KABUL SAYFASI

Hikmet GÜLER tarafından hazırlanan “**Bir Bilimsel Tefsir Örneği Olarak Haluk NURBÂKİ’nin Kur’ân’a Yaklaşımı**” adlı tez çalışmasının savunma sınavı 28/11/2025 tarihinde yapılmış olup aşağıda verilen jüri tarafından Oy Birliği ile Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı, Tefsir Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı Soyadı)**İmzası**

Üye (Danışman): Dr. Öğr. Üyesi Emine SEKME

.....

Üye (Başkan): Doç. Dr. Ahmet Özdemir

.....

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Burcu Dilek

.....

ONAY

.../.../...

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

ÖZET

BİR BİLİMSEL TEFSİR ÖRNEĞİ OLARAK HALUK NURBÂKÎ'NİN KUR'ÂN'A YAKLAŞIMI

Güler, Hikmet

Yüksek Lisans, Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Emine SEKME

Mart 2025 ix + 103 sayfa

Kur'ân-ı Kerîm Allah tarafından insanlara rehber ve yol gösterici olması için gönderilmiş ilahi bir kitaptır. İndirildiği zamandan itibaren tefsir edilmeye ve anlaşılmaya çalışılmıştır. Son ve evrensel olmasından dolayı içerisinde her zaman ve mekâna hitap edebilecek bilgileri barındırmaktadır Ayetlerden çıkarılan manalar zamana, mekâna ve ulemanın anlayış biçimine göre farklılık göstermektedir.

Son iki asırda bilim ve teknolojinin gelişmesi ve hayatımızın her alanına girmesiyle Kur'ân-ı Kerîm'i anlamada farklı yöntemler meydana gelmiştir. Bunlardan birisi Kur'ân-ı Kerîm'i, kevnî ayetlerle bilimsel veriler arasındaki delaleti ortaya çıkararak anlama yöntemidir. Genellikle bilimsel tefsir olarak isimlendirilen bu yöntem Kur'ân-ı Kerîm'de kâinat ve tabiat kanunlarından bahseden ayetlerin yapılan bilimsel araştırmalar sonucunda elde edilen verilerle arasındaki uyumu bizlere gösterir. İlmi tefsir ve bilimselci tefsir olarak da isimlendirenler olmuştur.

Bilimsel tefsir yöntemiyle Kur'ân ayetlerini anlamaya ve anlatmaya çalışan birçok âlimden birisi de bu tezde araştırmaya konu edinilen Haluk Nurbâkî'dir. Nurbâkî tıp hekimi olmasının yanında Kur'ân'ı anlama ve başkalarına da anlatma çabası olan nadide şahsiyetlerdendir. Özellikle kâinattan bahseden ve bilimin de konu edindiği durumlara işaret eden ayetleri 21. asrın anlayış biçimine ve tefsir ilminin ruhuna münasip bir şekilde tefsir etmiştir.

Nurbâkî kevnî ayetleri tefsir ederken bilim insanlarının keşfettiği verilerle ayetlerin bahsettiği manayı beraber değerlendirerek aralarındaki uyumu ortaya çıkarmıştır. Bu gayretiyle hem bir bilim insanı hem de bir Kur'ân müfessiri olunabileceğini bizlere göstermiştir.

Kur'ân-ı Kerîm mucize bir kitap olduğunu içerisinde bulunan kevnî ayetlerle bizlere göstermektedir. Bu asırda Kur'ân-ı Kerîm'in mucize olduğunu anlamamıza yardımcı olan yöntemlerden birisi de kevnî ayetleri konu edinen bilimsel tefsir çalışmalarıdır. Birçok eser veren ulema yanında Nurbâki'nin özellikle bilimsel konuları ele alan *Kur'ân-ı Kerîm'den Ayetler ve İlmi Gerçekler* kitabı da Kur'ân'ın mucize oluşunu bizlere göstermektedir.

Zamanımız da doğru ve murad-ı ilahiye uygun bilimsel tefsir yapılması Kur'ân-ı Kerîm'in anlaşılması için önemlidir. Çünkü Kur'ân her zamana olduğu gibi bizim asrımızın da ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde indirilmiştir. Bu zamanın inançsızları bilimle Allah'ı inkâr yoluna gittikleri için onları ilzam da bilimsel yolla olmalıdır. Bunun için Kur'ân'daki bilimsel bilgileri asrımızın ihtiyaçlarına uygun şekilde tefsir etmek gereklidir.

Bu tezimizde bir kısım kevnî ayet ve ayetlerin delalet ettiği birçok bilimsel konuyu Nurbâki'nin görüş ve yorumlarıyla ele aldık. Konuları işlerken Nurbâki'nin yanı sıra ayetlere bilimsel yorum getiren Süleyman Ateş, Celal Yıldırım, Celal Kırca, Elmalılı Hamdi Yazır, Mehmet Sait Şimşek gibi bir kısım müfessirlerin eserlerinden de alıntı yaptık. Amacımız tıp hekimi olan Nurbâki'nin ayetlere getirdiği bilimsel yorumları yer yer diğer bazı müfessirlerle karşılaştırma yaparak görmektir.

Çalışmamızda gördük ki fen ilimlerinin ilerlemesi ve bilimsel çalışmaların artması her ilimde olduğu gibi tefsir ilminde de etkilerini göstermiştir. Bu durum Kur'ân'ın bazı ayetlerinin daha iyi anlaşılmasını sağlamıştır. Yapılan bilimsel çalışmalardan elde edilen verilerin Kur'ân ayetlerine ters düşmemesi; hatta ayetlerin işaret ettiği manaları tasdik eder nitelikte olması Kur'ân'ın mucize olduğunu bize göstermektedir.

Olumsuz olarak ise şöyle bir sonuca vardık: Ulemanın ayetleri tefsir ederken kullandığı metotlar yaklaşık olarak aynıdır. Genellikle araştırmayı yapan bilim insanının vardıdığı sonucun ayet ile olan uyumunu göstermektedirler. Yani müfessirlerin ayetleri kendi araştırmaları veya Müslüman bir grup insanın yaptığı yorum veya çalışma değil de: yabancı bilim insanlarının yaptığı araştırmalarla açıklamaktadırlar. Bunu yerine her ilimden bir veya birkaç Müslüman âlimin bir araya gelip kapsamlı bir tefsir yazması daha iyi olacaktır. Zira İslam âleminde her ilim dalından bilim insanımız

mevcuttur.

Tezimiz üç bölümden oluşmaktadır: Birinci bölümde bilimsel tefsirin isimlendirilmesi, amacı ve öneminin ne olduğu konuları, ikinci bölümde Haluk Nurbâki'nin hayatı, eserleri ve tefsir anlayışı, üçüncü bölümde ise Haluk Nurbâki'nin ayetler ışığında ele aldığı bilimsel konular işlenmiştir.

Anahtar Kelime: Kur'ân, Tefsir, Bilimsel Tefsir, Haluk Nurbâki,

ABSTRACT

HALUK NURBÂKÎ'S APPROACH TO THE QUR'AN AS AN EXAMPLE OF A SCIENTIFIC INTERPRETATION

Güler, Hikmet

Master's Thesis, Department of Basic Islamic Sciences

Thesis Advisor: Dr. Assoc. Prof. Emine SEKME

March 2025 ix + 103 pages

The Quran is a divine book sent by God to guide and guide humanity. Since its revelation, it has been interpreted and understood. Because it is final and universal, it contains knowledge that can address all times and places. The meanings derived from its verses have varied depending on time, place, and the understanding of scholars.

Over the last two centuries, with the advancement of science and technology and their penetration into every aspect of our lives, different methods for understanding the Quran have emerged. One of these methods is the effort to understand the Quran by uncovering the implications between the verses of the universe and scientific data. Generally speaking, it is scientific exegesis.

Haluk Nurbâki, the subject of our thesis, is one of the many scholars who attempted to understand and explain Quranic verses using scientific exegesis. Besides being a physician, Nurbâki was one of the rare figures who strived to understand the Quran and explain it to others. He interpreted verses, particularly those that mentioned the universe and addressed the situations it addressed in its scientific context, in a way that aligned with the understanding of our time and the spirit of exegesis.

While interpreting the verses of the universe, Nurbâki evaluated the data discovered by scientists and the meanings conveyed by the verses, revealing the harmony between them. With this effort, he demonstrated that it is possible to be both a scientist and a Quranic commentator.

The Quran is a miraculous book, demonstrated to us by the verses of the universe within it. One of the methods that have helped us understand the miraculous nature of

the Quran in this century is scientific exegesis studies that explore these verses. Along with scholars who have produced numerous works, Nurbâki's book *Verses from the Holy Quran and Scientific Facts*, which specifically addresses scientific issues, demonstrates the miraculous nature of the Quran.

In our time, accurate and scientific exegesis in accordance with Divine will is crucial for understanding the Quran. Because the Quran was revealed to meet the needs of our time, as it has always been the case. Since the unbelievers of this time resort to scientific methods to deny God, they must be rebuked through scientific means. Therefore, it is necessary to interpret the scientific information in the Quran in a way that meets the needs of our time.

In this thesis, we explored a number of verses of the universe and the many scientific issues they allude to, through Nurbâki's perspectives and interpretations. In addition to Nurbâki, we also cited works by commentators who offered scientific interpretations of the verses, such as Süleyman Ateş, Celal Yıldırım, Celal Kırca, Elmalılı Hamdi Yazır, and Mehmet Sait Şimşek. Our aim is to examine Nurbâki's scientific interpretations of the verses, sometimes comparing them with those of other commentators.

In our study, we saw that the advancement of science and the increase in scientific studies have had an impact on the field of interpretation, as in every other discipline. This has led to a better understanding of some verses of the Quran. The fact that the data obtained from scientific studies do not contradict the Quranic verses and, in fact, confirm the meanings implied by the verses demonstrates the miraculous nature of the Quran.

On the negative side, we have reached the following conclusion: the methods used by scholars to interpret verses are approximately the same. They generally demonstrate the compatibility of the researcher's conclusion with the verse. In other words, commentators explain verses based on research conducted by foreign scholars, rather than their own research or the interpretations or studies of a group of Muslims. Instead, it would be more beneficial for one or more Muslim scholars from every discipline to come together and write a comprehensive commentary. Indeed, the Islamic world

boasts scholars from every branch of science.

Our thesis consists of three sections: The first section covers what scientific exegesis is, its purpose, and its importance. The second section covers the life and works of Haluk Nurbâki. The third section covers the scientific topics Haluk Nurbâki addressed in light of the verses.

Keywords: Quran, Exegesis, Scientific Exegesis, Haluk Nurbâki.

İÇİNDEKİLER

Etik Sözleşme.....	i
Özet	iii
Abstract.....	vi
İçindekiler.....	ix
Şekiller Listesi	xiii
GİRİŞ	1
1. Araştırmanın Konusu, Önemi ve Amacı	1
2. Konunun Yöntem ve Kaynakları.....	2
3. Literatür Değerlendirmesi	3
BİRİNCİ BÖLÜM: TANIMI VE TARİHİ AÇISINDAN BİLİMSEL TEFSİR	8
1.1. Bilimsel Tefsirin Tanımı ve İsimlendirilmesi	8
1.2. Bilimsel Tefsirin Tarihçesi	9
1.3. Bilimsel Tefsire Yaklaşımlar.....	13
1.3.1. Savunanlar ve Delilleri	13
1.3.2. Karşı Olanlar ve Delilleri	16
İKİNCİ BÖLÜM: HALUK NURBÂKİ’NİN HAYATI, ESERLERİ VE TEFSİRE YAKLAŞIMI	19
2.1. Haluk Nurbâki’nin Hayatı	19
2.2. Haluk Nurbâki’nin Eserleri	20

2.2.1. Fatiha'nın Kırk Yorumu	20
2.2.2. Âyet-el Kürsî Yorumu	21
2.2.3. Bakara Sûresi Yorumu	21
2.2.4. Sûre-i Yusuf'un Yorumu	22
2.2.5. Yâsin Suresi Yorumu	22
2.2.6. Amme Cüzü Yorumu	22
2.2.7. Namaz Sureleri Yorumu	23
2.2.8. Kur'ân'ın Harika Mesajları	23
2.2.9. Kur'ân'ın Matematik Sırları	23
2.2.10. Kur'ân-ı Kerîm'den Âyetler ve İlmî Gerçekler	23
2.2.11. Kur'ân Mûcizeleri	24
2.2.12. Tekvir Suresi Yorumu	24
2.2.13. İmanla Gelen İlim 1 İmanla Gelen İlim 2	24
2.2.14. Kutsal Mücadelem	24
2.2.15. Yüce İslâm Büyükleri	24
2.3. Haluk Nurbaki'nin Tefsir Anlayışı	25

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: BİLİMSEL TEFSİR AÇISINDAN HALUK NURBÂKİ'NİN ELE ALDIĞI KONULAR

3.1. Astronomi	28
3.1.1. Atmosferin Sırları	28
3.1.2. Karadelikler	31
3.1.3. Yedi Kat Sema	34
3.1.4. Arzın Kendi Ekseni Etrafında Dönüşü	37
3.1.5. Dünyanın Küre ve Elips Oluşu	40

3.1.6. Semanın Genişlemesi	42
3.1.7. Evrenin Yaratılışı.....	44
3.2. Biyoloji.....	48
3.2.1. Çift Yaratılış	48
3.2.2. Gebe Kalma Mucizesi	52
3.2.3. Anne Karnındaki Üç Karanlık Bölge	54
3.2.4. Hz. Âdem ve Hz. İsa'nın Yaratılışı, Evrim Teorisi	57
3.2.5. Anne Sütü Mucizesi	64
3.3. Zooloji	69
3.3.1. Bal Arısı.....	69
3.3.2. Devenin Sırları.....	72
3.3.3. Domuzun Haram Olmasının Hikmetleri	77
3.4. Jeoloji	80
3.4.1. Dağların Sırları	80
3.4.2. Petrolün Yaratılışı.....	84
3.4.3. Yağmurun Sırları	86
3.5. Deniz Bilimleri	89
3.5.1. Birbirine Kavuşmayan Deniz	89
3.6. Emir Ve Yasakların Bilimsel Sırları.....	92
3.6.1. Abdest.....	92
3.6.2. Namaz.....	96
3.6.3. Oruç	99
3.6.7. Alkol Kullanımının Yasaklanması	103

SONUÇ 108

KAYNAKÇA..... 110

ÖZGEÇMİŞ 113

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil No.....	Sayfa
Şekil 3.1. Beyaz Delik (Kuasar).....	32
Şekil 3.2. Kara delik (Black Holes).....	33
Şekil 3.3. Rahmin İç Yapısı.....	56

GİRİŞ

1. ARAŞTIRMANIN KONUSU, ÖNEMİ VE AMACI

Kur’ân-ı Kerîm Allah’ın insanlara her açıdan rehber olması için Cebrail aracılığı ile son peygamber Hz. Muhammed’e gönderdiği ilahi kitaptır. Her asra hitap etmesi ve her alanda insanlara yol göstermesiyle her zaman anlaşılmaya çalışılmış ve üzerine yorumlar yapılmıştır. Hükümleri sabit olmakla beraber yaşanan zaman ve mekâna, yorumlayan ulemanın anlayış biçimine ve toplumun ihtiyaçlarına göre yapılan yorumlar ve çıkarılan manalar farklılık göstermiştir. Özellikle son iki asırda, fen ve bilimin gelişmesi ve hayatın her alanına girmesiyle, klasik döneme göre çok daha farklı çalışmalar ve yorumlar yapılmıştır.

Biyoloji, zooloji, astronomi gibi birçok bilim dalı bazı ayetlerden hareketle Kur’ân çalışmalarına/tefsirlere dâhil edilmiştir. Günümüzde ise teknolojinin ilerlemesi, bilimsel çalışmaların artması ve ilimlerin gelişmesiyle bilim ve teknolojinin bu kadar gelişmediği zamanlara göre bazı ayetler daha iyi anlaşılmalı ve yeni açılımlar ortaya çıkmıştır.

Örneğin: “وَالسَّمَاءَ بَنَيْنَاهَا بِأَيْدٍ وَإِنَّا لَمُوسِعُونَ”

“Göğü sağlam yaptık ve onu genişleticiyiz”¹ ibaresi geçmiş zamanlarda yerde bitenlerin gökten gelen yağmura bağlı olmasıyla rızkın genişlemesi olarak tefsir ve te’vil edilirken;² son asırda yapılan çalışmalarla göğün gerçek manada genişlediği, yani sürekli büyüdüğü gözlemlenmiş ve ispat edilmiştir.³ Bu şekilde örnek verebileceğimiz birçok ayet mevcuttur. Bundan anlıyoruz ki bilimsel tefsir günümüz şartlarında Kur’ân’ın daha iyi anlaşılabilmesi, muhataplarının ilmi seviyesine göre hitap etmesi ve Allah’ın ilim, irade ve kudretinin anlaşılabilmesi açısından önemli bir araçtır.

Bu akımın son asırda hız kazanmasının bir nedeni ise batının bilimsel olarak

¹ ez-Zariyat 51/47.

² Elmalılı Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur’ân Dili*, (İstanbul: Eser Neşriyat, 1979), 6/4543.

³ Said Alpsoy, *Kur’ân En Büyük Mucize*, (İstanbul: Gelenek Yayınları, 2011), 14-15.

ilerlemesi ve buna karşı İslam âleminin geri kalmasıdır. Durum böyle olunca İslam'ın bilime karşı ve engel olduğu düşüncesi meydana gelmiştir. İslam âleminde tepkiye yol açan bu söylemler ulemayı harekete geçirmiştir. Gerçeğin böyle olmadığını ve Kur'ân'da bilimsel gerçeklerin olduğunu ve Kur'ân'ın düşünmeye, araştırmaya teşvik ettiğini kanıtlamak için yeni eserler kaleme almışlardır.

Elmalılı Hamdi Yazır (ö. 1942), Tantâvî Cevherî (ö. 1940), Süleyman Ateş gibi birçok ulema asrımızın anlayış ve bilimsel gelişmeleri göz önünde bulundurarak ayetlere ilmi izahlar yapmışlardır. Bu izahlarla Kur'ân'ın her asra hitap ettiği gibi bu asrın insanlarına da hidayet yolunu gösterdiğini ve Kur'ân'ın bilime karşı olmadığını bilakis teşvik ettiğini de kanıtlamaya çalışmışlardır.

Bu çalışmamızda yine son asrın yetiştirdiği ulemeden olan Haluk Nurbâki'nin (ö. 1997) bilimsel tefsir perspektifi ile ayetleri yorumlama biçimini ele alacağız. Nurbâki tıp hekimidir. Bununla birlikte bilimsel tefsir çerçevesinde değerlendirilebilecek kitaplar kaleme almıştır. Bu vesileyle tıp eğitimi almış bir insanın gözünden Kur'ân'ın nasıl anlaşıldığına bakmış olacağız. Özellikle *Kur'ân-ı Kerîm'den Ayetler ve İlmi Gerçekler* adlı eserinden hareketle ayetlere bakış açısını ve getirdiği ilmi izahları ele alacağız.

Bu çalışmayı yapmamızın nedeni ise hem Nurbâki'nin bilimsel yorumlarının pek fazla ele alınmamış olması hem de ilahiyat camiasından olmayan birisinin kevnî ayetleri yorumlama biçimine bakma isteğimizdir.

2. KONUNUN YÖNTEM VE KAYNAKLARI

Çalışmamızda araştırma konusu hakkında diğer kişi ya da kurumlar tarafından yazılmış çeşitli yazı ve belgelerin toplanması ve incelenmesiyle doküman analizi yöntemi kullanılacak ve temel dokümanlarımızı Haluk Nurbâki'nin eserleri oluşturacaktır. Bunların yanı sıra zaman zaman son asırlarda yaşamış ve bu alana katkı sunmuş ulemanın eserlerinden yararlanılacak ve diğer bilimsel yaklaşımlarla mukayeseler yapılacaktır.

Ayrıca tefsir usulü eserlerinden, bilimsel tefsir hakkında kaleme alınmış

makalelerden ve bilimsel tefsir hakkında düzenlenen sempozyumlardan yararlanılacaktır.

Çalışmamız üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde bilimsel tefsirin tanımı, tarihi serüveni, bilimsel tefsire yönelik olumlu-olumsuz yaklaşımlar gibi konular ele alınacaktır. Bu bölüm araştırmaya zemin oluşturması açısından önemlidir. Bu konuda birçok müstakil eser mevcuttur. Bu nedenle kısa ve özet olarak zikredilecektir.

İkinci bölümde Haluk Nurbâki'nin hayatı ve eserleri ele alınacak, üçüncü bölümde ise Haluk Nurbâki örneğinde bir kısım ayetlerin ilmi izahlarına yer verilecektir. Bu bölüm tezimizin en önemli kısmıdır. Kur'ân-ı Kerîm'de geçen kevnî ayetler ile özellikle son asırlarda yapılan bilimsel çalışmaların birbirine benzerlik ve uyumu Haluk Nurbâki'nin *Kur'ân-ı Kerîm'den Ayetler ve İlmi Gerçekler* eseri ile ele alınacaktır.

3. LİTERATÜR DEĞERLENDİRMESİ

Bilimsel tefsir çalışmaları özellikle son asırlarda kendini daha fazla göstermiştir. Bu çalışmalar müstakil eserler başta olmak üzere birçok akademik tez ve makale olarak kendini göstermektedir. Bunların bir kısmından bahsedeceğiz.

Bilimsel tefsir alanında yazılan akademik tezlerden bazıları şu şekildedir:

- a. Mustafa Kurukız'ın yazdığı *Bilimsel Tefsir Anlayışı ve Gazzâlî* isimli yüksek lisans tezi.⁴ Bu tezde Kurukız bilimsel tefsirin tarihi ve tanımı üzerinde durduktan sonra Gazzâlî'nin varlık, Kur'ân, tefsir ve te'vil anlayışının yanında, bilimsel tefsir anlayışını savunanların temel mantığı ile Gazzâlî'nin tefsir anlayışının karşılaştırmasını yapmıştır.
- b. Merve Erol'un ele aldığı *Bilimsel Tefsir Yöntemi: Hamdi Yazır ve Süleyman Ateş Örneği* isimli yüksek lisans tezi.⁵ Erol tezinin birinci

⁴ Mustafa Kurukız, *Bilimsel Tefsir Anlayışı ve Gazzâlî*, (Rize: Rize Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2011)

⁵ Merve Erol, *Bilimsel Tefsir Yöntemi: Hamdi Yazır ve Süleyman Ateş Örneği*, (İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2014)

bölümünde bilimsel tefsirin tanımı ve tarihinden bahseder, bilimsel tefsiri savunanlar ve karşı çıkanları delilleriyle beraber ele alır. İkinci bölümünde astronomi, jeoloji ve fizik gibi bilim dallarını sınıflandırarak *Hak Dini Kur'ân Dili ve Yüce Kur'ân'ın Çağdaş Tefsir* adlı eserlerin bilimsel tefsir bağlamında mukayesesini yapar. Üçüncü bölümde ise Elmalılı Hamdi Yazır ve Süleyman Ateş'in bilimsel tefsir anlayışlarının değerlendirilmesini yapar.

- c. Ali Kaya'nın *Bayraktar Bayraklı'nın Yeni Bir Anlayışın Işığında Kur'ân Tefsiri Adlı Eserinde Bilimsel Tefsir Anlayışı* isimli yüksek lisans tezi.⁶ Kaya tezinde önce Bayraklı'nın hayatı ele almıştır. Daha sonra bilimsel tefsirin tanım ve tarihinden bahsetmiştir. En son çeşitli ilimlerle Bayraklı'nın tefsirinde ayetlere bilimsel yaklaşımını ele almıştır.
- d. Osman Aslan'nın *Tantâvî Cevherî Örneğinde Bilimsel Tefsir* isimli yüksek lisans tezi.⁷ Aslan tezinin başında bilimsel tefsirin tanımı ve tarihçesinin yanında bilimsel tefsirin son dönem önemli temsilcilerinden bahseder. İkinci bölümde ise Tantâvî Cevherî'nin hayatı eserleri ve fen ilimleriyle bilimsel tefsir örneklerini ele almıştır.

Diğer konumuz olan Bilimsel tefsir alanında yazılan makaleler, akademik tezlerden farklı olarak bilimsel tefsirin tarihi süreci, bilimsel tefsirin isimlendirilmesi gibi bir konu üzerine yazılmıştır. Yani akademik tezlerde bilimsel tefsirin tarihi, isimlendirilmesi, savunanları-karşı çıkanları gibi pek çok konu ele alınırken: makaleler de tek bir konu üzerinde çalışılmıştır. Bu durum çalışılan konu hakkında daha derinlemesine açıklamalar yapma olanağı sağlamıştır.

Bilimsel tefsir alanında yazılan makalelerden bazıları şu şekildedir:

- a. Kövser Tağıyev'in "Bilimselci Tefsirin Oluşum ve Gelişim Süreci"

⁶ Ali Kaya, *Bayraktar Bayraklı'nın "Yeni Bir Anlayışın Işığında Kur'ân Tefsiri Adlı Eserinde Bilimsel Tefsir Anlayışı,"* (Kahramanmaraş: Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2023)

⁷ Osman Aslan, *Tantâvî Cevherî Örneğinde Bilimsel Tefsir,* (Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2006)

isimli makalesi.⁸ Tağıyev makalesinde bilimsel tefsirin çıkışını Abbasiler dönemine dayandırır. Özellikle tercüme faaliyetlerinin sonucu Arapçaya çevrilen birçok yabancı eserlerle bilimsel olarak yapılan yorumların arttığını söyler. Mâtürîdî, Ebu'l-Leys es-Semerkandî ve Mukâtil b. Süleyman gibi ulemeden örnekler vererek bilimsel tefsirin oluşum ve gelişimini ele alır. Bunların yanında Gazzâlî ve Râzi gibi isimlerinde bilimsel tefsirin özellikle metot olarak yaptığı katkılardan söz eder.

- b. Mehmet Demirci'nin "Bilimsel Tefsir Yaklaşımının Kısa Tarihçesi ve Bu Konudaki Bazı Çalışmalar" isimli makalesi.⁹ Demirci'de birçok araştırmacı gibi bilimsel tefsirin ilk savunucusu olarak Gazzâlî'yi nakleder. Fakat Gazzâlî ve bilimsel tefsiri savunan birçok ismin sahabe zamanından ve Abbasiler zamanında yapılan tercüme faaliyetlerinden etkilendiğini söyler. Gazzâlî'nin yanı sıra Muhammed b. Ahmed el-İskenderânî, Seyyid Abdurrahman el-Kevâkibî gibi isimlerin bilimsel tefsirin savunucuları olarak gösterir. Bilimsel tefsiri eleştirenler ise Muhammed Reşid Rızâ, Mahmut Şeltut, Emin el Hûlî, Muhammed Hüseyin ez Zehebî gibi isimler olduğunu zikreder.
- c. Recep Orhan Özel'in "Elmalılı Hamdi Yazır'ın Bilimsel Tefsir Anlayışı" isimli bildirisi.¹⁰ Özel bildirisinde *Hak Dîni Kur'ân Dili*'nde bilimsel tefsirin sosyo-kültürel zeminini değerlendirir. Ayet ve hadislerden delil getirerek bilimsel tefsire meşrutiyet kazandırmaya çalışanlardan birisinin de Yazır olduğunu belirterek bilimsel tefsire delil olabilecek birkaç ayeti zikreder. Daha sonra Yazır'ın teorik olarak bilimsel tefsire yaklaşımını uzunca anlatır. Veysel Güllüce'nin "Elmalılı M. Hamdi Yazır'ın Kevni Ayetlere Yaklaşımı ve Bilimsel Tefsirdeki Yeri", Mesut Okumuş'un "Elmalılı M. Hamdi Yazır'ın İlmi Tefsir Anlayışı" gibi makalelerde Yazır'ın bilimsel tefsirini konu

⁸ Kövser Tağıyev, "Bilimselci Tefsirin Oluşum Ve Gelişim Süreci", *Din Araştırmaları Jurnalı*, 1, (Aralık 2018), /171-188.

⁹ Mehmet Demirci, "Bilimsel Tefsir Yaklaşımının Kısa Tarihçesi Ve Bu Konudaki Bazı Çalışmalar", *Oş Devlet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İlmi Dergisi*, (2021), 65-76.

¹⁰ Recep Orhan Özel, "Elmalılı Hamdi Yazır'ın Bilimsel Tefsir Anlayışı", *Osmanlı Toplumunda Kur'ân Kültürü ve Tefsir Çalışmaları*, (2013), 2/549-571.

edinen makalelerdendir.

- d. Mehmet Bağış'ın "Beydavi'nin Envâru't-Tenzîl'inde Bilimsel Tefsir" isimli makalesi.¹¹ Bağış makalesinde *Envâru't-Tenzîl*'de sütun oluşumu, bal mucizesi ve balın şifa oluşu ve şimşek ve gök gürültüsü gibi atmosfer olaylarının oluşumu konularını ayrıntılı bir şekilde ele almıştır.
- e. Ahmed Akbaş'ın "Tekvir Suresi'ndeki "Hunnes", "Cevari" ve "Künnes" Kelimeleri Bağlamında Bir Bilimsel Tefsir Denemesi" isimli makalesi.¹² Akbaş makalesinde tekvîr suresinin genel muhtevâsından bahsettikten sonra 15-16. ayetlerin metin ve mana açısından tahlilini yapar. Daha sonra Hunnes, Cevari ve Künnes kelimelerinin klasik dönem ve modern dönem tefsirlerine kıyasla tahlilini yapar. En son 15 ve 16. ayetlerin bilimsel tefsir metodu açısından tahlilini yapar.

Haluk Nurbâki hakkında yazılan makale ve tezler şu şekildedir:

- a. Fatma Şahin'in ele aldığı *Haluk Nurbâki Hayatı, Eserleri ve Tasavvuf Anlayışı* isimli yüksek lisans tezi.¹³ Şahin tezinde önce Haluk Nurbâki'nin hayatı, şahsiyeti ve eserlerini, daha sonra tasavvuf anlayışını ayrıntılı şekilde ele alır. En son kızı Ceren Nurbâki, oğlu Ahmet Veysi Nurbâki ve oğlu Ali Nurbâki başta olmak üzere Nurbâki'yi tanıyan birçok şahsiyetle yaptığı röportajları nakleder.
- b. Mustafa Nur Doğan Sakman'ın ele aldığı *Haluk Nurbâki ve Bilimsel Tefsirdeki Yeri* adlı yüksek lisans tezi.¹⁴ Sakman tezini iki bölüme ayırır: birinci bölümünde Nurbâki'nin hayatı ve eserlerini ele alır. İkinci bölümde ise Nurbâki'nin bilimsel tefsir açısından ele aldığı konuları sınıflandırarak izah eder.

¹¹ Mehmet Bağış "Beydavi'nin Envâru't-Tenzîl'inde Bilimsel Tefsir", *Şehr-i Nuh Uluslararası Multidisipliner Çalışmalar Kongresi*, (2018), 8-20.

¹² Ahmed Akbaş, "Tekvir Suresi'ndeki "Hunnes", "Cevari" ve "Künnes" Kelimeleri Bağlamında Bir Bilimsel Tefsir Denemesi", *Amasya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (2020), 15/239-273.

¹³ Fatma Şahin, *Haluk Nurbâki Hayatı, Eserleri ve Tasavvuf Anlayışı*, (Erzurum: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020).

¹⁴ Mustafa Nur Doğan Sakman, *Haluk Nurbâki ve Bilimsel Tefsirdeki Yeri*, (Erzurum: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2024).

- c. Hikmet Koçyiğit’in kaleme aldığı “Haluk Nurbâki’nin Kur’ân’a Bilimsel Yaklaşımının Değerlendirilmesi” isimli makale.¹⁵ Koçyiğit makalesinde Nurbâki’nin hayatı ve eserlerini, Kur’ân tasavvurunu, dili ve üslubunu ve Kur’ân’ın bilimsel yorumlanışına dair görüşü gibi birçok konuyu ele almıştır.

¹⁵ Hikmet Koçyiğit, “Haluk Nurbâki’nin Kur’ân’a Bilimsel Yaklaşımının Değerlendirilmesi”, *Pamukkale Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (2021), 9, 1/554-587.

BİRİNCİ BÖLÜM

TANIMI VE TARİHİ AÇISINDAN BİLİMSEL TEFSİR

1.1. BİLİMSEL TEFSİRİN TANIMI VE İSİMLENDİRİLMESİ

Bilimsel tefsir çağımızda varlığını gösteren ve kabul gören bir tefsir yaklaşımıdır. Bilimsel tefsir hakkında mahiyetinin açık olmamasından dolayı birbirine yakın, aralarında küçük farklılıkları bulunan tanımlar yapılmış olsa da üzerinde görüş birliği olan bir tanım mevcut değildir. Yapılan tanımları şöyle sıralamak mümkündür:

Celal Kırca'ya göre bilimsel tefsir: “Kur’ân-ı Kerîm’de bulunan ilim ve fenleri konu edinerek ayetleri açıklamayı amaçlayan tefsir dalına denilmektedir.”¹⁶

İsmail Cerrahoğlu'na göre: “Kur’ân ibarelerindeki bilimsel ıstılahları açıklamaya, onlardan çeşitli ilimleri çıkarmaya çalışan bir tefsir çeşididir.”¹⁷

Mehmet Sait Şimşek'e göre: “Kur’ân ayetleriyle müspet ilmin keşifleri arasında ilgi kuran ve keşiflerin ışığında yorumlayan tefsirdir.”¹⁸

Yine Celal Kırca'ya göre: “Bilimsel verilerle ayetlerin delaletleri arasındaki uyumu araştırıp açıklamaya çalışan tefsir türüdür.”¹⁹

Tanımlarda görüldüğü gibi aralarında farklılıklar vardır. Fakat hepsinin görüş birliği yaptığı nokta: Kur’ân’da kâinattan ve tabiattan bahseden ayetlerdeki ilmi gerçekleri asrın anlayışına ve bilimsel çalışmalar sonucu ortaya çıkan verilere göre yorumlayan tefsir çeşidi olduğudur.

Yukarıda zikrettiğimiz Celal Kırca'nın “ayetleri bilimsel veriler ile delaletleri arasındaki uyumu araştıran ve açıklayan tefsirdir”²⁰ tanımının ideale en yakın tanım olduğu söylenebilir. Çünkü bilimsel gerçeklerden bahseden ayetleri yorumlarken

¹⁶ Celal Kırca, *Kur’ân ve Bilim*, (İstanbul: Marifet Yayınları, 1997), 38.

¹⁷ İsmail Cerrahoğlu, *Tefsir Tarihi*, (Ankara: Fecr Yayınevi, 1996), 2/423.

¹⁸ Mehmet Sait Şimşek, İlmi Tefsir Üzerine: *Günümüz Din Bilimleri Araştırmaları ve Problemleri Sempozyumu*, (Samsun: TDV yayınları, 1989), 199.

¹⁹ Celal Kırca, “Bir Anlama Sorunu Olarak Kur’ân Yorumlarında Rasyonalizasyon”, *Tarihten Günümüze Kur’ân’a Yaklaşımlar*, ed. Bilal Gökkır, Necdet Yılmaz, Ömer Kara, Muhammed Abay, Necmettin Gökkır (Ankara: İlim Yayma Vakfı Kur’ân ve Tefsir Akademisi, 2010), 206.

²⁰ Celal Kırca, “Bir Anlama Sorunu Olarak Kur’ân Yorumlarında Rasyonalizasyon”, 206.

amacımız onlardan bilimsel bir şeyler çıkarmak değil, ayetlerin delalet ettiği şeylerle bilimsel veriler arasındaki benzerlik ve uyumu ortaya koymaktır.

Bu tanımların yanı sıra bilimsel tefsire karşı olan bir kısım ulemanın da farklı tanımları vardır. Örneğin, Güllüce'nin aktardığına göre Abdül Muhtesip şöyle bir tanım yapar: “Bilimsel tefsir, Kur’ân ibarelerini bilimsel teori ve terimlere boyun eğdirmeye ve onlardan bilimsel ve felsefi görüşleri çıkarmaya yöneldikleri bir tefsir çeşididir.”²¹ Bu tanım, böyle bir tefsir biçiminin yanlış olduğunu bize ifade etmektedir. Görüldüğü üzere bilimsel tefsiri kabul edenler ve etmeyenler açısından da tanımı farklılık göstermektedir.

Bu tefsir yöntemi için bilimsel tefsirin yanında: “ilmi tefsir”, “fenni tefsir” ve “bilimselci tefsir” isimlendirmeleri de yapılmıştır. Aslı itibarıyla hepsi aynı anlamda kullanılmaktadır. Biz bu çalışmamızda ağırlıklı olarak “bilimsel tefsir” tabirini kullanacağız.

1.2. BİLİMSEL TEFSİRİN TARİHÇESİ

İslamiyet Mekke’de doğdu, fetih ve farklı diyaloglarla başka coğrafyalara yayıldı. Müslümanlar da bu vesileyle farklı kültür ve ilimlerle karşılaştılar. Bunlar arasında felsefe, tıp, hendese gibi birçok ilim mevcuttur. Farklı kültür ve ilimle karşılaşmaları müfessirlerin ilim, yetenek ve mekânın kültürel, siyasi, ahlaki, ilmi, ekonomik ve felsefi yorumlarını etkilemektedir. Zamanla bir kısım metod farklılıklarının ortaya çıkmasını sağlamış ve farklı tefsir biçimlerini meydana getirmiştir.²² Bu tefsir tarzlarından birisi de bilimsel tefsir olarak karşımıza çıkmaktadır. Bilimsel tefsir çeşidini klasik dönemde tefsir kitaplarının içinde tabiatan bahseden ayetlerin tefsirinde yer alırken: son iki asırda müstakil eser olarak karşımıza çıktığını görmekteyiz.

Bilimsel tefsirin ortaya çıkışını diğer pek çok ilim gibi Emeviler zamanına götürmek mümkündür. Kendi başına bir akım oluncaya kadar dirayet tefsirinde yer

²¹ Veysel Güllüce, “Kur’ân’a Bilimsel Yaklaşımın Değerlendirilmesi”, *Tarihten Günümüze Kur’ân’a Yaklaşımlar*, ed. Bilal Gökçür vd. (İstanbul: İlim Yayma Vakfı, 2010).

²² Muhsin Demirci, *Tefsir Tarihi*, (İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2006), 113.

alan bilimsel tefsir Abbasiler zamanında tercüme faaliyetleriyle canlılık kazanmıştır.²³

Bu tefsir anlayışını sistemli olarak ortaya koyan ilk âlim Gazzâlî'dir (ö. 505/1111).²⁴ Celal Kırca Gazzâlî'nin çeşitli kitaplarında ayetler ile bilim arasında ilişki kurduğunu, insanın akli ve ilmi gücüne münasip olduğu halde varlık âlemine çıkmayan ilim çeşitlerinin bulunduğunu ve aynı zamanda “Kur’ân’ın bütün ilimlerin ilk başlangıcıdır” dediğini nakleder.²⁵

Gazzâlî bu yorum ve görüşleriyle kendisinden sonra gelecek nesillere Kur’ân-ı Kerîm’in içinde barındırdığı ilimleri bir nebze de olsa göstermiştir. İlk izlerini Gazzâlî’de görebildiğimiz bilimsel tefsir daha sonra meşhur müfessir Fahreddin Râzî (ö. 1219) tefsirine tatbik ederek devam ettirmiştir.²⁶ Fahreddin Râzî *Mefâtihu’l-Gayb* eserinde fıkıh, akaid gibi ilimlerin yanında gök bilimi gibi bilimlere de değinmiştir. Bundan dolayı O’nu eleştirenlere de Kur’ân’ı anlasaydınız söylediklerinizin bir anlamı olmadığını fark ederdiniz demiştir.²⁷

Bilimsel tefsire katkı sağlayan ve “*el-Keşfan Menâhici’l-Edille*” adlı eserinde ilgili ayetleri tefsir ve tevil eden bir diğer âlimde İbn Rüşd (ö.1198)’dür. Bilimle tevhidin birbirine uygun olduğunu söyleyen İbn Rüşd kâinatı yaratanla akli yaratan birdir der.²⁸ Bu eserinde dünyanın dönmediğini ayetlerle açıklamaya çalışır.

Ayetlere getirdiği bilimsel yorumlarla bu ekole katkı sağlayan diğer bir âlim ise Celaledin Süyûtî’dir (ö. 1505). Celal Kırca Süyûtî’nin, *el-İtkân fî ‘ulûmi’l-Ḳur’ân* ve *el-İklîl* adlı eserlerinde bilimsel tefsir ile alakalı açıklamalar yaptığını nakletmiştir.²⁹ Bu açıklamaların en önemlisi bütün ilimlerin kaynağı Kur’ân olduğunu Kur’ân’ın bütün ilimleri içerdiğini söylemesidir.

Son iki asırda bilim ve fen alanında kaydedilen ilerleme tefsir ilminde de

²³ Veysel Güllüce, “İbn Rüşd’ün Eserlerindeki Bilimsel Tefsir Örnekler”, *Diyanet İlmî Dergi*, 48/3 (Eylül 2012), 81.

²⁴ Kırca, *Kur’ân ve Bilim*, 44.

²⁵ Celal Kırca, *Kur’ân-ı Kerîm ve Modern İlimler*, (İstanbul: Marifet yayınları, 1981), 68-69.

²⁶ Demirci, *Tefsir Tarihi*, 233.

²⁷ Fahreddin er-Râzî, *Mefâtihu’l Gayb*, (İstanbul: Huzur yayınları, 2013), 4/106, 238.

²⁸ Muhammed b. Muhammed İbn Rüşd, *Faşlü’l-makâl*, çev. Bekir Karlığa, (İstanbul: İşaret Yayınları, 1992), 6465.

²⁹ Kırca, *Kur’ân ve Bilim*, 45.

etkisini göstermiştir. Müstakil eserler verilmiş, kevnî ayetler daha ayrıntılı ve asrın ilmi seviyesine uygun şekilde tefsir edilmeye çalışılmıştır. Özellikle batıda bilimsel buluşların ilerlemesi buna karşılık İslam âleminde bilim ve fen konusunda geri kalınması İslam'ın bilime karşı olduğu gibi söylemlere neden olmuştur. Durum böyle olunca ulema İslam'ın bilime karşı olmadığını, düşünmeyi, tefekkür etmeyi teşvik ettiğini, ayetlerde ilmi gerçeklerden bahsettiğini açıklamaya çalışmışlardır. Bunun neticesi olarak bilimsel tefsirde önemli ilerlemeler kaydedilmiş ve konuya dair eserler verilmiştir.

Özellikle Ernest Renan'ın (ö. 1892) 29 Mart 1883'te verdiği İslam ve Bilim konferansında söylediği fikirler İslam âleminde ciddi bir tepki görmüştür. Renan İslam ve Müslümanlar hakkında: İslam bilime uzaktır ve ona düşmandır, hatta Müslümanları diğerlerinden ayıran bilime olan düşmanlığıdır der. Bunun yanında Müslümanların bilimle uğraşmayı dine aykırı ve boş bir iş olarak gördüklerini söyler.³⁰

Ernest Renan'ın bu çıkarımları çok ağır olmakla beraber İslam âlemini söylenenlerin gerçeği yansıtmadığını kanıtlamak için harekete geçirmiş oldu. Bu durum son asırlarda bilimsel tefsirin ciddi manada ivme kazanmasının en önemli sebeplerinden birisidir.

Son yüzyıllarda bilimsel tefsir deyince akla ilk gelen âlimlerden birisi Tantâvî Cevherî'dir (ö. 1940). Cevherî, *el-Cevâhir fî tefsîri'l-Kur'ân* eserini 25 cilt olarak yayınlanmıştır. Bu eserde Cevherî yaşadığı dönemin bilimsel üslubuyla ve yer yer resimli bir anlatımla Kur'ân ayetlerini tefsir etmiştir. Bilimsel tefsirin örneklerinden birini kaleme alan Gazi Ahmet Muhtar Paşa da (ö. 1918) *Şerâiru'l-Kur'ân fî Tekvîn ve İfnâ ve İâdeti'l-Ekvân* eserinde gök bilimleriyle ilgili yaklaşık yüz ayeti asrın idrakine göre tefsir etmiştir.

Cerrahoğlu (ö. 2022) yine son asrın örneklerinden olan Abdurrahman el-Kevâkibî *Tabâiu'l-İstibdâd ve Mesâdiru'l-İsti'bâd* kitabında bilimsel konulara ağırlıklı olarak yer verdiğini ve Kevâkibî'nin batının yeni ulaştığı ilme Kur'ân'da

³⁰ Binnur Başkan, "Ernest Renan'ın 'İslam Ve Bilim' Adlı Konferansına Müslüman Dünyadan Gelen Bazı Tepkiler", *İlahiyat Araştırmaları Dergisi* 15 (Haziran 2021), 95-112.

asırlar öncesinden haber verildiğini nakleder. Kur'ân'da her ilim vardır der.³¹

Son asırlarda bilimsel tefsir konusunda adını duyuran bir diğer âlim ise Süleyman Ateş'tir. Ateş bilimsel tefsir konusunda önemli bir eser olan *Yüce Kur'ân'ın Çağdaş Tefsiri* eserinde dönemin ilmî verileriyle Kur'ân ayetlerini ayrıntılı şekilde tefsir etmiştir. Birçok konuda görsellerle konunun daha iyi anlaşılmasını sağlamıştır.

Yine Celal Kırca *Kur'ân-ı Kerîm ve Modern İlimler* (1981), *Kur'ân-ı Kerîm ve Fen Bilimleri* (1984), *Kur'ân ve İnsan* (1995), *Kur'ân ve Bilim* (1996) gibi eserleriyle bilimsel tefsire ciddi manada katkı sağlamıştır.

Bilimsel tefsiri sadece tefsir kitapları içerisinde görmediğimizi bu alanda müstakil konularda müstakil metinler de yazıldığını Süleyman Ateş ve Celal Kırca örneğinde görmekteyiz. Ayrıca bilimsel tefsir konusunda eser kaleme alan sadece İslami ilimlerle uğraşan âlimler değildir. Bazı bilim insanları da bu konuda girişimde bulunmuştur. Bunlardan birisi de bu çalışmamızın konusu olan tıp hekimi Haluk Nurbâki'dir.

Nurbâki tıp hekimi olmasına rağmen birçok tefsir kitabı kaleme almıştır. Bunlardan en önemlisi *Kur'ân-ı Kerîm'den Ayetler ve İlmî Gerçekler* kitabıdır. Bu kitabında Nurbâki: son asırlarda bilimsel çalışmalarla ulaşılan verilerle kevni ayetlerin benzerlik ve uyumunu ortaya çıkarmaya çalışmıştır.

Sonuç olarak İslamiyet'in ilk yıllarından itibaren Kur'ân ayetleri hakkında tefsir yapılmıştır. Yapılan tefsirler yaşanan zamanın ilmi seviyesine ve toplumun ihtiyaçlarına göre olmuştur. Bundan dolayıdır ki kevni ayetlere yapılan yorumlar yaşanan toplumun anlayış biçimiyle sınırlı kalmıştır. Farklı medeniyetler ve coğrafyalarla etkileşim arttıkça ve tercüme faaliyetleriyle farklı ilim dalları keşfedilince ayetlere getirilen yorumlar da değişiklik göstermiştir. Son asırda bilimin ciddi manada ilerlemesi neticesinde Kur'ân'ı yorumlamada yeni bir biçim gelişmiş ve bu durum tefsir ilminde de etkisini göstermiştir.

Çünkü Kur'ân'da kâinat ve tabiattan bahseden birçok ayet bulunmaktadır.

³¹ İsmail Cerrahoğlu, *Tefsir Tarihi*, (Ankara: fecr yayınları, 2023), 2/375.

Dolayısıyla müfessirler o ayetlerin tefsirinde bu konulara klasik dönem tefsirlerine göre daha fazla yer vermişlerdir. Hatta müstakil eserler kaleme almışlardır.

1.3. BİLİMSEL TEFSİRE YAKLAŞIMLAR

1.3.1. Savunanlar ve Delilleri

Bilimsel tefsirin gerekliliğini savunan ulema, Kur’ân’da bütün ilimlerin var olduğunu vurgulamış ve bunlara deliller getirmişlerdir. Bilimsel tefsiri savunanlar, görüşlerini genelde Kur’ân, sünnet, eser ve akıl çerçevesinde ortaya koymuşlardır.³²

Kur’ân’da geçmiş ve gelecek bütün ilimlerin olduğu düşüncesini savunanlar bu hususta bazı Kur’ân ayetlerini bilimsel tefsire delil olarak zikrederler. Bunlardan bazılarını şöyle sıralamak mümkündür:

وَلَا رَطْبٌ وَلَا يَابِسٌ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ

“...yaş ve kuru hiçbir şey yoktur ki, apaçık bir kitapta olmasın.”³³

وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِّكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرَىٰ لِلْمُسْلِمِينَ

“Sana her şeyi açıklayıcı olarak kitabı indirdik.”³⁴

مَا فَرَّطْنَا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يُحْشَرُونَ

“...Biz Kitap’ta hiçbir şeyi eksik bırakmadık...”³⁵

Bu ayetlerde bahsedilen kitaptan maksadın Kur’ân olduğunu kabul eden ulemaya göre: Kur’ân her türlü ilmi içerisinde barındıran mucize bir kitaptır. Sadece indirildiği zamana değil gelecek zamana da hitap etmektedir.

Kur’ân’ın bu mucizeliğini Ergün Çapar Peygamber Efendimizin bazı

³² Celâlettin es-Suyûti, *el-İtkân fî ‘ulûmi’l-Kur’ân*, (İstanbul: Medve yayınları, 2002), 1025.

³³ el-En’am 6/59.

³⁴ en-Nahl 16/89.

³⁵ el-En’am 6/38.

hadislerini örnek göstererek şu şekilde ifade eder: “Kur’ân-ı Kerîm’in mucize oluşu kıyamete kadar devamlıdır. Kur’ân’ın haber verdiği gerçeklerden bazıları keşfedilip ortaya çıkmıştır, bazılarının da ileride meydana geleceğine işaret edilmiştir.”³⁶

İlgili ayetler ve hadislerde de ifade edildiği gibi Kur’ân’ın mucizeliği devamlıdır. Bilim ve teknolojinin zirve yaptığı son asırlarda ayetlerin işaret ettiği birçok keşif meydana gelmiştir. Bu keşiflerin ayetlerle bağlantısını ortaya çıkaran bir tefsir ekolü olması gerekir. Zira klasik dönem eserleri, yazıldığı zamanın şartlarından dolayı bu konu da günümüzde eksik kalabilmektedir.

Bu alanı savunanlar ilgili ayetlerin yanı sıra farklı argümanlar da ileri sürmüşlerdir. Örneğin Güllüce bilimsel tefsirin tebliğe sağladığı kolaylığı dile getirerek Kur’ân’daki kâinattan bahseden ayetleri ilmi veriler rehberliğinde değerlendirip anlamaya çalışmanın, asrımızda Allah’ın dinine insanları davet ederken kolaylık sağlayacağını söyler.³⁷

Benzer şekilde Cerrahoğlu Kur’ân’da bilimden bahseden ayet sayısına dikkat çekerek: fizik, kimya, astronomi gibi ilimlerden bahseden yedi yüz elli kadar ayetle Kur’ân, bize inceleme ve tefekkürü emretmektedir der.³⁸

Tantâvî Cevherî(ö 1940) de bu sayıyı 750 olarak zikreder.³⁹ Bunlardan birkaçı şu şekildedir:

إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَالْفُلْكِ الَّتِي تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِمَا يَنْفَعُ النَّاسَ وَمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ مَّاءٍ فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ وَتَصْرِيفِ الرِّيَّاحِ وَالسَّحَابِ الْمُسَخَّرِ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ

“Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbiri ardınca gelişinde, insanlara faydalı şeyler taşıyarak denizde akıp giden gemilerde, Allah’ın gökten indirip de kendisiyle ölümünden sonra yeryüzünü dirilttiği ve üzerinde dolaşan her

³⁶ Ergün Çapan, “İfrat ve Tefrit Arasında Kur’ân ve İlmî Hakikatler”, *Ekev Akademi Dergisi*, (2012) 51/176.

³⁷ Güllüce, “Kur’ân’a Bilimsel Yaklaşımın Değerlendirilmesi”, 378.

³⁸ İsmail Cerrahoğlu, *Tefsir Usulü*, (Ankara: 2007, Türkiye Diyanet Vakfı yayınları), 303.

³⁹ Tantâvî Cevherî, *el-Cevâhir*, (Mısır Darü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1932), 1/7.

türlü canlıyı yaydığı yağmurda, gökle yer arasında emre hazır bekleyen rüzgârları ve bulutları farklı yönlerde evirip çevirmesinde: aklını kullanan bir topluluk için elbette Allah'ın varlığını ve birliğini gösteren deliller vardır."⁴⁰

Bu ayette yaratılış delilleri, gece-gündüz oluşumu ile dünyanın hareketi, yağmurun yeryüzündeki etkisi, bulutların ve rüzgârın hareketi gibi konularla astronomi, jeoloji, deniz bilimleri gibi birçok bilimsel konuya işaret edilmiştir.

فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ مِمَّ خُلِقَ

*"İnsan neden yaratıldığına bir baksın."*⁴¹ ayeti ile üreme kanununa işaret edilmesi biyoloji ilminin olduğunu gösterir.

أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْإِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ

*"Onlar deveye bakmazlar mı ki, nasıl yaratılmıştır."*⁴²

وَإِنَّ لَكُمْ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةً نُّسْقِيكُم مِّمَّا فِي بُطُونِهِ مِنْ بَيْنِ فَرْثٍ وَدَمٍ لَبَنًا خَالِصًا سَائِغًا لِلشَّارِبِينَ

*"Şüphesiz hayvanlarda da sizin için bir ibret vardır. Onların karınlarındaki pislik ile kan arasından içimi kolay süt içiriyoruz."*⁴³

وَأَوْحَىٰ رَبُّكَ إِلَى النَّحْلِ أَنْ اتَّخِذِي مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا وَمِنَ الشَّجَرِ وَمِمَّا يَعْرِشُونَ

مِّمَّا كُلِّي مِنَ كُلِّ الثَّمَرَاتِ فَاسْلُكِي سُبُلَ رَبِّكِ ذُلُلًا يَخْرُجُ مِنْ بُطُونِهَا شَرَابٌ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ فِيهِ شِفَاءٌ لِلنَّاسِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

"Rabbin, bal arısına şöyle ilham etti; Dağlardan, ağaçlardan ve insanların yaptıklarından kendine evler edin. Sonra meyvelerin hepsinden ye de Rabbinin sana kolaylaştırdığı yollarına gir. Onların karınlarından çeşitli renklerde bal çıkar. Onda

⁴⁰ el-Bakara 2/164.

⁴¹ et-Târik 86/5.

⁴² el-Gâşiye, 88/17.

⁴³ en-Nahl 16/66.

insanlar için şifa vardır. Şüphesiz bunda düşünenler için bir delil vardır.”⁴⁴

Bunun gibi birçok ayet hayvanları nazara vererek onlardaki incelikleri araştırmaya teşvik ediyor. Bu ayetlerle Kur’ân’da zooloji ilminin olduğu hissediliyor.

يُنْبِتُ لَكُمْ بِهِ الزَّرْعَ وَالزَّيْتُونَ وَالنَّخِيلَ وَالْأَعْنَابَ وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

*“O su ile sizin için ekinler, zeytinlikler, hurma ağaçları, üzüm bağları ve her türden daha nice ürünler yetiştirir. Şüphesiz düşünen bir toplum için bir delil vardır.”*⁴⁵

Bunun gibi ayetlerle bitkilerin oluşumdaki incelikleri göstererek botanik ilmine işaret ettiğini düşünmek mümkündür

Verdiğimiz örneklerde de görüldüğü üzere Allah bir kısım ayetle Kur’ân’da birçok ilime işaret etmektedir. Bazı âlimler de bu ayetlere istinaden günümüz fen ve biliminden Kur’ân’ın istisna edilemeyeceğini kabul etmiş ve bilimsel tefsirin yapılması gerektiğini savunmuşlardır. Yine kevnî ayetlerden verdiğimiz örneklerle Allah’ın kâinatın işleyişiyle alakalı örneklerini görmekteyiz. Bu ayetler bize kâinata hikmet nazarıyla bakmamızı ve tefekkür etmemizi emreder. Bilimsel tefsir de son asırlarda kâinatı tefekkür etmenin başka bir yolu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir kısım ulema da bu mana için bilimsel tefsirin yapılmasını savunmuşlardır.

1.3.2. Karşı Olanlar ve Delilleri

Bilimsel tefsirin yapılmasını doğru bulanlar olduğu gibi yanlış olarak görenler de vardır. Bunlardan birisi Ebu İshak eş-Şâtıbî’dir (ö.790/1388). Şâtıbî delil olarak Kur’ân’ın o günkü toplumun fikir seviyesini esas aldığını, bu seviyeyi korumanın gerektiğini söyler. Sahabe, tabiin ve akabinde gelen ulemadan dünya ve ahiret ahkamı haricinde Kur’ân’da tüm ilimlerin olduğuna dair bize bir görüş ulaştırılmadı diyerek, bu konuda görüş beyan edilseydi onlardan haberimiz olur, zaten onlar da bu konu hakkındaki meseleleri açıklığa kavuştururlardı demektedir. Dolayısıyla Şâtıbî, bütün

⁴⁴ en-Nahl 16/68-69.

⁴⁵ en-Nahl 16/11.

ilimlerin Kur'ân'da bulunduğunu ileri sürenlerin iddiasının yanlış olduğunu savunmaktadır. Kur'ân'da bir kısım ilimlerin olduğunu ancak bunların zaten Arapların bildiği ilimler olduğunu vurgulamaktadır.⁴⁶

Bunun yanında Şâtıbî bilimsel tefsiri savunanların delil olarak gösterdiği

مَا فَرَّطْنَا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ ثُمَّ إِلَى رَبِّهِمْ يُحْشَرُونَ

“Biz Kitap'ta bir şeyi eksik bırakmadık.”⁴⁷ ayetindeki kitap lafzının levh-i mahfûz olduğunu söyler. Kur'ân'da olmayan şeyleri ona yüklemenin doğru olmadığı gibi: Kur'ân'da olanın da inkârının yanlış olduğunu ifade ederek bu anlayışa karşı olduğunu beyan eder. Araplara indirilen ilimlerle yetinilmesi gerektiğini: aksi durumda Allah'a ve Peygambere iftira atıldığını ifade eder.⁴⁸

Bilimsel tefsiri yanlış gören ulemadan biri de Zehebî' dir (ö.1977). Zehebî bugün doğruluğu kabul edilen bir bilimsel verinin yanlışlığı ortaya çıktığı zaman onun terkedilmesi muhakkaktır. Dolayısıyla Kur'ân'da bütün ilimlerin olduğunu savunmak, yanlış bir nazariyenin varlığının Kur'ân'da kabul edilmesi durumunda, Müslümanların kendi ana kaynağı hakkında şüpheye düşmesine neden olabilir.⁴⁹ der.

Zehebî'nin vurguladığı mana şu şekilde değerlendirilebilir. Kur'ân hükümleri değişmez doğrudur ve kıyamete kadar geçerliliğini korur: buna mukabil bilimsel veriler değişebilir ve kesin sonuç içermez. Çoğu zaman deneme-yanılma yolu ile olduğu için değişmesi normaldir. Bilimin bulduğu her veriyi o konudan bahseden ayetle ilişkilendirirsek ve o verinin yanlışlığı kanıtlanırsa ayetin de yanlış olduğu kanaati ortaya çıkar. Bu durum Müslümanların kutsal kitabına şüphe duymasına sebep olur. Zira bu durum “önünden de arkasından da ona batıl gelmez”⁵⁰ ayetine ters düşer.

Celal Kırca bilimsel tefsire karşı çıkan bir kısım ulemanın özetle şu manaları dile getirdiklerini ifade eder: bilimsel tefsirde kullanılan veriler genellikle batılı bilim

⁴⁶ Ebu İshak eş-Şâtıbî, *el-Muvâfakat fî usûli 'ş-şeri'a*, (Beyrut: Darü'l-Ma'rife, 2004), 2/63.

⁴⁷ el-En'am 6/38.

⁴⁸ Şâtıbî, *Muvâfakat*, 2/81-82.

⁴⁹ Muhammed Hüseyin ez-Zehebî, *et-Tefsîr ve'l-müfessirun* (Kahire: Daru'l-Hadis, 2005), 2/430.

⁵⁰ el-Fussilet 41/42.

insanlarının yaptığı keşiflerdir. Eğer bunlar Kur'ân'da geçiyor olsaydı Müslüman bilim insanları bunları daha önce keşfederlerdi. Aynı zamanda din ve bilim ayrı konulardır. Kur'ân öğüt vermek içindir, bilgi vermek için indirilmemiştir. Bunun için fen ilimleri Kur'ân'da yoktur.⁵¹

Kırca'nın ifade ettiği batılı bilim adamlarının keşifleri manasını genel olarak bilimsel tefsir çalışmalarında görüyoruz. Mesela: Rahman suresi 19-20. ayette geçen “İki denizin birbirine kavuşmaması”nı Ateş, Yıldırım ve Nurbâki; Fransız bilim adamı Kaptan Cousteau'nun yaptığı bilimsel çalışmasıyla açıklamışlardır.⁵² Yine Nurbâki domuzun haram kılınmasının hikmetlerini Alman bilgini Reckeweg'in tespit ettiği bazı verilerle açıklar.⁵³ Bu manalar asırlar önce bize Kur'ân'da bildirilmiş olmasına rağmen bugün o ayetleri açıklarken batılı bilim insanlarının elde ettiği verileri kullanmaktayız.

Sonuç olarak bilimsel tefsir yapanlar bir kısım sebepler öne sürülerek zaman zaman eleştirilmişlerdir. Bu tür eleştiriler bilimsel tefsir yapılmasına engel olamamıştır. Fakat bilimsel tefsir yaparken nelere dikkat edilmesi gerektiği konusunda müfessirlere yol gösterici olmuştur. Her konuda olduğu gibi tefsirde de belli kurallar vardır. Bu kurallar ihlal edildiğinde Kur'ân-ı Kerîm'de murad-ı ilahi eksik veya yanlış anlaşılabilir. Mesela konumuz olan bilimsel tefsir yapılırken ayetin zâhir manasında hiçbir şekilde görünmeyen bir bilimsel meseleyi o ayete bağlamak yanlıştır. Veya ayette olmayan bir bilimsel bilgiyi varmış gibi göstererek ortaya çıkarmaya çalışmak doğru değildir. Bilimsel tefsire karşı olanların eleştirileri bu tür yanlışlara düşmekten müfessirleri korur.

⁵¹ Kırca, *Kur'ân-ı Kerîm ve Modern İlimler*, 53.

⁵² Nurbâki, *Kur'ân-ı Kerîm'den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 75. Süleyman Ateş, *Kur'ân Ansiklopedisi*, (İstanbul: Kuba Yayınları, 2002), 20/43.

⁵³ Nurbâki, *Kur'ân-ı Kerîm'den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 331-332.

İKİNCİ BÖLÜM

HALUK NURBÂKİ'NİN HAYATI, ESERLERİ VE TEFSİRE YAKLAŞIMI

2.1. HALUK NURBÂKİ'NİN HAYATI

Dr. Haluk Nurbâki 2 Şubat 1924'te Nevşehir Nar'da dünyaya gelmiştir. Annesi Emine Nevriye hanımdır. Babası ise Fransızca öğretmeni ve yazar olan Edip Ali Baki beydir. Nurbâki üç sefer evlilik yapmıştır. Birincisi tıp fakültesini bitirince Mesrûre hanımla evlenmiş ve Muhammet ve Ahmet Veysi adında iki çocukları olmuştur. İlk çocukları olan Muhammet altı aylıkken vefat etmiştir. Mesrûre hanım 1972 yılında kalp krizi geçirerek vefat etmiştir.⁵⁴ İkincisi 1973 yılında Güray sezer ile evlenmiş ve bu evlilikten Ceren ve Ali isminde iki çocukları olmuştur. Anlaşamadıkları gerekçesi ile 1992 yılında ayrılmışlardır. Üçüncü ise Sungu Hanımla olmuştur.⁵⁵

Eğitimli bir aileden gelen Nurbâki ilk, orta ve lise eğitimini babasının memuriyeti sebebiyle Afyonkarahisar'da tamamlamıştır. Üniversite tahsiline İstanbul Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nde başlamış daha sonra Ankara Tıp Fakültesine geçiş yapıp 1949'da buradan mezun olmuştur.

Tıp ilminin yanında İslami ilimlere de ilgisi olan Nurbâki tefsir ve hadis ilimlerinde kendini yetiştirmiştir. Nuruosmaniye ve Beyazıt Camilerinde ders veren Şeyh Hâdi'nin hadis derslerine katılmıştır. Aynı yıllarda Seyyid Nizam Camii'nde Salih Fakiri'nin ve Şemseddin Yeşil'in derslerine katılmıştır ve aynı camide vaazlar veren Şemseddin Yeşil'in sohbetlerine katılmıştır. Nurbâki'nin Necip Fazıl ile tanışması da aynı yıllarda olmuştur.⁵⁶ Aynı zamanda Büyük Doğu Cemiyeti'ni kuranlardandır. Bir süre genel sekreterliğini de yapmıştır. Tıp Fakültesini bitirdikten sonra ülkenin birçok yerinde doktorluk yapmıştır.

1968 yılında Radyoterapi ve Radyobiyoloji ihtisasını bitirdikten sonra Türk Kanser Araştırma ve Savaş Kurumu tarafından yapılan Türkiye'nin ilk kanser hastanesinde başhekim olarak görev yapmıştır. Daha sonra Ankara Numune Hastanesi

⁵⁴ Uğur İlyas Canbolat, *Gerçek Alim Gerçek Aşık Haluk Nurbâki*, (İstanbul: Damla Yayınevi, 2014), 71.

⁵⁵ Canbolat, *Gerçek Alim Gerçek Aşık Haluk Nurbâki*, 39-40.

⁵⁶ Canbolat, *Gerçek Alim Gerçek Aşık Haluk Nurbâki*, 31-32.

Radyoterapi ve Radyobioloji Enstitüsü Şefliği görevini yapmıştır. Burada 65 yaşındayken yaş haddinden dolayı emekli olmuştur.

Kısa da olsa siyaset hayatında da bulunan Nurbâki 1961-1965 yılları arasında milletvekilli olarak görev almıştır. 2 Haziran 1997 yılında 73 yaşındayken akciğer kanseri nedeni ile vefat etmiştir. Mezarı Afyonkarahisar’da aile mezarlığındadır.

Nurbâki’nin kızı Ceren Nurbâki babasının hastalığı konusunda aktardığına göre o, hastalığını yakınlardan dahi gizlemiş, vefat edene kadar hastalığından kimsenin haberi olmamıştır. Vefatının son gününe kadar ders ve sohbetlerine devam etmiştir. Hastalığına isyan etmemiş, aksine “Allah sevdiğine üç şey verir: İlet (hastalık), kılet (fakirlik) ve zillet (rezillik)”. dediği ifade edilmiştir.⁵⁷

2.2. HALUK NURBÂKİ’NİN ESERLERİ

Nurbâki tıp ilminin yanında İslami ilimlerle de ilgilenmiştir. Aldığı tıp ilmiyle İslami ilimleri birleştirerek birçok eser meydana getirmiştir. Bu eserlerin birçoğu Kur’ân ayetlerinin bilimsel verilerle tefsiri şeklindedir. Biz bu bölümde Nurbâki’nin eserleri hakkında kısa bilgiler vereceğiz.

Birçok eseri bulunan Nurbâki’nin Kur’ân’la ilgili eserleri şu şekildedir:

2.2.1. Fatiha’nın Kırk Yorumu⁵⁸

Nurbâki’nin Fatiha suresini kırk farklı yorumla ele aldığı eser altı bölümden oluşmaktadır.

Fâtiha’nın dizi ahengi,

Fâtiha’nın insanın manasına hitabı,

Fâtiha ile yaratılış sırları,

⁵⁷Fatma Şahin, *Haluk Nurbâki’nin Hayatı, Eserleri ve Tasavvuf Anlayışı*, (Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi 2020), 188.

⁵⁸ Haluk Nurbâki, *Fatiha’nın Kırk Yorumu*, (İstanbul: Damla Yayınevi, 2012).

Fâtihayla yüceliş,

Fâtîha ile sevgi,

Mana diliyle Fatiha.

2.2.2. Âyet-el Kürsî Yorumu⁵⁹

Bu eserde Nurbâki birçok ilim dalından bilimsel verilerle Âyet-el Kürsi'yi yorumlamıştır. Eser yedi bölümden oluşmaktadır.

Tevhid,

Hayyu'l Kayyum esmasının izahı,

İlahi kudretin azameti karşısında varlıkların temel tanımı,

Aliyyu-l azim,

Ayetin enfûsi mesajları,

Âyet-el Kürsi'nin imanı koruyan sırrı,

Âyet-el Kürsi'nin ibadet ve zikir sırrı.

2.2.3. Bakara Sûresi Yorumu⁶⁰

Eser iki bölümden oluşur:

Birinci bölüm Bakara 1-7 ayetlerinin tefsirini yapmıştır. Ana başlığı infak olan birinci bölümde hidayete erme, ittika, gaybe iman, namaz, namazın bedene kazandırdığı, nefse, ruha ve kalbe kazandırdığı faydalar, infak, ilimden, mutluluktan, sağlıktan, gençlikten, güzel sözden, güzel sesten ve güler yüzle yapılan infak konularını ele alınmıştır.

⁵⁹ Haluk Nurbâki, *Âyet-el Kürsî Yorumu*, (İstanbul: Damla Yayınevi, 2012).

⁶⁰ Haluk Nurbâki, *Bakara Sûresi Yorumu*, (İstanbul: Damla Yayınevi, 2012).

İkinci bölümde ise Bakara 8-54 ayetleri tefsir edilmiştir. Ana başlığı Münafıklar olan ikinci bölümde İlim, ahlak, ekonomi, politika ve fikir münafıkları, Âdem'in yaratılışı, Yahudiler ve buzağı kıssası ele alınmıştır.

2.2.4. Sûre-i Yusuf'un Yorumu⁶¹

Bu eser Yusuf suresinin özelliklerinden, Yusuf peygamberin hayatından ve başına gelen olaylardan bahseder.

2.2.5. Yâsin Suresi Yorumu⁶²

Eserde Nurbâki Yasin suresinin 1-83 ayetlerini tefsir eder. Ayetlerde geçen bilimsel bilgilere dikkat çekilmiştir. Yedi bölümden oluşur.

Yâsin 1-12. ayetleri,

Yâsin 13-29. ayetleri,

Yâsin 30-40. ayetleri,

Yâsin 41-50. ayetleri,

Yâsin 51-65. ayetleri,

Yâsin 66-76. ayetleri,

Yâsin 77-83. ayetleri ele alınmıştır.

2.2.6. Amme Cüzü Yorumu⁶³

Eserde Nurbâki Nebe, Nâziât, Abese, Tekvîr, İnfitâr, Mutaaffîfîn, İnşikâk, Burûc, Târık, A'lâ, Gâşiye, Fecr, Beled, Şems ve Leyl surelerini tefsir eder. Tefsir ederken biyoloji, fizik gibi bilimsel bilgilere de yer vermiştir.

⁶¹ Haluk Nurbâki, *Sûre-i Yusuf'un Yorumu* , (İstanbul: Damla Yayınevi, 2012).

⁶² Haluk Nurbâki, *Yasin Sûresi Yorumu* , (İstanbul: Damla Yayınevi, 2007).

⁶³ Haluk Nurbâki, *Amme Cüzü Yorumu* , (İstanbul: Damla Yayınevi, 2007).

2.2.7. Namaz Sureleri Yorumu⁶⁴

Eserde Nurbâki Duhâ, İnşirâh, Tîn, Alak, Kadr, Beyyine, Zilzâl, Âdiyât, Kâria, Tekâsür, Asr, Hümeze, Fîl, Kureyş, Maûn, Kevser, Kâfirûn, Nasr, Tebbet, İhlâs, Felak ve Nâs surelerinin yorumunu yapmaktadır.

2.2.8. Kur'ân'ın Harika Mesajları⁶⁵

Eserde Nurbâki Rahman, Vakıa, Necm ve Hadid surelerinin tefsirini yapmaktadır.

Birçok konunun yanında ayetlerde geçen bilimsel konuları da ele almıştır.

2.2.9. Kur'ân'ın Matematik Sırları⁶⁶

Eser Müddessir ve Fussilat sureleriyle Kur'ân'ı Kerîm'de geçen iki matematik mucizeyi Müddessir ve Fussilet suresinin yorumuyla açıklar.

2.2.10. Kur'ân-ı Kerîm'den Âyetler ve İlmî Gerçekler⁶⁷

Bu çalışmanın da ana konusu olan bu eser Nurbâki'nin bilimsel konularda yazdığı en kapsamlı eseridir. Bu eserde elli farklı konuyu yine elli ayetle ele almış ve bilimsel verilerle tefsir etmiştir. Astronomi, biyoloji, zooloji gibi pek çok bilim dalına örnek verebilecek konuyu ayrıntılı biçimde ele almıştır. Arapça ve İngilizceye de çevirisi yapılmıştır. Eserde bilimsel konu içeren ayeti ve mealini verdikten sonra ayetin işaret ettiği bilimsel bilgiyi derinlemesine anlatarak ayetle ilişkisini ortaya koymaktadır. Nurbâki'nin eserleri içerisinde en fazla okunanı bu eser olduğu söylenebilir.

⁶⁴ Haluk Nurbâki, *Namaz Sûreleri Yorumu*, (İstanbul: Damla Yayınevi, 2012).

⁶⁵ Haluk Nurbâki, *Kur'ân'ın Harika Mesajları*, (İstanbul: Damla Yayınevi, 2010).

⁶⁶ Haluk Nurbâki, *Kur'ân'ın Matematik Sırları*, (İstanbul: Damla Yayınevi, 2012).

⁶⁷ Haluk Nurbâki, *Kur'ân-ı Kerîm'den Ayetler ve İlmî Gerçekler*. (Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1993).

2.2.11. Kur'ân Mûcizeleri⁶⁸

Bu eserde Nurbâki Kur'ân'ın pek çok mucizesinden bahsetmiştir. Huruf-u mukatta, ayetlerin dizilişi, Kur'ân'ın sürekli taze kalışı, 19 sayısının hikmetleri gibi mucizeler toplam yedi başlık altında ele alınmıştır.

2.2.12. Tekvir Suresi Yorumu⁶⁹

Eserde Nurbâki kıyamet, cennet, cehennem, kader, arş, evrenin kuruluşu, sırât-ı müstakim konularını ele almıştır. Levh-i mahfuzun sırlarından bahsetmiştir.

2.2.13. İmanla Gelen İlim 1⁷⁰ İmanla Gelen İlim 2⁷¹

İlmi, dini, ahlaki, tasavvufi ve sosyal konularda Nurbâki'nin gazetelerde ve dergilerde yayınlanmış yazılarının derlemesidir.

2.2.14. Kutsal Mücadelem⁷²

İçerisinde dini, ahlaki, fıkhi, içtimai ve siyasi konular barındıran eser Uğur Canpolat'ın Haluk Nurbâki ile yaptığı röportaj ve Nurbâki'nin gazetelerde yer alan köşe yazılarının derlemesidir.

2.2.15. Yüce İslâm Büyükleri⁷³

Nurbâki bu eserinde ehl-i beytin Hz. Zeyd, Hz. Ali, Hz. Hasan, Hz. Hüseyin, Hz. Abdullah b. Abdülmüttalip, Hz. Cafer-i Tayyar ve Hz. Hamza gibi mümtaz şahsiyetlerinden bahsetmektedir.

⁶⁸ Haluk Nurbâki, *Kur'ân Mûcizeleri*, (İstanbul: Damla Yayınevi, 2012).

⁶⁹ Haluk Nurbâki, *Tekvir Suresi Yorumu*, (İstanbul: Damla Yayınevi, 2012).

⁷⁰ Haluk Nurbâki, *İmanla Gelen İlim I*, (İstanbul: Damla Yayınevi, 2013).

⁷¹ Haluk Nurbâki, *İmanla Gelen İlim II*, (İstanbul: Damla Yayınevi, 2011).

⁷² Haluk Nurbâki, *Kutsal Mücadelem*, (İstanbul: Damla Yayınevi, 1996).

⁷³ Haluk Nurbâki, *Yüce İslâm Büyükleri*, (İstanbul: Damla Yayınevi, 2003).

2.3. HALUK NURBAKİ’NİN TEFSİR ANLAYIŞI

Tefsir Kur’ân ayetlerinden Allah’ın anlatmak istediğini anlama çabasıdır. Her asırda birçok ulema Allah’ın muradını anlamak ve anlatmak için çaba sarfetmişlerdir. Kur’ân-ı Kerîm’i anlama ve anlatma yöntemi de her asrın ilmi düzeyine, ulemanın anlayışına ve zamanın şartlarına göre farklılık göstermiştir.

Nurbâki bir tıp hekimi olmasının yanında Kur’ân’ın özellikle kevnî ayetlerini tefsir amaçlı eserler kaleme almıştır. Bu eserlerin en kapsamlısı bizim de tez konumuz olan *Kur’ân-ı Kerîm’den Âyetler ve İlmi Gerçekler* kitabıdır. Bu kitabında Nurbâki Kur’ân için “ilahî sanatın kelimeler sırrıdır” diyerek: Kur’ân’a aslında ağırlıklı olarak bilimsel manada baktığını bizlere gösteriyor.

Eserinde Nurbâki önce ayete meal vererek başlar. Ayette Türkçede tam olarak anlam verilemeyen kelime varsa onları yorumlar. Sonra bazı ayetlerin geçtiği sure ile alakalı kısa bilgi verir. Eğer sure ile ilgili hadis varsa onu zikreder. Surenin ismi ile ilgili farklı meal ve yorumlar varsa onlara açıklık getirir.

Nurbâki ayetleri tefsir ederken onlara bir mana verip bunun anlamı budur gibi keskin cümle kullanmanın yanlış olduğunu ve bunun yerine “ayetin bir manası da budur” gibi esnek ifade kullanmanın daha doğru olduğunu söyler.⁷⁴ Her asra ve zamana hitap eden Kur’ân ayetleri için tek bir manaya delalet ettiğini düşünmek yanlış olur. Zira her gelen nesil Kur’ân’da yeni bir mana ve hikmet bulmuştur. Nurbâki kendisi de eserlerinde ayetleri yorumlarken bu manaya dikkat etmiştir. Özellikle son asırlarda keşfedilen bilimsel gerçeklerle ayetleri ilişkilendirirken klasik dönem ulemasının getirdiği yorumları da dikkate almış ve onları yanlış olarak görmemekle birlikte kendisinin yaptığı yorumları da kesin doğru ve tek mana olarak nitelendirmemiştir.

Nurbâki Kur’ân’ı tefsir ederken önce ayetlere meal verir sonra yorum yapar. Meal ve yorumun tanımını şu şekilde yapar: “Meal bir dilden başka bir dile olduğu gibi tercüme faaliyetidir. Yorum ise daha geniş kapsamlı bir açıklama ve

⁷⁴ Nurbâki, *Kur’ân-ı Kerîm’den Âyetler ve İlmi Gerçekler*, 2.

izah faaliyetidir.”⁷⁵ Meal yapılırken ayetin anlamının tam olarak anlaşılması için yorum eklenmemesi gerektiğini dile getirir. Eğer çevrilen kelimenin Türkçe anlamı tam olarak yoksa kelime olduğu gibi yazılmalı ve yorum kısmında açıklama yapılmalıdır der. Yine bir kelime Türkçede birkaç anlama geliyorsa bunlardan birisi tercihen kabul edilmeli fakat yorum kısmına diğer anlamlarından da bahsetmelidir diyerek Kur’ân’a meal verirken ve yorum yaparken azami dikkat ettiğini gösterir.

Nurbâki’nin Kur’ân ayetlerini yorumlarken dikkat ettiği ve en sıhhatlisi olarak dile getirdiği bir yöntem de ayetin başka bir ayetle, ayetin hadisle veya ayetin ashabın sözleriyle tefsir edilmesidir. Aslında bu yöntem tefsir kitaplarımızın genelinde kullanılmıştır. Kur’ân-ı Kerîm’i anlamaya en büyük yardımcı yine Kur’ân’ın kendisi, peygamberin ve ashabının yaşantısı ve sözleridir. Nurbâki ayetleri tefsir ederken pek hadis-i şerif zikretmez. Yani Kur’ân ayetlerini hadis ile tefsir yöntemini kullanmamıştır. Zikrettiği sınırlı sayıdaki hadis-i şeriflerin ise kaynağını tespit edemedik.

Nurbâki’nin tefsir yapılırken dikkat edilmesi gerektiğini söylediği diğer bir konu ise zorlama mahsulü te’vil ve yakıştırmalardan iyi niyetli de olsa şiddetle kaçınılmasıdır. Özellikle bilimsel tefsir yaparken ayetten bilimsel bir mana çıkarmak için ayetin zahirinde gözükmeyen yorumlar yapılabiliyor. Bilimsel tefsire karşı olan bir kısım ulema da bu durumu gerekçe göstermektedir. Nurbâki ayeti tefsir ederken önce ayetin zahiri manasını yorumlar daha sonra ayetin işaret edebileceği manalara başvurur. Özellikle bilim insanları tarafından kesinliği kabul edilmiş bilimsel verileri ve pek çok İslam uleması tarafından o veriyle ilişkilendirilmiş ayetleri tefsir ederek acaba bu mana bu ayette var mıdır diye şüphe uyandırmamaya özen göstermiştir.

Kısaca Nurbâki kitabında Kur’ân-ı Kerîm’den seçtiği kevnî ayetleri günümüz bilim insanlarının bulduğu veriler, müfessirlerin yorumları ve kendi çıkarımlarıyla tefsir eder. Tefsir ederken bilimsel verilerin güncel haliyle ve bilim insanlarının genelinin kabul ettiği şekliyle olmasına dikkat eder. Ayetleri tefsir

⁷⁵ Nurbâki, *Kur’ân-ı Kerîm’den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 2.

ettikten sonra ayette Allah'ın (varlığı ve birliği gibi) neye işaret ettiğini açıklar. Ayetlerde tam olarak Türkçe karşılığı olmayan kelimeleri olduğu haliyle kullanır. Gerektiği yerde açıklamalı olarak tanımlar.

Ayetleri yorumlarken rivayet tefsiri yöntemini yok denecek kadar az kullanan Nurbâki: ağırlıklı olarak dirayet tefsiri yöntemini kullanmıştır. Dirayet tefsiri mutlak ve mukayyet olarak iki kısma ayrılır. Mutlak dirayet tefsiri belli bir konu veya fikir üzerine yazılmayan tefsirlerdir. Fahrüddin er-Râzî'nin *Mefâtihu'l-Gayb* isimli tefsiri buna örnek verilebilir. Mukayyet dirayet tefsiri ise belli bir konu veya fikir üzerine yazılan tefsirdir. Mesela: fıkhi tefsir, felsefî tefsir ve bilimsel tefsir gibi tefsir çeşitleri bu gruba girer. Nurbâki daha çok Kur'ân'ın kevnî ayetlerini bilimsel tefsir yöntemiyle yorumladığı için mukayyet dirayet tefsiri grubunda değerlendirmek mümkündür.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BİLİMSEL TEFSİR AÇISINDAN HALUK NURBÂKİ’NİN ELE ALDIĞI KONULAR

Haluk Nurbâki eserlerinde birçok bilimsel konuyu ele almıştır. Bu bölümümüzde Nurbâki’nin ele aldığı bilimsel konularla Kur’ân ayetlerinin delaletleri arasındaki uyumu: yine Nurbâki’nin yorumları ışığında ele alacağız.

3.1. ASTRONOMİ

3.1.1. Atmosferin Sırları

Gökyüzü çok eski zamanlardan beri insanlar için merak uyandırmıştır. Günlük hayatımızda: namaz vakitlerinin belirlenmesinde, yolculuk yaptığımız da yönümüzün bulunmasında, tarım yapanlar için faydalı zamanın belirlenmesinde ve daha birçok alanda insanlık için vazgeçilmez olmuştur. Son birkaç asırda bilimsel alanda yapılan ciddi çalışmalarla atmosferin ince sırları açıklanmaya ve ondan maksimum fayda elde edilmeye çalışılmıştır. Hatta yapılan özel araçlarla dünyanın dışına çıkılarak araştırmalar yapılmış, dünyanın ve kâinatın yaratılışı ve uzay hakkında farklı bilgilere ulaşmaya çalışılmıştır. Yapılan birçok araştırma atmosferin küremiz için ne kadar hayati öneme sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Atmosfer “yakın semada gaz halindeki atomlar demektir.” Bu atomların bir araya gelip gaz halinde atmosferi meydana getirebilmesi için birçok sebebin bir araya gelebilmesi gerekiyor. Bunların birçoğu aslında atmosferin oluşmasını engelleyecek niteliktedir.

Kur’ân’da pek çok ayet semadan ve gökyüzünden bahsetmekte ve bu ayetlerle Allah bizlere ilim, irade ve kudretini göstermektedir. Nurbâki’nin özellikle dikkat çektiği Fussilet suresi 11. ayetle atmosferdeki inceliklerden ve ayetin işaret ettiği sırlardan bahsedeceğiz.

ثُمَّ اسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ وَهِيَ دُخَانٌ فَقَالَ لَهَا وَلِلْأَرْضِ ائْتِيَا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا قَالَتَا أَتَيْنَا
طَائِعِينَ

“Sonra duman halinde bulunan göğe iradesini yöneltti: ona ve yerküreye (yeryüzüne), ‘isteyerek veya istemeyerek gelin!’ dedi. İkisi de ‘İsteyerek geldik’ dediler.”⁷⁶

Ayetin öncesine ve sonrasına bakılırsa Allah önce yeryüzünü yarattığını: orada dağlar ve bereketli rızık meydana getirdiğini ve sonrasında duman halinde bulunan göğe yönelip onu yedi kat olarak dizayn ettiğini söyler. Buradan anlıyoruz ki yeryüzünde kurulan düzenin devamı için atmosferin olması şarttır.

Özellikle “isteyerek veya istemeyerek” gelin ibaresi atmosfer ile yeryüzü arasındaki uyumun sağlanması için bazı engellerin olduğu ve “isteyerek geldik” ibaresi ise bu engellerin ortadan kaldırılıp uyumun sağlandığını göstermektedir.

Nurbâki bir kürede atmosferin meydana gelmesi için gereken 3 önemli dengeden bahseder.

Birincisi: Atmosfer mekânının ısısı.

Atmosferde ısının dengesiz olması onu meydana getiren moleküllerin dağılmasına neden olur. Isının dengede olması için güneşin uzaklığı ve yakınlığı çok önemlidir. Şuan ki mesafeden ne uzak ne de yakın olmalıdır. Küremizin güneşten aldığı ısı bütün atmosferde aynı olmalıdır. Bunun için de arzın mevcut dönme hızında sürekli olarak hareket halinde olması ve tam küre halinde değil de elips olması gerekir. Küremizin güneşten aldığı ısıyı bir süre tutması gerekir. Bu görevi ise karbondioksit tabakası ile mümkündür ki bu da atmosferden önce küremizin karbondioksit tabakası ile kaplı olduğunu göstermektedir.⁷⁷

Bu açıklamadan anlıyoruz ki atmosferin meydana gelebilmesi için gerekli

⁷⁶ el-Fussilet 41/11

⁷⁷ Nurbâki, *Kur’ân-ı Kerîm’den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 9-10.

⁷⁹ Nurbâki, *Kur’ân-ı Kerîm’den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 11-12

⁸⁰ Nurbâki, *Kur’ân-ı Kerîm’den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 12.

olan ısı dengesi çok ince hesaplarla mümkündür. Güneşin dünyamıza olan mesafesi, ısı dağılımı, dünyanın hareketli olması ve dünyanın şekli bu hesaplardan bazılarıdır ki tesadüf ve sebeplerle bir araya gelip atmosferi meydana getirmesi mümkün değildir. Bu da Allah'ın ilim, irade ve kudretiyle meydana geldiğine delildir.

İkincisi: Arzımızın çekim gücünün dengede olması.

Tanım olarak cazibe, “taşıdığı atomlardaki etkin çekim güçlerinin toplamıdır.” Arzın yoğunluğu ve hacmi belli bir oranda olmalıdır ki çekim atmosferin uçmasını veya arzın onu emmesini engellesin. Atmosfer açısından bunu sağlarken insanlık için de gereken maddeleri içinde bulundurması ve arzın yoğunluğu birbirini tamamlar nitelikte olmalıdır. Bunun yanında kimyasal dediğimiz dengeyi çabuk bozabilen maddeler de gelişigüzel değil ince hesapla yapılmış bir dengede olmalıdır. Demir gibi ağır metallerin de eşit dağılımda olması gerekir.⁷⁹

Dünyanın sürekli olarak dönmesi çok önemlidir. Kısa bir an bile yavaşlaması, hızlanması veya durması atmosferin yok olmasına sebep olur. Atmosferin yok olması ise dünyadaki yaşamın sona ermesi demektir. Çünkü yaşam oksijen ile devam eder. Dünyamız da oksijeni tutan ise atmosferdir.

Üçüncüsü: Uzaydaki çeşitli uzaysal enerjilerin dengeyi bozmaması.

Arzımızın çevresinde büyük bir manyetik alan vardır. Bu alan uzaydan gelen tehlikelere kalkan niteliğindedir. Mesela ışınsal açıdan koruma görevini ozon tabakası yapar. Kara delikler ise galaksimizden gelen fazla enerjileri emer ve yüksek derecede manyetik enerji barındırır.⁸⁰

Bu manyetik enerjinin atmosfer dengesini bozmaması gerekir. Böylesine büyük olan bu manyetik alanın çok ince hesaplarla bir araya gelen atmosfer dengesini bozması mümkündür. Öylesine mükemmel yaratılan bu sistem hem ışınsal enerjiyi hem de atmosferi bir arada tutarak dengeyi bozmamaktadır.

Atmosferin belli bir denge içinde var olması ve varlığını devam ettirmesi

için gezegenimizin ağırlığı da önemlidir. Nurbâki şu örnekle bu durumu izah eder: Dünyamız Jupiter gezegeni gibi ağırlığı fazla olursa çekim kuvvetiyle gazları kendine doğru çekip emer. Ay kadar hafif olursa da yüzeyindeki gazları tutması mümkün olamaz, her iki durumda da atmosfer meydana gelemez.⁷⁸

Konumuz olan ayetin tefsirinde Celal Yıldırım atmosferdeki düzen ve sırlar hakkında şöyle açıklama yapar: Gökler ve yer, belli bir plana ve şaşmaz yasalara göre yaratılmıştır, bu nedenle fiziksel dünyada dengesizlik ve düzensizlik bulunmamaktadır. Gökler, yerle birlikte iki uzun dönemde yedi tabaka haline getirilmiştir, çünkü tümü başlangıçta gaz durumundaydı ve katı duruma gelmesi bu iki devrede tamamlanmıştır. Bu durum, göklerin ve yerin altı günde yaratıldığını dile getiren ayetlerle uyumludur. Yerin ve göklerin aynı zamanda Allah'ın buyruğuna boyun eğmesi de bunu göstermektedir. Dünyadaki kaynakların dört jeolojik devirde var edilmesinin dört mevsim ile ilişkilendirilmesi doğru kabul edilemez, çünkü her bölgede dört mevsim yoktur.⁷⁹

Yukarda bahsettiğimiz durumlardan anlaşıldığı üzere atmosferin çok ince hesaplar neticesinde meydana geldiğini görmekteyiz. Bu kadar hesaplara meydana getirilen atmosfer olmazsa dünyamız da yaşam olamaz. Bilimin son asırda keşfettiği bu ince manaları Kur'an 1400 sene önceden bize haber vermektedir. Bu da Kur'an'ın mucize oluşuna ve kâinatın sonsuz ilim sahibi bir ilah tarafından inşasına delildir.

3.1.2. Karadelikler

Kur'an-ı Kerim'in pek çok ayetinde Allah bazı varlıklar üzerine yemin etmiştir. Bunlardan bazıları: zeytin, incir, sabah vakti, kuşluk vakti ve gecedir.⁸⁰ Vakıa suresinin ilk ayetlerinde ise yıldızların yerlerine yemin edildiğini ve sadece bu ayete mahsus olduğunu görmekteyiz. Ayetlerin birçoğunda neye yemin edildiği açık bir şekilde anlaşılırken Vakıa suresinde yemin edilen şeyin ne olduğu tam anlayamamaktadır. Son asırlar da astronomi ilminin gelişmesiyle ulema bu

⁷⁸ Haluk Nurbâki, *Kur'an'ın Matematik Sırları*, (İstanbul: Damla Yayınevi, 2012), 74.

⁷⁹ Celal Yıldırım, *İlmin Işığında Asrın Kur'an Tefsiri* (İzmir: Anadolu Yayınları), 5398.

⁸⁰ et-Tin 95/1, el-Fecr 89/1, el-Leyl 92/1,

ayetlerde karadeliklere yemin edildiğini ileri sürmektedir.

فَلَا أُقْسِمُ بِمَوَاقِعِ النُّجُومِ وَإِنَّهُ لَقَسَمٌ لِّو تَعْلَمُونَ عَظِيمٌ

“Yıldızların yerlerine yemin ederim ki, eğer bilerseniz gerçekten bu, büyük bir yemindir.”⁸¹

Ayette geçen, bizim de konumuz olan مَوَاقِعِ النُّجُومِ “yıldızların yerleri” tabirinin ne anlama geldiği konusunda Nurbâki son yıllarda Batı astrofizik ulemasının yıldızların yerleri için “beyaz ve siyah delik” olarak tanımladıklarını söyler ve bunları şu şekilde izah eder: Beyaz delik (Kuasar):

Şekil 3.1. Beyaz Delik (Kuasar)

Akıl almaz bir enerji deposu ki bir kuasarda bir galaksi: yani milyarlarca yıldızdan kurulu birlikler doğuracak kadar enerji vardır. Bu sebepten bazı bilim insanları kuasarlara galaksilerin tohumu olarak görürler.⁸²

⁸¹ el-Vakıa 56/ 75-76.

⁸² Nurbâki, Kur’ân-ı Kerîm’den Ayetler ve İlmi Gerçekler, 19.

Şekil: 3.2. Kara Delik (Black Holes)

Nurbâki kara delikleri ilk önce Prof. Reimeo Rovini'nin keşfettiğini ve adını yıldız mevkii koyduğunu, daha sonra Jhon Willer'in bu mevkilere Kara Delik anlamında "Black Holes" dediğini söyler. Kara delikleri ölmüş bir yıldızın boş kalan yeri ve bir yıldızın esrarengiz mezarı olarak tanımlar. Görünmeyen bu delikler kendini civarından geçen her ışını ve yıldızı yutmasıyla, gama ve X ışınları yaymasıyla ve zamanın o nokta yakınlarında aniden hızlanmasıyla belli eder. Bu deliklerin fizik açısından bir çekim gücü şoku olduğunu ve oraya rastlayan her şeyin yok olacağını söyler.⁸³

Celal Yıldırım tefsirinde Vakıa suresi 75-76. ayetlerin iki duruma işaret edebileceğini söyler. Bunlardan birisi yıldızların yörüngeleri, ikincisi ise Kur'ân ayetlerinin ve surelerinin yerleridir. Birincisin de yıldızların tâbi oldukları fiziksel kanunlara işaret edilir. İkincisinde ise sure ve ayetlerin gelişigüzel değil Allah'ın takdiri ile olduğuna işaret edilmektedir.⁸⁴

Vakıa ölüm anı ve dehşet verici olaylar manasına gelmektedir. Bu mana ile dehşet verici özellikleri olan karadeliklere işaret etmesinin mümkün olduğunu

⁸³ Nurbâki, *Kur'ân-ı Kerîm'den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 17-19-20.

⁸⁴ Yıldırım, *İlmin Işığında Asrın Kur'ân Tefsiri*, 5984.

göstermektedir. Zira karadelikler bir yönüyle sönmüş yıldızların mezarıdır. Aynı zaman da uzayın temizlenmesinde büyük rolü vardır ki vazifesi biten her şeyi içine çekerek onları ortalıktan kaldırır. Büyük yapısı ve kuvvetli çekim gücüyle uzayın dikkat çekici ve korkutucu unsurlarından birisidir. Bu özellikleriyle Allah'ın ilim ve kudretine işaret etmektedir.

3.1.3. Yedi Kat Sema

Yedi kat sema manası Kur'an'da pek çok yerde ifade edilmektedir. Yedi kattan maksadın ne olduğu ve zahiri manada mı yoksa kinaye mi olduğu konusunda ulema arasında farklı görüşler mevcuttur. Astronomi araştırmaları ile dünyanın üzerindeki bir takım katlar tespit edilmiştir. Bu durum tefsir ulemasını ayette söz edilen katlarla bilimin tespit ettiği katlar aynı olabilir mi diye düşündürmüştür. Yapılan farklı yorumlarla yedi kat manası açıklanmaya çalışılmıştır.

Kur'an'da yedi kat semadan bahseden ayetlerden birkaç tanesi şöyledir:

هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ اسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ فَسَوَّيْنَهَا سَبْعَ سَمَوَاتٍ وَهُوَ
بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

*“Yeryüzünde ne varsa hepsini sizin için yaratan, sonra semâya yönelip onları yedi kat gök olarak tastamam tanzim eden O’dur. O, her şeyi hakkı ile bilendir.”*⁸⁵

تُسَبِّحُ لَهُ السَّمَوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ
تَسْبِيحَهُمْ إِنَّهُ كَانَ خَلِيمًا غَفُورًا

*“Yedi gök, yer ve bunlar içinde bulunan herkes Allah’ı tesbih eder. O’nu hamd ile tesbih etmeyen hiçbir şey yoktur, fakat siz onların tesbihini anlayamazsınız. Şüphesiz ki O, ceza vermekte hiç acele etmeyen ve çok bağışlayandır.”*⁸⁶

⁸⁵ el-Bakara 2/29

⁸⁶ el-İsra 17/44

وَلَقَدْ خَلَقْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعَ طَرَائِقُ وَمَا كُنَّا عَنِ الْخَلْقِ غَافِلِينَ

“Şu da bir gerçek ki, sizin üzerinizde tabaka tabaka yedi gök yarattık. Şüphesiz biz yaratmaktan da, bütün husûsiyetleriyle yarattıklarımızdan da habersiz değiliz.”⁸⁷

قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَوَاتِ السَّبْعِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ

Onlara “Peki, yedi kat göğün Rabbi ve büyük arşın sahibi kimdir?” diye sor.⁸⁸

Nurbâki yedi kat sema manasını açıklamak için Talak suresi 12. ayeti tercih etmiştir. Talak suresi genel olarak boşanma ile ilgili konuları ele almaktadır. Son ayetinde ise yedi gök sema ve yerin yaratılışı ile Allah’ın ilim irade ve kudretine dikkat çeker. Bilimin son asırlarda keşfettiği semanın yedi kattan oluşumunu Kur’ân yıllar öncesinden haber vermiştir. Bu yedi kat sema ne manaya geliyor, ifade edildiği gibi sayıdan mı ibarettir yoksa başka bir mana mı ifade ediyor birçok müfessir tarafından açıklanmaya çalışılmıştır. Ayet şu şekildedir:

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَوَاتٍ وَمِنَ الْأَرْضِ مِثْلَهُنَّ يَتَنَزَّلُ الْأَمْرُ بَيْنَهُنَّ لِتَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا

“Yedi göğü ve yerden de bir o kadarını yaratan Allah’tır. Kâinatın işleyişi ve varlıkların hayatlarıyla ilgili ilâhî buyruklar bunlar arasında iner durur ki, böylece Allah’ın her şey üzerinde mutlak kudret sahibi olduğunu ve yine Allah’ın ilmiyle de her şeyi kuşattığını bilesiniz.”⁸⁹

Bilimsel olarak kesinleşmiş ve kanıtlanmış bir veri olmamasından dolayı ulema arasında yedi kat semanın tam olarak ne olduğu konusunda ciddi görüş farklılıkları vardır. Bu görüşlerden birkaçı şu şekildedir:

Elmalılı yedi sayısının yedi kat sema bulunduğuna işaret olmakla beraber

⁸⁷ el-Mü’minun 23/17

⁸⁸ el-Mü’minun 23/86

⁸⁹ et-Talak 65/12

yediden sonrası yoktur manasına gelmez der. Yedi göğü ise şöyle sınıflandırmaktadır:

Birinci yerden Zühre'ye (Venüs) kadar olan kısım,

İkinci Zühre'den Utarit'e kadar olan kısım,

Üçüncü Utarit'ten Güneş'e kadar olan kısım,

Dördüncü Güneş'ten Merih'e kadar olan kısım,

Beşinci Merih'ten Müşteri'ye (Jüpiter) kadar olan kısım,

Altıncı Jüpiter'den Zuhal'e (Satürn) kadar olan kısım,

Yedinci sonradan eklenmiş olan Uranüs ve Neptün'dür."⁹⁰

Elmalılı'nın sınıflandırarak yedi kat semayı açıklarken Celal Yıldırım yedi kat semanın ne olduğu konusu henüz tespit edilememiş diyerek şu şekilde açıklama yapar: Dünya semasının veya en yakın semanın yıldızlarla süslendiğini dikkate alarak görebildiğimiz ve dev teleskoplarla tespit edebildiğimiz yıldızları ve sistemler göğün bir tabakasını oluşturabilir. Bu birinci semadan sonra altı sema tabakası daha vardır ki bunları henüz tespit etmiş değiliz. Onlarda sistemler ve yıldızlar mı var yoksa bilmediğimiz başka şeyler mi var bilemiyoruz.⁹¹

Nurbâki bu konuda bilimsel araştırmalarla tespit edilen yedi kat göğü şu şekilde açıklar:

Birinci gök: Güneş sistemi ile birlikte içinde bulunduğu uzay mekânı.

İkinci gök: Samanyolunun temsil ettiği uzay mekânı.

Üçüncü gök: Samanyolu galaksisinin de içinde olduğu galaksiler grubunun

⁹⁰ Elmalılı Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, (İstanbul: Eser Neşriyat, 1979) 7/5081.

⁹¹ Yıldırım, *İlmin Işığında Asrın Kur'an Tefsiri*, 6254-6255.

olduğu uzay mekânı.

Dördüncü gök: Gruplaşan galaksilerin temsil ettiği radyomanyetik mekânı.

Beşinci gök: Kuasarların bir araya geldiği evren mekânı.

Altıncı gök: Kaçan yıldızlardan oluşan evren mekânı.

Yedinci: Bunların dışında sonsuzu temsil eden evrenin kendi mekânı.⁹²

Süleyman Ateş Kur'ân'da geçen yedi sayısının zahiri manada değil de kesretten kinaye olduğunu söyler. Burada Kur'ân'ın amacı astronomi kurallarını bildirmek değil: Allah'ın ilim ve kudretini göstermektir der.⁹³

Ayette ifade edilen “yerden bir o kadarını da yaratandır” manası bizlere yerin altının da yedi tabaka olduğunu gösterir. Bilimin tespit ettiği yerin altındaki yedi tabaka şu şekildedir:

1. Kat Litosfer(su)
2. Kat Litosfer(kara)
3. Kat Astenosfer.
4. Kat Üst manto.
5. Kat Alt manto.
6. Kat Dış çekirdek.
7. Kat İç çekirdek.

Son asırlarda astronomi alanında yapılan çalışmalar sonucu elde edilen bilgiler bu şekildedir. Fakat her zaman ilerleme kaydeden teknoloji ile gelecekte ayette geçen yedi tabaka daha iyi anlaşılabilir. Tefsir ilminde de yansıması görülür.

3.1.4. Arzın Kendi Ekseni Etrafında Dönüşü

Eski çağlardan beri dünyanın sabit mi yoksa hareket halinde mi olduğu

⁹² Nurbâki, *Kur'ân-ı Kerîm'den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 175.

⁹³ Süleyman Ateş, *Yüce Kur'ân'ın Çağdaş Tefsiri (Çağdaş Tefsir)*, (İstanbul: Yeni Ufuklar Neşriyat) 8/500.

merak konusu olmuştur. Bir kısmı kendince getirdiği bazı delillerle sabit olduğunu savunurken bir kısmı da hareketli olduğunu savunmuşlardır. Bilimsel çalışmaların ivme kazandığı son asırlarda ise dünyanın sabit değil hareketli olduğu ortaya çıkmış ve kesinlik kazanmıştır.

Dünyanın güneşin etrafında döndüğü fikri, ilk olarak Polonyalı astronom Nikolas Kopernik (ö.950/1543) tarafından ilan edilmiştir.⁹⁴ Nikolas Kopernik'in yaşadığı tarihe baktığımız da Kur'an'ın indirilmesinden asırlar sonra dünyanın hareket halinde olduğu anlaşılmıştır.

Kur'an arzın sabit olmadığını düşündüren ayet şu şekildedir:

وَتَرَى الْجِبَالَ تَحْسَبُهَا جَامِدَةً وَهِيَ تَمُرُّ مَرَّ السَّحَابِ صُنْعَ اللَّهِ الَّذِي أَتَقَنَ كُلَّ شَيْءٍ إِنَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَفْعَلُونَ

*“Sen gördüğün dağları cansız sanırsın. Onlar bulut gibi hareketlidirler. Bu her şeyi yapan Allah'ın sanatıdır. Şüphesiz Allah, yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır.”*⁹⁵

Ayetin öncesine ve sonrasına baktığımız zaman genel muhteva olarak kıyamet ve ahirette yaşanacak olaylardan bahsedildiğini görmekteyiz. Ancak Neml suresi 86. ve 88. ayetlerde gece ve gündüzün yaratılışı ve dağların sabit değil hareket halinde oluşundan bahsedilmiştir. Bundandır ki birçok müfessir dağların hareket halinde olmasının kıyametle alakalı olabileceğini söylemişlerdir.

Bu müfessirlerden birisi Elmalılı'dır. Elmalılı dağları buluta benzeterek içerisinde buharlaşma gibi her an dağılıp toplanma olduğunu, dolayısıyla kâinatın sabit görünen şeylerinin bile daima bir değişiklik içinde olduğunu söylemiştir. Gün geldiğinde de sura üflenmesiyle bir hikmet içerisinde yürütüleceğini ifade eder.⁹⁶

Dağların bulutlar gibi hareketli oluşunu kıyametle bağdaştıran bir diğer

⁹⁴ Stephen Hawking, *Zamanın Kısa Tarihi*, çev. Barış Gönülşen, (İstanbul: Alfa Yayınları, 2015), 14-15.

⁹⁵ en-Neml 27/88

⁹⁶ Elmalılı Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, 5/ 3709.

müfessir ise Şimşek'tir. Şimşek o dehşet verici günde, dağların bulut gibi yürüyüp dağıldığı an, iyilik yapanlar güven içinde olacak ve ödülleri fazlasıyla alacaklardır. Kötülük yapanların yüzleri ise ateşe sürülecek ve yaptıklarının cezasını çeceklerdir diyerek: dağların şu an değil kıyamet günü bulutlar gibi yüzeceğine işaret olduğunu söyler.⁹⁷

Nurbâki bu ayetin iki şekilde bir harekete işaret ettiğini söyler:

Bunlardan birincisi ayette geçen *وَهِيَ تَمْزُ مَرَّ السَّحَابِ* ve *onlar bulut gibi hareketlidirler* ibaresinin dağların birinci mananın aksine hızlı hareket ettiğini göstermesidir. Peki yerinde sabit olarak gördüğümüz dağların sürekli hareket halinde olan bulut gibi olması nasıl açıklanabilir? Bunun olabilmesi için tek bir ihtimal vardır ki o da dünyanın hareket halinde olmasıdır.⁹⁸ Eğer dünya uzay boşluğunda komple hareket halinde olursa onun üzerinde bulunan her şey hareket ediyor demektir. Bu manada dünyanın sabit değil hareket halinde olduğunun delilidir. Bu mana önceki manaya nazaran daha kuvvetlidir. Son asırlarda astronomi alanında yapılan çalışmalarla dünyanın hem kendi ekseninde hem de güneşin etrafında döndüğü ispat edilmiştir. Kur'ân'ın bu manayı bize asırlar öncesinden gözümüz önünde sabit olarak gördüğümüz dağlarla haber vermesi mucize oluşunun delillerindendir.

İkincisi ise arzın jeolojik yapısı ile ilgilidir. Arzın merkezinde sıvı tabakası yer alır, onun üstünde katı birçok katlar bulunur, üstte portakalın ince kabuğu gibi toprak tabakası vardır. Bu tabakalarda ilahi sanatın bir harikası olarak arzın fazla enerjisini dışarı atabilmesi için yanardağ ve zelzeleye açık kapı manasında fay hatları mevcuttur. Bunun yanında çok sağlam yapıya sahip olmakla birlikte arzın sıvı statigine bağlı çok yavaş bir hareketi vardır.⁹⁹ Bu hareketle kıtaların komple hareket ettiğini, dolayısıyla arzın bir parçası olan dağların da durağan değil hareketli olduğunu ve ayetin bu manaya işaret ettiğini söyleyebiliriz. Fakat ayette geçen bulutların hareketi ile kıyas edilirse ayetin bu manaya işaret ettiğini söylemek doğru bir mana olmayabilir. Çünkü bulutlar dağların bu hareketine

⁹⁷ Şimşek, *Hayat Kaynağı Kur'ân Tefsiri*, (İstanbul: Beyan Yayınları, 2012), 4/42.

⁹⁸ Nurbâki, *Kur'ân-ı Kerîm'den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 70.

⁹⁹ Nurbâki, *Kur'ân-ı Kerîm'den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 60.

kıyasla çok daha fazla hareketlidir.

Bu konuda dağların sabit olduğundan bahseden birtakım ayetlerle Neml sûresi 88. ayetin birbiriyle zahiren çelişki içerisinde olduğu görülmektedir.

Mesela:

وَالْأَرْضَ مَدَدْنَاهَا وَأَلْقَيْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ مَوْزُونٍ

“Yeryüzünü de yayıp genişlettik, üzerine sarsılmaz dağlar yerleştirdik ve orada ölçülü her bitkiden ürünler bitirdik.”¹⁰⁰

لَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ مِهَادًا وَالْجِبَالَ أَوْتَادًا

“Biz yeri bir beşik, dağları da birer kazık yapmadık mı?”¹⁰¹

Bu iki ayette dağların sabit olduğundan bahsederken: Neml suresi 88. ayette hareketli olduğundan bahseder. Arada zıtlık varmış gibi görülse de esasında zıtlık yoktur. Çünkü ilk iki ayette yeryüzü nazara verilirken Neml suresi 88. ayette yeryüzüne dair bir şey söylenmiyor. Dağlar yeryüzü olarak ele alındığında hareketli değil sabittir. Ama uzay boşluğu olarak ele alındığında dünya ile beraber bir hareket halindedir. Bu durum da dağların bulutlar gibi hareket halinde oluşunu ispat eder.

3.1.5. Dünyanın Küre ve Elips Oluşu

Dünyanın şekli konusunda insanlar asırlar boyu çelişkilere düşmüşler ve birçoğu onun bir tepsi gibi düz olduğu fikrini savunmuşlardır. Son asırlarda ise mantıksal ve matematiksel çalışmalarla dünyanın yuvarlak olduğu ispat edilmiştir. Son asır astronomi çalışmaları ve gelişen teknoloji ile insanlık uzaya çıkmış dünyanın yuvarlak olduğu görsel olarak da ispat edilmiştir.

Kur’ân-ı Kerîm teknolojinin olmadığı asırlar öncesinden dünyanın düz olmadığına işaret etmiştir. Nurbâki bu konuda Nâziat suresi 30. ayete dikkat

¹⁰⁰ el-Hicr 15/19.

¹⁰¹ en-Nebe 78/6-7.

çekmektedir:

وَالْأَرْضَ بَعْدَ ذَلِكَ دَحِيهَا

“Sonra arzı söbüleştirdi (deve kuşu yumurtası şekli verdi).”¹⁰²

Bu ayette dünyanın elips olduğuna işaret ettiği düşünülen دَحِي "dehâ" kelimesidir. Bu kelimeye ulema arasında farklı mealler verilmiştir. Genel olarak bu kelimeye döşemek manası verilmiştir. Bu durumda ayetin meali: *Ardından yeri düzenleyip döşedi*” olarak karşımıza çıkmaktadır. Yıldırım ise دَحِي “deha” kelimesine dört ayrı mana vermektedir: Düzenleyip döşemek, devekuşu yuvası veya yumurtanın işgal ettiği yer, toprağı sürüp yarmak, gıda maddelerinin oluşmasına uygun ortam.¹⁰³ Bu ayete deve kuşu yumurtası manası verip dünyanın şekline işaret ettiğini söyleyen yıldırım Nurbâki ile benzer yorumlar yapmaktadır.

Son asırlarda yazılan Hasan Basri Çantay gibi bazı tefsir ve meallerde de deve kuşu yumurtası şekli olarak meal verildiğini görmekteyiz. Bu kelimeyi dünyanın şekli konusunda herhangi bir bilgiye sahip olunmadığı zamanlarda deve kuşu yumurtası şekli olarak mana vermek pek mümkün değildir. Son zamanlarda ise dünyanın şekli hakkında neredeyse her şeyin netleşerek elips şeklinde olduğunun görülmesiyle دَحِي “dehâ” kelimesine deve kuşu yumurtası şekli manayı vermeyi kolaylaştırmıştır. Bu farklılığı Nurbâki şöyle izah eder: tefsircilerin birçoğu bu ayete “arzı yayıp döşedi.” meali vermişken, Dr. Ali Özek ve Hasan Basri Çantay başkanlığında telif edilen tefsirde ise yukarıda yazdığımız anlam verilmiştir. Anlam farkının sebebi, دَحِي “dehâ” sözcüğünün farklı manalara gelebilmesidir. دَحِي “dehâ” sözcüğüne Arap etimolojisinde, devekuşu yumurtası mahalli, taşı çukura düşürmek, devekuşu yumurtasının çukuru anlamı verilmiştir.¹⁰⁴

Ayetin arzı elips bir küreye benzeten hikmeti şudur: Yumurtalar arasında küreye en çok benzeyen deve kuşu yumurtasıdır. Arzın kuzey-güney çapındaki nispi farkı ona elipsoit bir yapı kazandırmıştır. Ekvator yarıçapı 6378 kilometre, kutup

¹⁰² ez-Naziat 79/30.

¹⁰³ Yıldırım, *İlmin Işığında Asrın Kur’ân Tefsiri*, 6578.

¹⁰⁴ Haluk Nurbâki, *Amme Cüzü Yorumu*, (İstanbul: Damla Yayınevi, 2007), 50-51.

yarıçapı 6356 kilometredir.¹⁰⁵

Allah ilim, irade ve kudretini insanlığa göstermek ve varlığını birliğini ispat etmek için kâinatı mükemmel bir şekilde yaratmıştır. Bilimsel çalışmaların neredeyse hepsi bulduğu ilmi gerçeklerle kâinatın kusursuzluğundan bahsetmektedir. İzah ettiğimiz “Dünyanın Küre ve Elipsotik Oluşu” bunlardan birisidir. Dünyanın yuvarlak olması, kutuplardan basık şekliyle elips bir yapısı olması ve sürekli hareket halinde olması: gece gündüzün oluşması ve mevsimlerin yaşanması gibi olayların meydana gelmesi için mecburi durumlardır. Dünya ancak kâinatı yaratan ve gece-gündüzün ve mevsimlerin olması gerektiğini bilen ve bunu yapmaya güç yetirebilecek bir zatın eseri olabilir. Çünkü şekli ve hareketiyle öyle mükemmel bir durumdadır ki az bir sapma ile bütün mükemmellik bozulacaktır. Kur’ân-ı Kerîm bu mükemmelliği bilimin keşfinden asırlar önce bizlere işaret ederek bir kez daha mucize oluşunu bize göstermektedir.

3.1.6. Semanın Genişlemesi

20. yüzyıla kadar hiçbir bilim insanı evrenin genişlemesinden bahsetmemiştir. Bu asrın başlarında ise Rus fizikçi Alexander Friedman (ö. 1925) ve Belçikalı evren bilimci Georges Lemaitre (ö. 1966) evrenin sürekli hareket halinde olduğunu ve genişlediğini teorik olarak hesaplamışlardır. 1929 yılında ise Amerikalı astronom Edwin Hubble (ö 1953) kullandığı büyük teleskopla yıldızların ve galaksilerin sürekli olarak birbirinden uzaklaştığını keşfetti. Bu durum ilerleyen yıllarda yapılan çalışmalarla da kesinlik kazanmıştır. Allah bu durumu ayetle bizlere işaret etmektedir.

Kur’ân-ı Kerîm’de evrenin sürekli genişlemede olduğunu haber veren ayet şu şekildedir:

وَالسَّمَاءَ بَنَيْنَاهَا بِأَيْدٍ وَإِنَّا لَمُوسِعُونَ

“Göğü kendi ellerimizle biz kurduk ve biz onu genişleticiyiz.”¹⁰⁶

Nurbâki bu ayeti tefsir ederken şu noktalara işaret etmektedir: Kesret dediğimiz

¹⁰⁵ Nurbâki, *Kur’ân-ı Kerîm’den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 220.

¹⁰⁶ ez-Zariyat 51/47

çokluklar âleminin temel varoluş ilkesi mesafelerdir. Bu görüşe göre sabit bir sonsuz enerji noktasından küresel kuşaklar halinde dağılmalar ve genişlemeler sonucu evren meydana gelmekte ve bu genişleme devam etmektedir. Varlıkların var olabilmeleri yani mekânda bir adrese yerleşebilmeleri için iki temel ilke vardır. Birisi mesafe kazanma yani belli bir mekâna fırlama, ikincisi o mekânda kalabilmeleri için manyetik bir gerilime muhtaç olma.¹⁰⁷ Ayet yaratılanların var olmasını çokluk âleminde adres tutmaları için bu genişlemeyi temel yasa olarak bildirmektedir.

Yıldız birliklerinin yani galaksilerin tetkiki, bu genişlemede merkezi noktanın Samanyolu Galaksisi olduğunu göstermektedir. Kuzey ve güney yarım kürelerin mevsimler içindeki yıldız haritaları da Samanyolu Galaksisinde genişleyen evrenin merkez noktasında olduğunu göstermektedir.¹⁰⁸

Süleyman Ateş semanın genişleme konusunu şöyle izah eder: Bilim insanları da evrenin genişlediğini tespit etmiştir. Dünya, insanların yaşayabilmesi için döşek gibi döşenmiş, gök ise sağlam bir tavan gibi yaratılmıştır. Gökyüzü cisimleri çekim kuvvetleriyle birbirine bağlıdır ve bu yapının bir parçasını hareket ettirmek mümkün değildir. Bu düzeni ancak kudret ve hikmet sahibi Allah yapabilir. Dolayısıyla insanlar yaratılmışlara değil, bu muazzam düzeni sağlayan Allah'a kulluk etmelidir.¹⁰⁹

Yıldırım klasik dönem tefsirlerinde bu ayetin rızkın genişlemesi, lütuf ve ihsanın artışı gibi manaların verildiğini nakleder. Asrımızda ise bilimsel çalışmalarla ve ayetin açık delaletinden, kâinatın bir balon gibi şişip sürekli genişlediğini: yani zahiri manasının anlaşılmasının doğru olacağını söyler.¹¹⁰ Ayetin zahiri manasının klasik dönem uleması tarafından tam olarak anlaşılması pek mümkün değildi. Çünkü o zamanlar astronomi çalışmaları insanların ihtiyaçlarını gidermek içindi ve sınırlıydı. Genelde namaz vakitlerini belirleme, ramazan başlangıcını öğrenme ve yön bulma gibi. Günümüz de ise ciddi çalışmalarla semanın genişlemesi gibi pek çok şey keşfedilmiş durumda. Asırlar önce ayetin bildirdiği bir şeyi günümüz bilim

¹⁰⁷ Nurbâki, *Kur'ân-ı Kerîm'den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 223-244.

¹⁰⁸ Nurbâki, *Kur'ân-ı Kerîm'den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 244.

¹⁰⁹ Ateş, *Yüce Kur'ân'ın Çağdaş Tefsiri*, 9/62.

¹¹⁰ Yıldırım, *İlmin Işığında Asrın Kur'ân Tefsiri*, 5821.

insanlarının da tasdik etmesi Kur'ân'ın mucizeliğini bizlere göstermektedir.

3.1.7. Evrenin Yaratılışı

Evrenin nasıl ve neyden yaratıldığı her asrın insanı için merak konusu olmuştur. Çeşitli teoriler ileri sürülse de Kur'ân'dan bağımsız olarak yapılan yorumlar yaratılışı anlamak için yeterli olmamıştır. Çünkü nasıl yaptığını en iyi yaratan bilir ve O'ndan öğrenilir. Allah hem ilim, irade ve kudretini göstermek hem de insandaki merak duygusunu gidermek için yaratılışa işaretler göstermiştir.

Kur'ân-ı Kerîm'in yaratılış yasasına işaret ettiği bazı ayetler şu şekildedir:

أَوَلَمْ يَرَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ كَانَتَا رَتْقًا فَفَتَقْنَاهُمَا وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ أَفَلَا يُؤْمِنُونَ

“O inkâr edenler semaların ve arzın tek bir parça iken bizim onları ayırdığımızı görmezler mi? Her canlı şeyi sudan çıkardık. Yine de iman etmezler mi?”¹¹¹

Nurbâki bu ayeti Şura suresi 5. ayetle beraber tefsir etmiştir. Ayet şu şekildedir:

تَكَادُ السَّمَوَاتُ يَتَفَطَّرْنَ مِنْ فَوْقِهِنَّ وَالْمَلَائِكَةُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِمَنْ فِي الْأَرْضِ إِلَّا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَفُورُ الرَّحِيمُ

“Gökler çatlayıp parçalanacak, melekler de rablerini tesbih ederek bağışlanma diliyorlar. Bilin ki Allah ğafur ve rahimdir.”¹¹²

Nurbâki bu ayetlere beraber baktığımızda söz konusu iki durumdan bahseder: Bunlardan birisi semaların tüm katları ve arz Allah onları ayırncaya kadar bitişikti. Allah onları ayırarak semaları yarattı. İkincisi ise semalar birbiri üzerinde ilahi kudretin yansıyarak meydana getirdiği manyetik bir gerilim (cazibe) altında olmasıdır.

Nurbâki bunların fizik ilmi açısından izahını şu şekilde yapar: Evrenin

¹¹¹ el-Enbiya 21/30.

¹¹² eş-Şura 42/5.

yaratılmasına ait en yeni teori dağılan parçacıklardır. Bu teoriye göre kâinat bir noktadan başlayıp sonsuz mekânlar yayılan bir yaratılıştadır. Şuarâ suresi 5. ayette anlatıldığı üzere evrenin sonsuz mekânlarında bir manyetik gerilim vardır. Kur'ân emri gereği bu gerilim ilahi kudretin azametinin bir ifadesidir. Aynı zamanda yaratılış yasasının temelini oluşturur.¹¹³

Bir diğer teori ise gravidasyon yani cazibe (çekim kuvveti)dir. Ayette geçen **فَقَطَّعْنَاهَا** (çekip mekânlarından koparma) yasasından dolayı mahlûkat kendi devamlılığını sağlamak için jiroskopik dönmeyle cazibeye karşı koymaktadır. Fizikte tüm varoluşlar muhabbetin bir tarz ifadesi olan cazibe ile yürür. Eşyanın hamd etmesi demek olan “jiroskopik dönme hareketi” de onun yaşamasını sağlar. Hamd ve Rahman sırrının fiziki yasalara yansıması cazibe ve dönme hareketidir.¹¹⁴

Çekim kuvveti, bütün maddi âlemi ihata eden bir kanundur. İlk yaratılıştaki olduğu gibi yaratılan unsurlarda da olmazsa olmaz bir kanun olarak kendini gösteriyor. Mesela atmosferin sırlarında ele aldığımız gibi atmosferin oluşması için dünya ile gerekli gazlar arasında bir çekim kuvveti olması gerektiği gibi devamı içinde sürekli bir çekim kuvveti olması şarttır.

Bunun gibi güneşin etrafında dönen gezegenler başta olmak üzere samanyolu galaksisinde ve bütün gezegenlerde birbiri ile uyum içinde bir çekim kuvveti vardır. Bu kuvvet ilk yaratılıştaki da olması gerekir ki patlama ile kopan parçalar yerli yerine oturmuş olsun ve varlıklarını devam ettirebilsinler.

Cazibenin nereden meydana geldiğini ise Said Nursi şu şekilde izah eder: Güneş kendi halinde yaptığı hareketle cazibeyi meydana getirir. Bu da galaksimizdeki yıldızları belli bir yörüngede ve bir arada tutarak intizamsız savrulmasını engeller.¹¹⁵ Evrende gezegenler arasında ve atom çekirdeği ile elektronlar arasında hüküm süren çekim kuvvetidir. Bu çekim kuvveti dairelerin dönmesiyle meydana gelir. Bu dönme kuvveti fizik ilminde manyetik gerilim olarak tabir edilir.¹¹⁶ Bu izahlardan anlıyoruz

¹¹³ Nurbâki, *Kur'ân-ı Kerîm'den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 166.

¹¹⁴ Nurbâki, *Kur'ân-ı Kerîm'den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 166-167.

¹¹⁵ Bediüzzaman Said Nursi, *İşarâtü'l İ'câz*, (İstanbul: RNK yayınları, 2015), 188.

¹¹⁶ Nurbâki, *Kur'ân-ı Kerîm'den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 166-167.

ki hareket kâinatın hem var olma hem de varlığını devam ettirme sebebidir. Çünkü cazibeyi meydana getiren şey hareket etmektir. Allah'ın koyduğu kanunla gezegenler kendi ekseni ve güneş etrafında, güneşte daha büyük güneşler etrafında hareket ederek kâinatta bütün olarak bir çekim kuvveti meydana getiriyor.

Bu ayetlerle izah edilebilen bir diğer unsur ise karadeliklerdir. Bir yıldızdaki tüm atomlar manyetik gerilim önüne rüzgâr gibi katılınca asıl semanın çatlayacak gibi şiddetli olan gerilimi gözle görülür hale gelmektedir. Varlıklar jiroskopik dönme hareketini kaybedince bu kara deliklerde manyetik gerilim her sema katında farklı olarak tüm dehşeti ile görülmektedir. Evrendeki çatlayacak şiddetteki bu farklı manyetik gerilimler bir yandan da uzayın her noktasında akıl almaz bir nizamın garantisi olmaktadır.¹¹⁷

Yıldırım bu ayeti şu şekilde tefsir eder: Eğer “gökler” tabirinden maksat Güneş Sistemiye, Kur’ân gezegenlerin güneşten kopma birer parça olduğunu açıklıyor demektir. Bu tabirden maksat bütün yıldızlar, sistemler ve galaksiler ise, hepsinin önceleri gaz halinde tek parça olduğundan, sonra o gazın yoğunlaşarak katılaştığını ve sonrasında bölünüp parçalandığı ve böylece şuan ki durumun gerçekleştiğini bildiriyor demektir. Gökten düşen meteorlar ve ayda yapılan çalışmalar sonucu dünyamızdaki elementlerin aynı olduğu keşfedilmiştir. Bu durum diğer gezegenler ile dünyamızın aynı bütünün birer parçası oluşunu ispat eder.¹¹⁸

Evrenin yaratılışı ile ilgili bütünün parçası manasını söyleyen ulemadan birisi de Şimşek'tir. Gökler ve yer ilk başta birleşikti, sonra ayrıldı: gökler yükseldi ve boşluk oluştu. Gökler ve yer önce bir bütün iken ayrıldı ve gökler yedi katman oldu. Yerde bitişikti, sonra ayıldı ve yedi tabakaya bölündü. Sema yağmur yağdırmıyordu, bu yüzden bitişikti: yağmur yağmasıyla ayrıldı. Yerde bitkinin oluşmasıyla ayrıldı. Yer ve gökler karanlıktı, gece yaratıldıktan sonra gündüzle aydınlatıldı. Günümüz de ise modern bilim, evrenin başlangıçta tek bir kütle olduğunu ve sonra parçalandığını söyler. Bu, gökler ve yerin başlangıçta birleşik olduğu ve sonradan ayrıldığı görüşünü

¹¹⁷ Nurbâki, *Kur'ân- ı Kerîm'den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 168.

¹¹⁸ Yıldırım, *İlmin Işığında Asrın Kur'ân Tefsiri*, 3905.

destekler.¹¹⁹

Açıklamalardan görüldüğü üzere farklı sebepler ifade edilse de gezegenlerin bir bütünden ayrılarak meydana geldiği konusunda ittifak vardır. Dünya da o bütünden ayrılan bir parçadır. Yapılan astronomi çalışmaları da aynı sonucu bizlere bildirmektedir. Böylece Kur’ân ayetlerinin haber verdiği bir durumla bilimsel çalışmalar sonucu elde edilen bir sonucun daha ters düşmeyip birbirini tasdik ettiğini görmekteyiz.

Ayette geçen “*her hayat sahibini sudan çıkardığımızı görüp akıl etmediler mi*” ibaresi Nubâki’nin yağmurların sırrı konusunda ele aldığı:

وَالَّذِي نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً بِقَدَرٍ فَأَنْشَرْنَا بِهِ بَلْدَةً مَيْتًا كَذَلِكَ تُخْرَجُونَ

“Gökten ölçüyle su indiren O’dur. Biz onunla ölmüş yerlere hayat verdik, işte sizde böyle tekrar toprak altından çıkarılacaksınız”¹²⁰ ayeti ile ele alındığında anlaşılması daha kolay olacaktır.

Ayette geçen, ölü belde konusunu Nurbâki şu şekilde izah eder: Toprağın altında o kuru iken gizli ve ölü bir belde vardır. Çünkü toprak gerçekte canlıdır. Ancak onun canlılığı yağmurlarla harekete geçer. Bilimsel olarak izah etmek gerekirse: bir gram toprakta milyonlarca bakteri vardır. Bu bakteriler yağmur yağmayınca tüm özelliğini yitirir ve genetik bir şifreye dönüşür. Yağmur yağınca tüm bu mikroorganizmalar hayat bulur. Başta azot olmak üzere geniş bir üretime geçer. Onların bu faaliyeti küçük sayısız canlıya hayat olur. Toprak altındaki ölü şehir hayat bulur. Gübreler oluşur. Akla gelmeyen nice küçük bitkilerin tohumları can bulur. Bir şehrin yolları gibi kökleriyle toprak altında kanallar açar. Küçük böcekler, karıncalar her biri yuvalarıyla toprağın altına bir koca şehir gibi işler. İşte ölü bir belde böyle hayat bulmuş olur.¹²¹

Bu izahtan sonra aklımıza yağmurun hayat veren sırrı nedir sorusu gelmektedir.

¹¹⁹ Şimşek, *Hayat Kaynağı Kur’ân Tefsiri*, 3/372-373.

¹²⁰ ez-Zuhruf 43/11.

¹²¹ Nurbâki, *Kur’ân-ı Kerîm’den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 47.

Yani yağmurda ne var ve yağmur yağınca ne oluyor ki ölü bir toprağa Allah'ın izni ile hayat veriyor?

Nurbâki bu soruyu şöyle cevaplar: Canlının temel kimya maddesi DNA'dır. Bu moleküllerde çeşitli atomlar bulunur. Bunların içerisinde canlıya hayat devamlılığı sağlayan glisant hidrojenidir. Bir hidrojen sürekli değişerek yeni bağlar meydana getirerek canlılığı artırır. Bu hidrojen sadece suyun iyonlara ayrılışı zamanında ortaya çıkan hidrojenle değiştirilmektedir. Bu suyun hayat olması için zorunlu yönüdür ve tüm canlılar için geçerli bir kuraldır.

Bir iskelet gibi kalan canlı DNA'sını ve genetik kodlarını korumaktadır. Su gelip ayrılan iyonlarından hidrojeni verince canlı şifre harekete geçer. Bu özellikle mikroplarda kolay olmakla birlikte gelişmiş canlılarda susuzluktan dolayı bozulma yaşandığından bazen canlılığı geri kazanamaz ve ölü kalır.¹²² Bu izahlardan anlıyoruz ki ölü beldenin hayat bulması fevkalade bilimsel veri içermektedir.

Sonuç olarak ayette anlatılmak istenen asrımızın ulaştığı ilmi seviye dikkate alınarak şu şekilde izah edilebilir. Kâinat başlangıçta bir tek kütle halindeydi, bu kütle sonradan dünyanın da içinde olduğu parçalara ayrıldı. Cazibe kanunu ile ayrılan parçalardan her biri olması gereken en mükemmel şekliyle kâinatta yerini aldı. Dünyada da yağın yağmurla ölmüş olan toprak canlılığa kavuşur ve yaşanabilecek bir hale gelmiş oldu.

3.2. BİYOLOJİ

3.2.1. Çift Yaratılış

Tabiata baktığımızda insan olsun hayvan olsun her şeyin çift olduğunu görmekteyiz. Bu çift yaratılış bilimsel olarak şu şekilde izah edilir: Varlıklar her zaman çift zıttı ile beraber meydana getirilir. Kâinatın bir yerinde bir kuantum (bir enerji veya maddenin mümkün olan en küçük birimi) belli bir yönde bir spin (atom çekirdeklerince taşınan korunan bir nicelik) yapar, bir parçacık yaratılınca aynı anda

¹²² Nurbâki, *Kur'ân-ı Kerîm'den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 48.

otomatik olarak ikizi, yani zıt olanı doğar.¹²³

Kur’ân-ı Kerîm bu tür yaratılışa birçok ayetle işaret edilmektedir. Bunların bazıları şunlardır:

وَمِنْ كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ

“Düşünüp öğüt alasınız diye her şeyi çift yarattık.”¹²⁴

وَالْأَرْضَ مَدَدْنَاهَا وَأَلْقَيْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ

“Yeryüzünü de döşeyip sağlam dağlar yerleştirdik, orada her türlü bitkiyi çift çift bitirdik.”¹²⁵

Çift yaratılış konusunda birçok ulema ayrıntılı bir şekilde yorum yapmıştır. Örneğin Elmalılı Hamdi Yazır çift yaratılışı şu şekilde açıklamaktadır: Ruh-cisim, madde-kuvvet, cevher-araz, enfüs-afak, yer-gök, karanlık-aydınlık, dünya-ahiret, pozitif-negatif elektrik gibi âlemdeki her şeyin bir zıddı bulunur.¹²⁶

Süleyman Ateş ise şu şekilde izah eder: İnsanlar gibi her ağaç ve bitki erkek ve dişi tohumdan meydana gelir. Hatta ağaçlarda erkek-dişi organlar ve çiçekler bulunur. Her ağaç ve bitki ancak erkek ve dişi tohumlarının bir araya gelmesiyle ürün verir.

Ağaçların çoğunda erkek ve dişi organlar vardır. Elektrikte de dişi- erkek olarak proton ve nötron elektronlar bulunur.¹²⁷

Yıldırım ise çift yaratılmayı şöyle ifade eder: Her şeyden çift, ya da her şeyden iki çift yaratıldığına delâlet eden bir anlatımdır. Bir bakıma, her iki husus da aynı noktada birleşir. Çünkü “iki çift” tabiri Kur’ân’da genellikle erkek ve dişiye ve sonra da birbirine zıt iki şeye delalet etmektedir. O halde varlık âleminde canlıların çoğu erkek ve dişi olmak üzere çift yaratıldıkları gibi, kâinatın zıtların sergilendiği bir

¹²³ Nurbâki, *Kur’ân-ı Kerîm’den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 26.

¹²⁴ ez-Zâriyat 51/49.

¹²⁵ el-Kaf 50/7.

¹²⁶ Elmalılı Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur’ân Dili*, (İstanbul: Eser Neşriyat, 1979), 5/4028.

¹²⁷ Süleyman Ateş, *Yüce Kur’ân’ın Çağdaş Tefsiri* 10/ 288.

düzenleme içinde bulunduğuna bakacak olursak hemen her şeyin bir karşıtının da meydana getirildiğini söyleyebiliriz. Müfessirlerin çoğu bu genellemenin kapsamına insan, cin, hayvan ve bitkileri almak suretiyle bir sınırlama cihetine gitmişlerdir. Ne var ki, bazı canlılarda çift yaratılma olmayabilir ki bu bir istisna teşkil eder ve genel kuralı bozmaz.¹²⁸

Celal Yıldırım'ın bahsettiği her şeyden çift yaratma konusundaki istisna olabilir durumu ayete ve diğer ulemaya ters düşebilir. Çünkü Zariyat suresi 49. ayette *كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ* “her şeyi çift yarattık” demesiyle anlıyoruz ki yeryüzünde her şey çift yaratılmıştır. Çift olmayan bir şey gördüğümüz de onun tek yaratıldığı değil daha çiftinin keşfedilemediğinin düşünülmesi daha doğru olacaktır. Ulemanın çoğunluğu da ayetlere istinaden her şeyin çift yaratıldığını ifade etmişlerdir.

Nurbâki bu konuyu

سُبْحَانَ الَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا مِمَّا تُنْبِثُ الْأَرْضُ وَمِنْ أَنْفُسِهِمْ وَمِمَّا لَا يَعْلَمُونَ

“O Allah ki her türlü eksiklikten uzaktır. Arzda bitenlerden, kendilerinden ve daha bilmediklerinizden çiftleri yaratmıştır”¹²⁹ ayetiyle izah eder.

Ayet bize üç farklı durumu örnek göstermektedir.

a. Toprağın çıkardığı çiftler.

Burada genel ulemaya baktığımızda bunun bitkiler olarak tefsir ettiklerini görmekteyiz. Bilimsel çalışmaların ilerlemesiyle aslında bunun sadece bitkiler olmadığını gördük. Bunları Nurbâki şu şekilde sınıflandırmıştır:

- Karakter bakımından zıt olanlar: metal ve metal olmayanlar,
- Biyoloji bakımından zıt olanlar: bitki ve hayvanların dişi ve erkek olanları,
- Fizik bakımından zıt olanlar: artı ve eksi iyonlar,
- Manyetik olarak zıt olanlar: dünyanın kuzey ve güney kutuplarıdır,

¹²⁸ Yıldırım, *İlmin Işığında Asrın Kur'an Tefsiri*, 5823.

¹²⁹ Yasin 36/36

- Toprakta ölüm ve hayat bakımından sentez ve analiz: yaratıcı-öldürücü.¹³⁰

b. Nefislerdeki çiftler.

- Erkek ve kadın.
- Nefislerdeki karakterlerin zıtlığı: zalim-merhametli gibi,
- Benzemekle birlikte zıt olanlar: vahşet-cesaret, tevazu-kibir gibi.¹³¹

c. Bunların dışında bilmediklerimizden yaratılan nice çiftler.

Ayetin bilmediklerinizden demesinden anlıyoruz ki Kur'ân'ın indirildiği zamanda bunların hepsini bilmek mümkün değildir. Bilimsel çalışmaların yapıldığı son asırlarda bunların artık birçoğu bilenebilir hale gelmiştir. Mesela: metaller ve metal olmayanlar birkaç asır evvel bilinmeyen bir çift grubunda iken bugün biliyoruz. Ayetin hükmü baki olduğu için bu asır insanında bilemediği fakat gelecek zamanda keşfedilecek çiftler mutlaka vardır.

Burada iki sınıftan bahsedilebilir:

Henüz bilimin yeni keşfettiği enerji emilip salınma olayıdır. Ancak uzayda enerjinin çekildiği ve kaybolduğu kara delik noktalarda enerjiyi yüksek bir güçte toplayan kuasarlara: yani aşırı parlaklığa ve kütleye sahip gök cisimlerini tanımak mümkündür. Bu iki mekân da tam zıt etkide bulunan fakat birbirine ikiz gibi benzeyen noktalardır.¹³²

Özellikle yıldızlar ve atomlar kâinatta dönme hareketiyle dengelenir. Bu kuvvetler arasındaki zıt kuvvetler olmazsa tüm gezegenler dağılır veya birbirine çarparak yok olurlar.¹³³

Kâinatta her şey birçok hikmete binaen çift yaratılmıştır. Çift yaratılanların bir kısmını açık şekilde görüp anlarken: bir kısmını anlamak için bilim ve teknoloji gerekmektedir. Mesela insan ve hayvanların çift yaratılışını kolaylıkla anlarken,

¹³⁰ Nurbâki, *Kur'ân-ı Kerîm'den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 28.

¹³¹ Nurbâki, *Kur'ân-ı Kerîm'den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 28.

¹³² Nurbâki, *Kur'ân-ı Kerîm'den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 28.

¹³³ Nurbâki, *Kur'ân-ı Kerîm'den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 29.

proton ve nötron gibi maddelerin çift yaratılışını hemen anlayamayız. Son asırlar da bilim ve teknolojinin kaydettiği ilerleme sayesinde en küçük yapıdan en karmaşık maddelere kadar çift yaratılışı anlayabilmekteyiz. Her asra hitap eden Kur’ân’ın “daha nice bilmediğiniz çiftler” tabiri ile bu asra ve gelecek asra da işaret ettiğini anlamaktayız.

3.2.2. Gebe Kalma Mucizesi

Yüce Allah insanı yaratıp çoğalmaları ve neslin devamı için bazı kanunlar koymuştur. Bunları dişi ve erkek yaratma, aralarında muhabbet ve aşk meydana getirme, cinsel arzu ve çocuk sahibi olma gibi çoğaltabiliriz.

Burada bizim için merak konusu olan gebe kalma mucizesidir. Gebelik, erkek ve kadın üreme hücrelerinin bir araya gelip döllenmesi sonucu ortaya çıkan et parçasının anne rahminde doğuma kadar gelişme sürecidir.

Nurbâki gebe kalma mucizesini:

إِلَيْهِ يُرَدُّ عِلْمُ السَّاعَةِ وَمَا تَخْرُجُ مِنْ ثَمَرَاتٍ مِنْ أَكْمَامِهَا وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أُنْثَى وَلَا تَضَعُ إِلَّا بِعِلْمِهِ
وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ أَيْنَ شُرَكَائِيَ قَالُوا أَدْنَاكَ مَا مِنَّا مِنْ شَهِيدٍ

*“Kıyametin ne zaman kopacağı O’nun katındadır. Allah’ın ilmi haricinde hiçbir ürün kabuğundan çıkmaz ve hiçbir dişi gebe kalıp doğuramaz. Allah’a ortak koşanlara ortaklarınız nerede diye seslenildiğinde bizden hiçbir şahit olmadığını arz ederiz derler.”*¹³⁴ ayeti ile izah eder.

Ayette üç biyolojik olaydan bahsedilmektedir. Bunlar ürünlerin kabuğundan çıkması, dişilerin gebe kalması ve gebe kalan dişilerin doğurmasıdır. Allah bu üç biyolojik olayın kendi ilmi dışında meydana gelemeyeceğini söyler. Aslında kâinattaki her olayın Allah’ın ilmi, iradesi ve kudretiyle meydana geldiğini biliyoruz. Bu ayette özellikle bu üç biyolojik olaya dikkat çekmesi bu olayların tesadüfe mahal bırakmayacak kadar mükemmel bir yaratılış mucizesi olduğunu gösteriyor.

¹³⁴ el-Fussilet 41/47.

Bu ayetle alakalı Yıldırım şöyle açıklama yapmaktadır: Plan Allah'ın kudret elinden çıktığına göre, her şey O'nun ilmindedir. O'nun ilmi de kudreti gibi sınırsızdır. Fussilet suresi 47. ayetle bu inceliğe şöyle işaret edilmektedir: "O'nun bilgisi dışında ne meyveler tomurcuklarından çıkar, ne de bir dişi gebe kalır, ne de doğurur."¹³⁵

Bizim konumuz olan dişinin gebe kalma mucizesini Nurbâki şöyle izah eder: İnsanda 60.000 biyolojik özellik vardır. Dişinin yumurta hücresi bunu yarısını kendisinde geliştigüzel şekilde bulundurur. İnsanda bulunan 46 kromozom bunları istif eder. Bu yumurta hücresi babadan gelen otuz bin farklı özelliğin bulunduğu 250 milyon meni hücresi içinde eksik olan numaraları meni hücresinden alıp bir saatte döllenmek zorundadır.¹³⁶

İzah edildiği üzere insanda göz renginden sesine kadar, saç yapısından ten rengine kadar toplamda 60.000 civarında özellik mevcuttur. Bu özelliğin yarısı anneden diğer yarısı babadan gelmektedir. Annede hazır olan yumurta hücresi gebe kalmak için babadan gelecek olan sperm hücresini beklemektedir. Burada işin zor kısmı şudur: annedeki yumurta hücresinde bulunmayan 30.000 özelliğin ortalama 250 milyon sperm hücresinden hangisinde olduğunun tespit edilmesidir. Bunun tespit edilip döllenmenin gerçekleşebilmesi en fazla 1 saat içerisinde olması gerekir. Aksi takdirde spermier canlılık özelliğini yitirmektedir.

Bu kadar ihtimal içerisinde yumurtanın kendisindeki eksikleri tamamlayacak sperm hücresini bulup döllenmesi ve döllenmiş yumurtanın bir bebek haline gelmesi, her bir hücrenin yerli yerine gelmesiyle mümkün olur. Eğer mesela böbrek için gerekli hücre dile gönderilse dilde böbrek yapısı olacaktır. Her bölünmede gereken hücrelerin tam yer yerince tutma şansı 10 üzeri 128x10-32 dir.¹³⁷ Bunun sonucu ise sıfırdır.

Yani dişinin gebe kalıp bir çocuğun meydana gelmesi, matematiksel ve bilimsel olarak Allah'ın ilmi, iradesi ve kudreti haricinde imkânsızdır. Ayette geçen "O'nun ilmi haricinde hiçbir dişi gebe kalmaz" ibaresini bu bilimsel verilerle ne kadar

¹³⁵ Yıldırım, *İlmin Işığında Asrın Kur'an Tefsiri*, 5432

¹³⁶ Nurbâki, *Kur'an-ı Kerim'den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 107.

¹³⁷ Nurbâki, *Kur'an-ı Kerim'den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 104-105.

doğru olduğunu anlıyoruz.

3.2.3. Anne Karnındaki Üç Karanlık Bölge

İnsanın yaratılışı çok ince hesap ve sebeplere bağlıdır. Bu ince hesap ve sebeplerle Allah insanları meydana getirmiş ve neslin devamını sağlamıştır. Kur’ân-ı Kerîm’in bir kısım ayetlerinde yaratılışla ilgili bazı bilgiler verilmiştir. Bu konumuzda anne rahminde çocuğun geçtiği üç karanlık bölgeden bahseden ayetler ele alınacaktır. Bu karanlık bölgeler tıp ilminin gelişmesiyle bilimsel olarak da tespit edilmiştir. Bir kısım ulema bu bilimsel verilerle ayetlerin arasındaki uyumu ele almışlardır.

İnsanın üç karanlık içerisinde yaratıldığını bildiren ayet şu şekildedir:

خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَانزَلَ لَكُمْ مِنَ الْأَنْعَامِ ثَمَانِيَةَ أَزْوَاجٍ يَخْلُقُكُمْ فِي بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ خَلْقًا مِنْ بَعْدِ خَلْقٍ فِي ظُلُمَاتٍ ثَلَاثٍ ذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَاتَى تُصْرَفُونَ

*“Sizi tek bir nefisten yaratmış, sonra eşini de ondan var etmiştir. Hayvanlardan sizin için sekiz çift meydana getirmiştir. Sizi validelerinizin karnında üç karanlık içinde yaratılıştan yaratılışa geçirerek meydana getirmiştir. İşte bu rabbiniz olan Allah’tır.”*¹³⁸

Bu ayet için Nurbâki “İnsanoğlunun anne karnında geçirdiği evreleri ifade eden bu ayet, sadece 15 asır önce değil bugün bile mucizeliğini korumaktadır” der.¹³⁹

Ayette geçen “sizi validelerinizin karnında üç karanlık içinde yaratılıştan yaratılışa geçirerek meydana getirmiştir” ibaresi ele alacağımız kısımdır. Nurbâki buradaki üç karanlığı tıp ilmine göre şu şekilde sınıflandırmıştır.

Birinci karanlık bölge:

Fallop kanallarında yumurta hücresinin döllendikten sonra geçirdiği ilk safhadır. Burada anne-babadan gelen genetik şifreleri uygun şartlar altında bir araya

¹³⁸ ez-Zümer 39/6

¹³⁹ Haluk Nurbâki, *Kur’ân mucizeleri*, (İstanbul: Damla Yayınevi, 2012), 81.

getirmektedir. Aynı zamanda yaratılan insanın ilk vücut hatları burada tespit edilmektedir. Bu karanlık mekân dev karanlık bir tüneli hatırlatmaktadır.

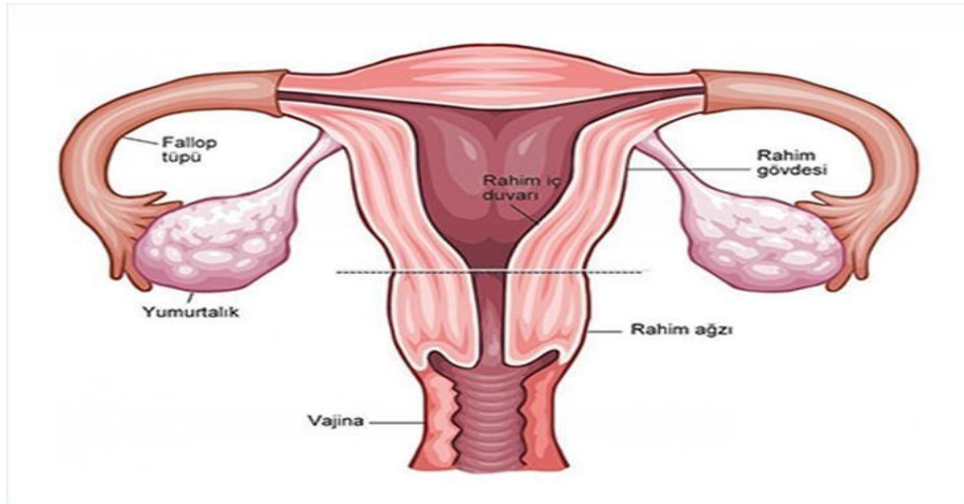
İkinci karanlık bölge:

Döllenmiş yumurtanın gelip yerleştiği rahim içi derisidir. Bu deri karanlık bir orman örtüsü şeklindedir. Birinci karanlık bölgede gerekli gelişimin tamamlayan döllenmiş yumurta, rahim içerisine gelir ve orada rahim duvarına tutunup yerleşir. Bebeğin besin tüneli haline gelen bu noktada döllenmiş yumurta ilk bölünmelerini yapar. Çocuğun ilk şekilleri bu karanlık bölgede meydana gelir.

Üçüncüsü karanlık bölge:

Organlarımızın geliştiği özel bir su ile dolu kese. Bu kesede sırayla organlar ve vücut sistemlerimiz gelişir. Bu karanlık mekân ışıksız bir denizin altı gibidir.¹⁴⁰

Tıp tahsili olmayan birisi için bu manaları anlamak kolay değildir. Anlamamızı kolaylaştırmak için rahim anatomisine bakmak gerekir.

Şekil 3.3. Rahmin İç Yapısı

Rahim: rahim ağzı, rahim gövdesi, üst yanlarda iki tane fallop tüpü ve falloplara bağlı iki tane yumurtalıktan oluşur. Yaklaşık 250 milyon sperm hücresi

¹⁴⁰ Nurbâki, *Kur'ân-ı Kerîm'den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 124-125-126.

rahim ağzından geçer. Rahim ağzından geçen spermeler rahmin içinden ilerleyerek fallop tüpüne ulaşır. Buraya ulaşan spermelerden bir tanesi annenin yumurtası ile döllenir. Bu ayette geçen üç karanlık mekândan birincisidir.

Fallop kanalında döllenmiş yumurta döllenmeden ortalama 6-12 günde, döllenmiş yumurtaya nazaran ormanlık gibi olan rahim içi duvarına tutunur. Döllenmiş yumurta ilk bölünmelerini burada yapar. Bu ise ayette geçen üç karanlık mekânın ikincisidir.

Birinci bölgede genetik olayların en zorlusu olan istidat uyumları meydana gelmiş, ikinci bölgede ise çeşitli organlara ait temel yapılar oluşturulmuştur.¹⁴¹

Rahim içi duvarına tutunan döllenmiş yumurta yaklaşık 5. haftadan sonra içi su dolu bir kese içine alınır. Burada döllenmiş yumurta alaka fazlına geçmiş durumdadır. Bu su dolu kese ise çocuğun yaratılışındaki üçüncü karanlık mekândır.

Anne karnındaki üç karanlığın ne olduğu konusun da farklı görüş bildiren alimler de olmuştur. Bunlardan birisi Süleyman Ateş'tir. Ateş üç karanlığı şöyle izah eder:

1. Cenini saran zar (Abdominal Wall),
2. Bu zarın içerisinde bulunan rahim (Uterine wall),
3. İçerisinde rahmi bulunduran karın (Amniochroni membrane) karanlığıdır.¹⁴²

Yıldırım ise Allah'ın bu ayetle anatomik bir konuya dikkat çektiğini ve bilimsel araştırma yapanlara ipucu verdiğini söyleyerek anne karnındaki üç karanlığı şu şekilde izah eder: Anne rahmi tek parça gibi gözüксе de aslında üç parçadan teşekkül eder.

1. Kaslı bölüm,
2. Dış aminyon zarı,

¹⁴¹ Nurbâki, *Kur'ân-ı Kerîm'den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 126.

¹⁴² Ateş, *Yüce Kur'ân'ın Çağdaş Tefsiri*, 530.

3. Koruyucu zar, koryon zar ve aminyon sıvısı.¹⁴³

Zümer suresi 6. ayette geçen “yaratılıştan yaratılışa geçirerek meydana getirmiştir” ibaresinden maksadın ne olduğunu Nurbâki açıklamamıştır. Fakat Mü’minun suresi 14. ayette bebeğin anne karnında geçirdiği safhaların ne olduğu şöyle ifade edilir:

ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا ثُمَّ
أَنْشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ فَبَارَكُ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ

“Sonra o nutfeyi kan pıhtısı haline getirdikten sonra o kan pıhtısını bir çiğnemlik et yaptık. Onu da kemik yaptıktan sonra et giydirdik. Sonra onu başka bir şekilde inşa etmiş olduk. En güzel yaratan Allah’ın şanı ne yücedir.”¹⁴⁴

Biyolojiyle alakalı hiçbir gerçeğin bilinmediği 14 asır evvel, ayetin bebeğin anne rahmindeki geçirdiği safhaları haber vermesi Kur’ân’ın mucize oluşuna delildir. Anne karnında karanlık ve dar bir mekânda mükemmel ve kusursuz bir canlıyı yaratmak ise Allah’ın varlığına ve kudretine sağlam bir delildir. Çünkü dünya da akla sahip olan insan dahi yakın bir tarihe kadar görüntüleyebildiği anne rahmindeki mucizeyi tesadüf ve sebeplerle açıklamak mümkün değildir.

3.2.4. Hz. Âdem ve Hz. İsa’nın Yaratılışı, Evrim Teorisi

Allah başka ayetlerde insanın yaratılış kanunlarını zikretmesine rağmen: Âdem ve İsa’nın yaratılışında farklı kanunlara dikkat çekmektedir. Bu durumdan anlıyoruz ki Hz. Âdem ve Hz. İsa’nın yaratılışı diğer insanların yaratılışından farklıdır. Bu farktaki bazı kanunlar asrımız da bilimsel araştırmalar sonucu varılan verilerle daha iyi anlaşılmaktadır.

Allah Kur’ân’da Âdem ve İsa’nın yaratılışından birçok ayette bahsetmektedir. Birkaçı şu şekildedir:

¹⁴³ Yıldırım, *İlmin Işığında Asrın Kur’ân Tefsiri*, 5210.

¹⁴⁴ el-Mü’minun 23/14.

وَلَقَدْ خَلَقْنَاكُمْ ثُمَّ صَوَّرْنَاكُمْ ثُمَّ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ لَمْ يَكُنْ مِنَ السَّاجِدِينَ

“Yaratıp şekil ve biçim verdikten sonra meleklerle “Adem’e secde edin” buyurduk. Secde edenlerden olmayan iblis hariç meleklerin hepsi secde etti.”¹⁴⁵

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ

Rabbim meleklerle ben pişmemiş kuru çamurdan, şekillenmiş kara balçıktan bir insan yaratacağım demişti.¹⁴⁶

خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ صَلْصَالٍ كَالْفَخَّارِ

“İnsanı Allah çamura benzeyen balçıktan yarattı.”¹⁴⁷

قَالَ إِنَّمَا أَنَا رَسُولُ رَبِّكِ لِأَهَبَ لَكِ غُلَامًا زَكِيًّا

قَالَتْ أَنَّى يَكُونُ لِي غُلَامٌ وَلَمْ يَمْسَسْنِي بَشَرٌ وَلَمْ أَكُ بَغِيًّا

قَالَ كَذَلِكَ قَالَ رَبُّكَ هُوَ عَلَيَّ هَيِّئْ وَلْنَجْعَلَهُ آيَةً لِلنَّاسِ وَرَحْمَةً مِنَّا وَكَانَ أَمْرًا مَقْضِيًّا

فَحَمَلَتْهُ فَانْتَبَذَتْ بِهِ مَكَانًا قَصِيًّا

“Ruh ben Rabbinin bir elçisiyim. O, beni sana temiz bir erkek çocuk lütfetmek için gönderdi” dedi. Meryem benim nasıl çocuğum olabilir ki diyerek diyerek şaşırdı. Ben iffetsizlik yapmadığım gibi erkek eli de değmedi. Ruh evet, öyledir dedi. Rabbin buyurdu ki bu benim için zor değildir. Biz onu insanlara kudretimizin bir işareti ve bir rahmet kılacağız. Artık bu, kesinleşmiş bir şeydir. Nihayet Meryem İsa’ya hamile kaldı ve bu şekilde uzakça bir yere gitti.”¹⁴⁸

Ayetlerden de anlaşılacağı üzere Hz. İsa ile Hz. Âdem’in yaratılışları

¹⁴⁵ el-A’raf 7/14.

¹⁴⁶ el-Hicr 15/28.

¹⁴⁷ er-Rahman 55/14.

¹⁴⁸ el-Meryem 19/19-20-21-22.

bildiğimiz normal biyolojik yaratılıştan farklıdır. Biz bu konuya günümüz bilim insanlarının nasıl ele aldığına bakacağız. Nurbâki bu konuyu:

إِنَّ مَثَلَ عِيسَىٰ عِنْدَ اللَّهِ كَمَثَلِ آدَمَ خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ

“Allah katında İsa’nın durumu ile Adem’in durumu aynıdır. Allah onu çamurdan yarattı ve O’na “ol” dedi O’da oldu.”¹⁴⁹ ayetiyle ele alır.

Ayetlerden anladığımız Hz. Âdem topraktan yaratılmıştır. Ama bu toprağa ayırt edici özellik olarak balçık ve çamur denmiştir. Bu özelliği belirtmenin hikmetini Nurbâki şöyle izah eder: Hz. Âdem’in yaratıldığı toprağı Allah balçık şeklinde, sulu ve yapışkan olduğunu belirtmesinin sebebi: bu tür bir toprakta karbon ve azot maddeleri (C-4 ve N-3) şeklinde eksi değerlidir. Bunun sırrı ise toprakta doğal olarak bulunan oksijen, fosfor ve hidrojen eksi değerli karbon ve azotla bir araya gelerek insan vücudunu meydana getirebilir. Bunun olabilmesi için de matematik bir yargı lazım ki belli mesafelerde belli açılarla programlanabilsin. Çünkü canlıların karakteri DNA şeritlerine verilen matematik programından elde edilir. Anlıyoruz ki Allah Âdem’in bedeninin meydana gelmesinde iki önemli bilimsel gerçeğe dikkat çekiyor: birisi toprak ki eksi değerle azot ve karbon taşır, diğeri ise matematik program emridir.¹⁵⁰

Nurbâki Hz. Âdem’in yaratıldığı balçık, kıvamlı, cıvık ve yapışkan toprağın çok özel bir biyolojik vasıf taşımadığını söyler. Eğer öyle olsaydı Allah “ol dedi ve oluverdi” emri belirtilmezdi. O toprak biyolojik bir sonucu otomatik tevlid ederdi.¹⁵¹ Yani Hz. Âdem’in yaratıldığı toprak bir araya getirilince zamanla hücreye ve insan bedenine dönüşecek kabiliyette değildir. Ancak Allah’ın ol emri ile birden Hz. Âdem’in bedeni meydana gelmiştir.

Bunun zıddını söyleyen de olmuştur. Buna örnek olarak Süleyman Ateş’i gösterebiliriz. Ateş “İnsanın kaynağı, önce güneşte kalıp kurumuş, hayat emaresi olmayan topraktır. Bu toprak su ile birleşip balçık haline gelmiştir. Bu balçıktan bir

¹⁴⁹ Âl-i İmrân 3/59.

¹⁵⁰ Nurbâki, *Kur’ân-ı Kerîm’den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 214.

¹⁵¹ Nurbâki, *Kur’ân-ı Kerîm’den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 213.

süre sonra hayat sahibi hücre meydana gelmiştir. En sonunda bu hücre Âdem'i oluşturmak için Allah'ın izni ve yönlendirmesiyle gelişerek: bitki ve hayvanları meydana getirmiştir. Ve insanın kökü olan bir canlının evriminden de insan meydana gelmiştir. Akıl gücünü kazanan ilk varlık Âdem adını almıştır der.¹⁵²

Diğer bir durum ise Hz. İsa'nın yaratılışıdır. Ayette bahsedildiği üzere Hz. İsa babasız olarak sadece anneden: yani Hz. Meryem'den dünyaya gelmiştir. Meryem suresi 23. ayette anlatılan Hz. Meryem'in doğum sancısından dolayı bir hurma ağacının altına gelmesi olayına göre Hz. Meryem diğer insanlar gibi gebelik serüvenini yaşamış ve doğum yapmıştır. Yani Hz. İsa'nın yaratılması ile diğer insanların yaratılmasındaki tek fark O'nun babasız olmasıdır. Mustafa Öztürk'ün ifadesiyle “Allah'ın bir şeyi yaratmak için ‘ol’ demesi ve oluvermesi, sebepleri ortadan kaldıran bir durumdan ziyade ilahi kudretin azametini işaretler.”¹⁵³ Yani “ol dedi ve oluverdi” ifadesi hem Hz. Âdem hem de Hz. İsa'nın yaratılışında sebeplerin olmadığını göstermez.

“Allah katında İsa'nın durumu ile Âdem'in durumu aynıdır. Allah Âdem'i topraktan yarattı sonra O'na “ol” dedi ve oldu.”¹⁵⁴ ayetin de nazara verilen Hz. İsa'nın yaratılışının Hz. Âdem ile aynı olmasıdır. Mesela: Hz. Âdem babasız olarak genel kanun dışında yaratılmıştır. Hz. İsa'da babasız olarak genel üreme kanununun dışında yaratılmıştır. Normalde sebepler dairesinin dışında olan bir şeyi Allah “ol” emri ile mümkün kılmıştır.

Bu benzetmeyi Nurbâki iki şekilde izah eder:

Birincisi: Âdem'in meni hücrelerine tüm insanların bedensel karakterleri toplu bir program halinde verilmiştir. Havvâ'nın Âdemden yaratılması da bu hikmetin ayrı bir bilimsel mucizesidir. Yoksa Allah çamurdan hem Âdem'i hem Havvâ'yı yarattım derdi. Bu genetik incelik Hz. İsa'nın yaratılmasında tersine tekrar edilmiştir. İşte Âl-i İmrân suresinin 59. ayeti bu hikmeti özellikle belirterek hilkatin bu genetik ve

¹⁵² Süleyman Ateş, *Kur'an-ı Kerim'e Göre Evrim Teorisi*, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 1975, s.133.

¹⁵³ Mustafa Öztürk, *Kıssaların Dili* (Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2010), 260.

¹⁵⁴ Âl-i İmrân 3/59

biyolojik mucizesini dile getiriyor.¹⁵⁵

Bu konuda Nurbâki Hz. Âdem'den ziyade Hz. Havvâ'nın yaratılışına dikkat çekmektedir. Yani Hz. Havvâ bir erkekten annesiz yaratıldığı gibi Hz. İsa'da bir kadından babasız yaratılmıştır der. Yaratılış kanunu itibarıyla birbirinden farklı olsa da Hz. Havva'nın durumu Hz. İsa'da tersi ile meydana gelmiştir.

İkincisi: Gerçek mucize olan çocuğun babasız olması değil, çocuk meydana getirirken babaya mecbur olmaktır. Çünkü kadının yumurta hücresi tamamıyla çocuk meydana getirme istidadına sahiptir. Birçok hikmetten dolayı bu özelliği elinden alınmıştır. Bununla canlının doğması insanın iradesinden alınıp tam manasıyla yaratıcının iradesine bırakılmıştır.¹⁵⁶

Eğer annenin yumurtasındaki bu özelliği ile bebek dünyaya gelseydi toplumun temel yapısı olan aile kurumu meydana gelmezdi. Bu da toplumu şuan ki yapısından çok farklı bir duruma götürürdü.

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

*“Allah’ın varlığının delillerinden biri de, ülfet edip huzura ermeniz için size cinsinizden eşler yaratmasıdır. Birbiriniz arasında bir sevgi ve merhamet yaratmasıdır. Şüphesiz bunda, akıl eden ve düşünen bir toplum için deliller vardır.”*¹⁵⁷ gibi ayetlerden anlıyoruz ki: ailenin meydana gelmesindeki tek hikmet neslin devamı değildir. Sadece Hz. İsa'nın yaratılmasında Allah mucize olarak bu biyolojik olaya müsaade etmiştir.

Şimşek Hz. İsa'nın yaratılışına Hz. Âdem'e benzeterek dikkat çekilmesindeki hikmeti şu şekilde izah eder: Hristiyanlar, Hz. İsa'nın babasız doğmasını ilahi sıfatlar bulundurduğuna delil olarak görürler. Olağan dışı yaratılışlar kişinin ilâh olduğunu göstermez aksine yaratanın kudretini ortaya koyar. Bu nedenle, Hz. İsa ilah değil

¹⁵⁵ Nurbâki, *Kur’ân-ı Kerîm’den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 215.

¹⁵⁶ Nurbâki, *Kur’ân-ı Kerîm’den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 408.

¹⁵⁷ er-Rum 30/21.

Allah'ın bir kuludur. Hz. İsa'nın yaratılışı da Hz. Âdem'in yaratılışı gibidir: Allah'ın "ol" emriyle hayat bulmuşlardır.¹⁵⁸ Yani eğer Hz. Âdem ebeveysiz olduğu halde ilahi sıfatlara sahip olamıyorsa: bir anneden meydana gelen Hz. İsa'nın ilah olması hiç düşünülemez. İkisi de Allah'ın ol emriyle meydana gelmiş birer mahlûktur.

Yıldırım tefsirin de Hz. İsa ve Hz. Âdem'in yaratılışı hakkında şöyle açıklama yapar: Hayatın gerçek anlamı, maddeye canlılık veren ilahi bir kelime, diğer bir deyimle ilahi bir ruhtur. Kimya ve Biyoloji bize hücrenin yapısını verebilmekte fakat canlılık vasfını açıklayamamaktadır. Çünkü sözü edilen canlılık deney ve müşahedenin ötesinde ayrı bir kanuna bağlı bulunuyor. Kur'ân bu kanunu İsa Peygamberin ana rahminde oluşmasıyla açıklamakta, ipucu verip aklımızı kullanmamızı emretmektedir. Meryem'e hayat üfleyen Melek Cebrail tamamen ruhtur. Ruh ise hayatın, yani canlılığın asıl kaynağıdır. Ruhun hakikatini bilmediğimiz için nasıl hayat verdiğini de deney ve müşahadeyle çözüp anlamamız mümkün olmuyor. Âdem Peygamber ilk insan olarak çamurdan şekillendirilince "ilahî ruhtan" ona üflendiği bildirilmektedir. Bundan da anlıyoruz ki, ilahî ruh hayatın ve canlılığın ta kendisidir.¹⁵⁹

Nurbâki'nin Hz. Âdem ve Hz. İsa'nın yaratılışı konusunda ele aldığı başka bir konu ise evrim teorisidir. Bu konuyu Nurbâki Hz. Âdem ve Hz. İsa'nın yaratılışı konusunda ele almıştır. Sebebini ise "zihinlerde evrim masalından izler kaldıkça ne insan gerçeği anlaşılır ne de Kur'ân'a iman tamamlanmış olur" diye açıklar.¹⁶⁰

Genel manada evrim "İnsanların tek hücreli organizmadan gelişen canlılardan biri olduğunu ve maymunlardan gelişerek meydana geldiği iddiasıdır."¹⁶¹ Başka bir tanım olarak "kısım kısım meydana gelen gelişme, değişme ve bütün bitki ve hayvan türlerinin birbirinden türemesi"¹⁶² denilmiştir. Bu teoriye göre insanlar dâhil dünyadaki tüm canlıların menbaî kendilerinden önce yaşamış canlılardır.

Nurbâki evrimin imkânsızlığını bilimsel verilerle ispat etme girişiminde

¹⁵⁸ Şimşek, Hayat Kaynağı Kur'ân Tefsiri, 1/361.

¹⁵⁹ Yıldırım, *İlmin Işığında Asrın Kur'ân Tefsiri*, 935.

¹⁶⁰ Nurbâki, *Kur'ân-ı Kerîm'den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 206.

¹⁶¹ Nurbâki, *Kur'ân-ı Kerîm'den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 206.

¹⁶² Süleyman Ateş, "Kur'ân-ı Kerîm'e Göre Evrim Teorisi", A.Ü.İ.F. Dergisi, 20, (1975), 127.

bulunur. Evrimciler, hücreleri ikiye ayırarak eski tanımlarıyla birlikte ilkel-gelişmiş diye adlandırırlar. Fakat 1955'ten sonra öğrenildi ki hücre yapısı %99 ve DNA ise %100 oranında aynıdır. Hücreler arasındaki fark matematik programındadır ki bununda ilkeli gelişmiş olmaz ki zamanla mükemmelleşme olsun.

Evrimcilere göre evrim, genlerin istidatlarının değişmesi ile meydana gelir. Mutasyonu keşfeden Müller'in deneyinde gen değişmesi yoktur. Çünkü istidat değişmez imha olur.

Evrimciler, maymuna benzeyen iskeletler bulduklarını söylerler. Bunların en meşhuru Piltdown Man'ın sahteliği radyoaktif deneylerle ispat edilmiş ve British Museum'dan çöpe atılmıştır. Böyle bir iddia doğru olsaydı yaşayan maymunlarla insanlar arasındaki on tür canlı şuan mevcut olması gerekir.

Türler sonsuzdur. Eğer evrimcilerin düşüncesi doğru olsaydı amipten (yani şekil değiştirme yeteneğine sahip organizmalardan) itibaren her çeşit hayvanlardan bir gelişme olması ve bir zincir misali tek türler ortaya çıkacaktı.¹⁶³

Nurbâki kitabının başka bir konusunda Piltdown konusunu şu şekilde izah eder: 1912 senesinde İngiltere'deki ünlü British Museum'da bir insan kafası iskeleti sergilendi. Altına *Piltdown man*, yani *Piltdown* adamı yazılı bir de plaket konuldu. Bu plakette bu iskeletin beş yüz bin sene evvel yaşamış bir insana ait olduğu ve bu adamın insanların atalarından olduğu yazılıydı. Tam kırk yıl bu insan kafası iskeleti üzerinde söyleşiler, konferanslar verildi ve kitaplar yazılarak, imansızların sermaye kaynağı oldu. Radyoaktif karbonun keşfiyle beraber 1952 yılında bu iskeletin çenesinin maymuna kafasının ise insana ait olduğu anlaşıldı. İskeletteki başın yüz elli yıllık, çene ise atmış senelik olduğu meydana çıktı. Netice olarak iskelet müzeden çıkarıldı.¹⁶⁴

Nurbâki bazı çeşitli bilimler açısından evrimin imkânsızlığını ise şöyle sıralar:

Fizik: Hidrojenden kesinlikle daha ağır atomlar kurulamaz. Zira 2 ya da 4

¹⁶³Nurbâki, *Kur'ân- ı Kerîm'den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 209-211.

¹⁶⁴ Nurbâki, *Kur'ân-ı Kerîm'den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 37.

hidrojenden helyum kurmaya kalksanız korkunç bir nükleer bomba olur.

Matematik: Bir amipten bir solucanın olması için genetik kartlarda 39x10 üzeri 20 tekrar lazımdır. Oda on trilyon sene yapar.

Biyoloji: Canlıların yapısının şifresi olan genler çok özel korunma sistemine sahiptir.¹⁶⁵

Yıldırım ise evrimin yanlış olduğunu şöyle açıklar: Tüm canlı cinsinin başlangıcının topraktan yaratılması ve ardından üreme ile çoğalması günümüzde bilinen yasalara bağlanmıştır. İnsanın maymundan gelmediği, günümüz bilimsel gelişmeleriyle daha kesin bir hale gelmiş gibi görünmektedir. Genetik alanında yapılan incelemelerde elde edilen yeni bilgiler de bu görüşü desteklemektedir. Bunun yanında yapılan arkeolojik kazılarda elde edilen bulgular, bu doğrultuda epey ipuçları sağlamaktadır. Kazı çalışmalarında, ünlü bilim insanı Richard Leakey'in bulduğu 2 milyon 600 bin senelik insan kemikleri, insanın maymundan geldiğine dair teoriyi yerle bir etmiştir. Ayrıca kafatasları üzerinde yapılan ciddi çalışmalar, o dönemin insanının beyni ile bugünün insanının beyninin aynı büyüklükte olduğunu göstermiştir.¹⁶⁶

Zikrettiğimiz ilimlerin ispatıyla ve delillerle anlıyoruz ki evrim düşüncesi yanlış bir fikirdir. Çünkü yaratılan her varlık ilk yaratıldığı gibi hayatını sürdürüyor. Kendisine verilen üreme kanunu ile neslinin devamını aynı şekilde devam ettiriyor. Hz. Âdem'i Allah insan olarak, bizim şimdiki halimizle çamurdan yaratıp ona ruh üflemiştir. Ondan sonraki nesilde Hz. Âdem'in üreme hücresindeki program ile devam etmiştir. Halen de aynı şekilde devam etmektedir.

3.2.5. Anne Sütü Mucizesi

Allah her canlının rızkını ona münasip şekilde vermiştir. Günümüz tıp ilmine ve yapılan bilimsel araştırmaların bize gösterdiği üzere çocuğun beslenmesinde özellikle ilk iki yıl en sağlıklı ve doğal yöntem anne sütü ile beslenmesidir.

¹⁶⁵ Nurbâki, *Kur'ân-ı Kerîm'den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 211.

¹⁶⁶ Yıldırım, *İlmin Işığında Asrın Kur'ân Tefsiri*, 936.

Ebeveynlerin çocuklarına karşı başlıca görevlerinden biri, onları helal süt ve gıdalarla beslemektir. Bu beslenme hem yenedünya ya gelen yavrunun beslenmesi hem de sindirim sistemine uygun olması açısından bir mucizedir.

Bu konuya Kur’ân-ı Kerîm şöyle işaret etmektedir:

وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعْنَ أَوْلَادَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يُتِمَّ الرَّضَاعَةَ

“Anneler çocuklarını -emzirmeyi tamamlamak isteyen baba için- tam iki sene emzirirler.”¹⁶⁷

Yeni doğan bir çocuk için en ideal besinin anne sütü olduğu tartışmasız kabul edilmektedir. Doğal bir beslenme yolu olan anne sütünün şaşılabacak özelliklerinden bir tanesi de her annenin bebeği için gerekli olan süt üretiminin farklı olması, bebeğin ayına ve gelişim özelliklerine göre farklı besin değerlerine sahip olmasıdır. Hastalıklara karşı adeta bir kalkan vazifesi gören anne sütü, en kolay sindirilen besindir. Anne sütü ile beslenen bebekler, doğuştan gelen emme güdülerini de yeteri kadar tatmin ederler. 4-5 dakika içerisinde karınları doysa bile memeyi bırakmayıp, yarım saat veya 40 dakikaya kadar emerler. Çocuğun doğumuyla birlikte ilk 3-4 gün annenin göğüslerinden halk arasında ağız, tıbbın deyişiyle “kolostrum” denilen açık renkli bir süt gelmektedir. Bu sütün şekeri ve yağı daha az, protein değeri ise daha fazladır. Aynı zamanda çok kuvvetli bir mikrop öldürücü özelliğe sahiptir.¹⁶⁸

Nurbâki bu ayeti Kerîme ile birkaç konuya dikkat çekmektedir:

1. Anne Sütünün Çocuğa Faydaları:

Anne sütünde özellikle ilk altı aylığa kadar çocuğun ihtiyaç duyduğu protein, şeker, yağ, fosfor ve vitaminlerin tümü mevcuttur. Hem de bu maddeler sütte çok ahenkli bir nispet ve ölçü çerçevesindedir. Hatta demir anne sütünde az bulunur.

¹⁶⁷ el-Bakara 2/233

¹⁶⁸ Atilla Diş, *Aile Boyu Sağlık ve Kişisel Bakım Rehberi*, (İstanbul: Yeni Şafak Yayınları, 2007), 428-433.

Bunun sebebi ise bebeklik çağında kan karaciğerde yapıldığı için daha anne karnında iken bebeğin karaciğerinde demir depolanmış durumda olmasıdır. Çocuğa gerekli besinlerle beraber onu ilk altı ayda tüm mikroplu hastalıklardan koruyan bağışıklık maddeleri (antikorlar) vardır. Hatta kızamık geçirmemiş annenin sütünde çocuğu kızamığa karşı koruyan antikorlar vardır.¹⁶⁹

Anne sütünün harikulade ve şaşırtıcı özelliklerini Abdülbasit Muhammed Seyyid ise şu maddeler halinde özetlemektedir: Anne sütü sterildir. Mikroplardan arındırılmıştır. Çocuğun emebileceği ısıdadır, yani ılıktır. Çocuk sütü emdikçe yerine yenisi üretilmektedir. Çocuk emmediğinde anne göğsünde bekleyen süt bozulmaz. Anne sütünün içindeki besinler, bebeğin ihtiyaçlarına göre düzenlenmiş olduğundan sindirimi de kolaydır. Çocuğun sağlıklı bir şekilde büyüüp gelişebilmesi için gerekli her türlü besini içinde bulundurur. Çocuğu mikroplara karşı korur. Emzirme, çocukla anne arasındaki ruhsal ilişkiyi artırır.¹⁷⁰

2. Emzirme Aralıkları ve Süt Verme Süresi:

Süt 45 dakikada tamamen hazmolunur. Bu süre dolduğunda telepatik bir refleksle anne memesinde süt salgısı ılımlı bir şekilde artar ve normal olarak bebek de açlık duygusu ile ağlamaya başlar. Yani 45 dakikada bir bebek emzirilmelidir.

Annenin bebeğe süt verme süresinin ayette iki yıl olarak söylenmesinin hikmetini Nurbâki üç sebepte açıklar:

- a. Bebeklerde kanı karaciğer yaptığı için süte zorunlu ihtiyacı vardır. Karaciğerin ise kan yapımında geri plana çekilmesi tam iki yıl sürer.
- b. Gelişmenin en önemli safhası ilk iki yıldır. Bu süre zarfında gerçek biyolojik maddelere ihtiyaç vardır. Bu da sütle mümkündür.
- c. Çocuklarda ruh hastalıkları ile ilgili yapılan çalışmalardan anlaşılmıştır ki bir insanın ruh sağlığının sağlam olması için annesini iki yıl emmesi şarttır.

¹⁶⁹ Nurbâki, *Kur'ân-ı Kerîm'den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 397-398.

¹⁷⁰ Muhammed Seyyid, *Çocuk Eğitiminde Peygamberimizin Metodu*, (İstanbul: Beka yayınları, 2007), 42.

Yani tam iki yıl anne, çocuğu emzirmelidir.¹⁷¹

3. Emzirmenin Anneye Getirdiği Nimetler:

Emziren bir annenin meme guddeleri sağlıklı çalışır ve bu durumda meme kanseri riski çok azalır. Emzirmeyen annelerde ise meme kanseri riski çok yüksektir. Bundandır ki kadınların 1-2 yıl süt vermeleri meme kanserinden korunma yolları arasındadır. Emzirmenin diğer bir faydası ise: süt veren bir annenin karaciğeri tam kapasite çalışır. Bu sayede anne vücudunun bütün kimyasal sorunları elden geçmiş olur. Bir başka fayda ise: anne emzirme sırasında hipofiz bezi salgılamasının tam kontrolünde olduğundan genel hormon yapısı düzenli çalışır. Bu sayede anne psikolojik olarak düzenli olur. Annenin bu faydaları maksimum seviyede görmesi için en ideal süre iki yıldır.¹⁷²

İncelediğimiz üç konudan anlıyoruz ki: iki yıl emziren anne ve iki yıl anne sütü ile beslenen çocuk sağlıklı ve ruhsal olarak iyi durumda oluyor. Allah'ın yaratılıştaki kadına verdiği emzirme özelliği bir mucize olmakla birlikte: ayette bu durumun usulünü ve süresini bize bildirmesi, yapılan bilimsel çalışmalarında aynı kanaatte olması Kur'ân'ın mucizeliğini gösterir.

Ateş de anne sütündeki mucizevi yönleri dikkat çeker. Şöyle ki anne sütünün, bebeğin gelişiminde çok önemli bir yeri vardır ve hiçbir gıda ya da mama, anne sütünün yerini tutamaz. Anne sütü her zaman taze ve mikropsuzdur, ancak şişelerde bulunan mama ve sütlere mikrop karışma riski vardır. Anne sütü, yapay sütlere içermediği doğal vitamin ve proteinleri barındırır. Ayrıca, anne sütüyle beslenen çocuk, annesinin sevgisini ve güven duygusunu da alır. Güven duygusu, insanın hayatının her aşamasında gereklidir, özellikle savunmasız bir bebek için bu duygu çok önemlidir. Doktorlar, ciddi araştırmalar sonucunda, annenin çocuğunu emzirmesinin çok önemli olduğunu vurgulamaktadır, çünkü bu, Allah'ın canlılar için koyduğu genel bir kanundur.¹⁷³

¹⁷¹ Nurbâki, *Kur'ân-ı Kerîm'den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 399-400.

¹⁷² Nurbâki, *Kur'ân-ı Kerîm'den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 400-401.

¹⁷³ Ateş, *Yüce Kur'ân'ın Çağdaş Tefsiri*, 1/415.

Sütün aslında Allah'ın ilim, irade ve kudretine delil niteliğinde bir mucize besin olduğunu bize bildiren ayetlerden birisi de Nahl suresi 66. ayettir.

وَإِنَّ لَكُمْ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةً نُّسْقِيكُم مِّمَّا فِي بُطُونِهِ مِنْ بَيْنِ فَرْثٍ وَدَمٍ لَبْنَا خَالِصًا سَائِغًا لِلشَّارِبِينَ

*“Gerçek şu ki, sağlam hayvanlarda da sizin için büyük bir ibret bulunmaktadır. Nitekim onların karınlarında pislik ile kan arasından çıkardığımız, içenlerin boğazından kolayca geçen, lekelerden arınmış temiz bir sütle sizi besliyoruz.”*¹⁷⁴

Bu ayette sağlam hayvanlardan elde edilen sütün yaratılışına dair işaret ederek Allah'ın ilim irade ve kudretine dikkat çekmektedir.

Bunlardan birisi: sütün kan ve dışkının arasından yaratıldığıdır. Yediğimiz besinler sindirim sisteminde parçalanıp vitamin ve mineralleri ayrıldıktan sonra bağırsak yoluyla kana geçer. Kana geçmeyen kısım ise dışkı olarak vücuttan atılır. Kandaki bu vitamin ve mineraller vücudun her bir tarafına ihtiyaç nispetinde dağılır. Süt ise bu vitamin ve minerallerin memeden bol miktarda geçen kandan süzülmesiyle meydana gelir. Bu sütü meydana getiren maddelerin önce bağırsakta dışkıdan ayrılması, daha sonra memeden geçen kandan: kandaki pisliklerin içinden ayrılması iki defa “kan ve dışkı arasından çıkardığımız” manasını açıklamaktadır.

4. İçenlerin Boğazından Kolayca Geçmesi:

Dünyaya yeni gelen ve anne karnında göbek bağından beslenen küçük bir bebeğin, ağız yoluyla beslenmesi de elbette ona uygun olması gerekir. Onun için en uygun besin ise hem içebilmesi hem de sindirebilmesi açısından kolay olan süttür. Bunu bilen ve hayvani olsun insani olsun bebek dünyaya geldiğinde sütü ona hazır eden ancak çocuğu yaratan ve bilen Allah'ın takdiridir.

5. Lekelerden Arınmış ve Temiz Olması:

Yediğimiz her türlü besin vücudumuzda farklı aşamalardan geçip süte dönüştürülmektedir. İçerisinde birçok madde olan ve kırmızı renkteki kandan, diğer

¹⁷⁴ en-Nahl 16/66.

maddeleri ayırıp sadece bembeyaz ve tertemiz sütü süzmek Allah'ın bizlere gösterdiği bir mucize eseridir. Hiçbir bilimsel çalışmayla kıpkırmızı kan içinden bembeyaz sütü çıkarmaya insanın gücü yetmez.

3.3. ZOOLOJİ

3.3.1. Bal Arısı

Allah kâinatı bütünüyle insana hizmet ettirmektedir. İnek ve koyun gibi sığırdan sütümüzü, etimizi ve yünümüzü temin ederiz. At ve develerle yükümüzü taşıırız. İpek böceği ile ipeğimizi elde ederiz. Kedilerle fareden korunur, köpeği bekçi olarak kullanırız. Bunlar gibi bize hizmet eden şeylerden biri de bal arısıdır.

Bal ve bal arısı diğer birçok hayvan ve gıda gibi mucize diyebileceğimiz konulardan birisidir. Bir sureye bal arısı ismi verilmesi de aslında mucize oluşunun göstergesidir. Nurbâki arı ve bal konusunu incelerken Nahl suresi 68 ve 69. ayetlere dikkat çekmektedir.

وَأَوْحَىٰ رَبُّكَ إِلَى النَّحْلِ أَنِ اتَّخِذِي مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا وَمِنَ الشَّجَرِ وَمِمَّا يَعْرِشُونَ ثُمَّ كُلِّي مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ فَاسْلُكِي سُبُلَ رَبِّكِ ذُلُلًا يَخْرُجُ مِنْ بُطُونِهَا شَرَابٌ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ فِيهِ شِفَاءٌ لِلنَّاسِ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

“Rabbin bal arısına şöyle vahyetti: “Dağlarda, ağaçlarda ve insanların kurdukları çardaklarda kendine kovan edin.” “Sonra her türlü meyveden ye de, bal yapmak üzere Rabbinin sana takip etmen için belirlediği yolları tam bir inkıyatla tut!” Onların karınlarından çeşitli renklerde bir şerbet çıkar ki onda insanlara şifa vardır. Şüphesiz bunda, düşünen kimseler için kesin bir delil ve ibret vardır.”¹⁷⁵

Kur’ân’da arı konusuna Nurbâki başka bir eserinde şöyle dikkat çeker: Kur’ân-ı Kerîm, bal ve arı mevzusunda çok önemli imalarda bulunmaktadır. İlk bakıldığında normal biyolojik bir hadise olarak görünse de bal ve arıda çok ehemmiyetli mucizeler

¹⁷⁵ en-Nahl 16/68-69.

bulunmaktadır.¹⁷⁶

Ayette geçen “vahyettik” tabirini şöyle izah etmektedir: Müfessirler bu ayetteki vahyi, ilham şeklinde vahiy olarak yorumlamışlardır. İlham: bir mananın kalbe atılmasıdır, ilim ve amel açısından zorunluluk taşımaz ancak arının bal yapma yeteneği, amel ile ilgili bir zorunluluğu ifade eder. Arının bu yeteneği peygamberlik vahyi gibi olmasa da zorunlu bir hüküm taşıdığı için ona benzemektedir. Allah tarafından arıya bal yapma ruhu ve sanatı zorunlu verilmiştir ve bu, peygamberlere gelen vahyin zaruri ve ledünni bilgi olmasına benzemektedir. Arıya vahiy verilmesi, onun bu yeteneği mükemmellikle öğrenmesi manasına gelmektedir.¹⁷⁷

Nurbâki ise ayette geçen “vahiy” kelimesinden maksadın içgüdü olduğunu söyler. İçgüdüyü “canlıların yaşamak için akl-ı külden (Allah) aldığı davranışlar” olarak tanımlar. Fakat Allah canlılara verdiği içgüdünün dışında özel bir ilahi ilhamla çeşitli görevler vermektedir. Onlardan birisi bal arısıdır. Allah’ın arıya vahyettik derken özellikle النَّحْلُ yani “bal arısı” kelimesini kullanması diğer arıların bal yapmadığını göstermektedir ki: bu durum göz ile görülebilen bir şeydir. Yani bal arısının bal yapması Allah’ın ona verdiği bir emir doğrultusundadır. Ayetin sonunda geçen “düşünen bir kavim için bunda ibret vardır” ifadesi bize arının bal yapması Allah’ın emri olmadan mümkün olmadığını ve küçük bir böceğin eliyle bize şifa verdiğini göstermektedir.

Arının bilimsel hikmetlerini Nurbâki şu şekilde izah eder:

Petek, altıgen prizmadan kurulu büyük bir sanat eseri olan arı evi, ancak ilahi ilhamla yapılabilecek bir mimari şaheserdir. Bu geometrik seçim mekândan en iyi yararlanılabilmenin matematiğidir.¹⁷⁸

Arıların inşa ettiği petekler o kadar mükemmel ve kusursuzdur ki küçücük hayvanların böylesine bir yapı ortaya koymaları bizleri hayrete düşürmektedir. Tüm arı petekleri altıgen yapıdadır. Peki birçok şekil varken arıların altıgen şeklini tercih

¹⁷⁶ Haluk Nurbâki, *Kur’ân Mucizeleri*, (İstanbul: Damla Yayınevi, 2012.), 55.

¹⁷⁷ Yazır, *Hak Dini Kur’ân Dili*, 5/3108.

¹⁷⁸ Nurbâki, *Kur’ân-ı Kerîm’den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 139.

etmeleri nedendir? Petek gözleri için en ideal şekil altıgendir. Her bir peteğin duvarı, bitişikteki petek ile ortaktır. Böylece arılar hem iş gücünü hem de balmumunu tasarruflu kullanmış olur. Aynı zamanda altıgen yapı, diğer şekillere göre daha sağlamdır ve arının vücut şekline de uygundur. Eğer altıgen değil de mesela dörtgen olsaydı arı her köşesine erişemeyebilirdi. Bu hesaplamaları arının ilahi bir ilham almadan yapması mümkün değildir.

Arının yayılımına da dikkat çeken Nurbâki: özel ve değişik bir ses dalgaları ve bunların yansımasıyla arı hem yayılımını tamamlar hem kovanını bulur der.¹⁷⁹

Bilimsel araştırmalar bize göstermiştir ki bal yapan arılar dişi arılardır. Erkek arılar ana arı ile çiftleştikten sonra vazifeleri sona erer ve dişi arılar tarafından dışlanırlar. Ayette doğrudan bildirilmemekle birlikte bazı kelimelerden böyle olduğunu anlamak mümkündür. Onlardan bazıları şunlardır:

اتَّخَذِي kelimesi “*ev edin*” manasında olup müennes sigada gelmiştir. Yani اتَّخَذِي müzekker sigaya tercih edilmiştir.

كُلِي kelimesi “*ye*” manasında olup müennes sigada gelmiştir. Yani كُلِي müzekker sigaya tercih edilmiştir.

فَاسْأَلِي kelimesi “*yollarına gir*” manasında müennes sigada gelmiştir. Yani فَاسْأَلِي müzekker sigaya tercih edilmiştir.

بِطُونِهَا kelimesi “*onun karnından*” manasında müennes sigada هَا zamiri ile gelmiştir. Yani müzekker zamire tercih edilmiştir.

بِطُونِهَا kelimesi “*onun karnından*” manasında müennes sigada هَا zamiri ile gelmiştir. Yani müzekker zamire tercih edilmiştir. النَّحْل kelimesinin hem müennes hem de müzekker için tek kalıp şeklinde kullanılması bal yapan arının dişi mi erkek mi olduğuna işaret etmemektedir. Fakat yukarıdaki zikrettiğimiz kelimelerin müennes olarak gelmesi Allah’ın bal yapması için ilham ettiği arının dişi arı olduğunu bize

¹⁷⁹ Nurbâki, *Kur’ân-ı Kerîm’den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 139.

bildirmektedir.

Bunun yanında مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ “onun çeşitli renklerinden” manasındaki kelime müzekker gelmiştir. Yani مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهَا müennes sigaya tercih edilmiştir. Arılar gezdiği çiçeklerden polen toplar ve bal yapımında kullanır. Zikrettiğimiz kelimedenden anlıyoruz ki arının bal yapmak için gezip polen topladığı bitki erkektir. Aynı zamanda dişi bitkilere de konarak onların tozlaşmasını: yani döllenmesini sağlamaktadır.

Aktardığımız gramer bilgilerinden hareketle anlıyoruz ki Kur’ân’ın vahyettiği arı dişi arıdır. Bugün arıyı araştıran bilim insanları da aynı kanaatte olup balı dişi arının yaptığını söylüyorlar. Asırlar öncesinden ayetin içerisinde işaretle bildirilen bu bilgiye asırlar sonra ulaşılması Kur’ân’ın mucizeliğini bizlere göstermektedir.

Said Nursi bu ayetin tefsirinde Allah’ın ilim, irade ve kudretine deliller olduğunu şu şekilde ifade eder: “Bal arısı fitratça ve vazifece öyle bir mucize-i kudrettir ki koca sure-i nahl onun ismiyle tesmiye edilmiştir. Çünkü o küçük bal makinesinin zerrecik başında, onun ehemmiyetli vazifesinin mükemmel programını yazmak ve küçücük karnında taamların en tatlısını koymak ve pişirmek ve süngüsünde zihayat azaları tahrip etmek ve öldürmek hasiyetinde bulunan zehiri o uzvuna ve cismine zarar vermeden yerleştirmek: nihayet dikkat ve ilim ile ve tam bir intizam ve muvazene ile olur.”¹⁸⁰

Özellikle Said Nursi’nin dikkat çektiği “süngüsünde zihayat azaları tahrip etmek” manası çok incedir. Çünkü tatlı ve şifalı bir gıdayı ve insanı öldürebilecek derecede zehiri küçücük bir böcekte beraber bulundurmak, hem de bunları birbirine karıştırmamak, yediği aynı besinden hem zehiri hem şifalı balı yapmak, ancak sonsuz ilim ve kudreti olan Allah’ın takdiri ve ilmi ile mümkündür.

3.3.2. Devenin Sırları

Allah birçok ayette bize hizmet için yarattığı hayvanlardan bahseder. Bunlardan birisi de devedir. Kur’ân’ın indirildiği zaman da deve Arabistan çölleri

¹⁸⁰ Said Nursi, *Şualar*, (İstanbul: RNK, 2015), 153.

başta olmak üzere çok yerde kullanılmıştır. Ona rağmen Allah'ın ayette devenin mucizeliğinden bahsetmesi bazı mucizelerinin insanlar arasın da görülemediği anlaşılmaktadır.

Bunlardan bazılarını zikrederim:

خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَانزَلَ لَكُمْ مِنَ الْأَنْعَامِ ثَمَانِيَةَ أَزْوَاجٍ

*“O, sizi bir tek nefisten yarattı, ondan da eşini var etti. Sizin faydalanmanız için hayvanlardan sekiz çift meydana getirdi.”*¹⁸¹

وَمِنَ الْأَنْعَامِ حَمُولَةٌ وَفَرَشَاتٌ كُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُواتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ

*“Gerek yük taşımaya elverişli olan, gerek derisinden, yününden, tüyünden sergi yapıp kullandığınız ve etinden, sütünden faydalandığınız evcil hayvanları yaratıp emrinize veren de Allah'tır. Allah'ın size ihsan ettiği rızıklardan yiyin ve şeytanın adımlarına uymayın. Çünkü şeytan, sizin için apaçık bir düşmandır.”*¹⁸²

وَالْخَيْلَ وَالْبِغَالَ وَالْحَمِيرَ لِتَرْكَبُوهَا وَزِينَةً وَيَخْلُقُ مَا لَا تَعْلَمُونَ

*“Allah atları, katırları, merkepleri de binmeniz için ve hayatınızı süsleyen bir zinet olsun diye yarattı. O, sizin bilemeyeceğiniz daha nice vâsıtalar yaratacaktır.”*¹⁸³

Zikrettiğimiz ayetlerde Allah bizim için yarattığı hayvanlara dikkat çekerek hem ilim, irade ve kudretini göstermekte hem de bizi tefekküre teşvik etmektedir. Konumuz olan devenin yaratılışı konusunda ise:

أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْإِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ

*“Onlar bakmazlar mı o deveye nasıl yaratılmıştır?”*¹⁸⁴ ayetiyle dikkatimizi devenin yaratılışına çekmektedir.

¹⁸¹ ez-Zümer 39/6.

¹⁸² el-En'am 6/142.

¹⁸³ en-Nahl 16/8.

¹⁸⁴ el-Gaşiye 88/17.

Ayetin geçtiği Ğaşıye suresiyle ilgili Nurbâki şu açıklamayı yapar: İlgili ayetin yer aldığı bu sureyle Kur'ân-ı Kerîm, mahşeri ilan etmektedir. Ğaşıye sözcüğü, insanoğlunda kaygı meydana getiren tasa anlamına gelir. Bir taraftan mahşer endişesi, diğer taraftan inkâr şüphesini simgeler. Bu ayet, özellikle günümüzdeki insanlara hitap etme gizemi bulundurur.¹⁸⁵

Nurbâki devenin biyolojik özelliklerini şu şekilde izah eder: Bütün canlılar, aralarında bir vitamin transferi yapar. Özellikle hayvanlar vitaminleri bitkilerden alır. Deve ise vitaminlerini kendi imal eder. Bütün hayvanlar 7-14 gün susuzluğa dayanırken, deve ise 50 gün boyunca susuzluğa dayanabilir. Devenin hafızası diğer hayvanlara göre daha kuvvetlidir ve gördüğü yerin adeta haritasını çizerek bir daha unutmaz. Deve iri cüssesine rağmen diğer çöl hayvanlarına nazaran uysal hayvanlardır.¹⁸⁶

Bu özelliklerinin yanında Nurbâki devenin diğer hayvanların aksine sabırlı hayvanlar olduğunu söyler. Diğer hayvanların aksine başka bir özelliğinin ise güzel sese meftun olduğunu; yani gerek çevreden gerek insandan gelen güzel sese tutkun olduğunu söyler. Sabır, tahammül, hafıza ve güzel sese aşinalık gibi hayvansal yaratılışını aşan hususiyetlerini onun kulluktaki sıhhatine ve insanoğluna hizmetine karşılık olarak Allah'ın lütfudur der.¹⁸⁷

Develer genel olarak çöllerde yaşayan ve yük taşımada kullanılan hayvanlardır. Çöl şartları sıcaklık, gıda erişimi zorluğu, su kıtlığı ve kum oluşuyla zordur. Burada yaşamak ve seyahat edebilmek için birtakım özelliklerin bulunması gerekir. Bu şartlara uygun olduğu için çöllerde genellikle develer kullanılır. Peki devenin ne gibi özelliği var ki bu zor şartlar için kullanıma uygun görülmüştür. Bu ayetin işaret ettiği birçok sırrı anlayabilmek için deveye vücut anatomisiyle bakmak gerekir.

Birincisi: çölde suya erişim oldukça zordur. Kendi suyunu yanında taşıyan insanların, hayvanların ihtiyacı olan suyu da yanlarında taşıması mümkün değildir.

¹⁸⁵ Nurbâki, *Kur'ân Mucizeleri*, 87.

¹⁸⁶ Nurbâki, *Kur'ân-ı Kerîm'den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 192-193.

¹⁸⁷ Nurbâki, *Kur'ân-ı Kerîm'den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 193-194.

Develerin hörgüç dediğimiz sırtındaki çıkıntı depo vazifesi görür. Günlerce su içmeden yaşar ve seyahat edebilir.

İkincisi: çölde kalın kum tabakası olduğu için her an batmak mümkündür ve ilerlemek çok zordur. Devenin ayakları geniş ve düztabanlıdır. Bu sayede kuma batmadan seyahat edebilir.

Üçüncüsü: çölde kum fırtınası çok olur. Gözlerin içine kum dolar ve önünü görüp ilerlemek zorlaşır. Devenin gözlerindeki kirpikleri adeta bir ağ gibidir. Fırtına ne kadar şiddetli olursa olsun gözlerin kumla dolmasını engeller. Bu sayede fırtınalı havada bile seyahatine devam edebilir.

Dördüncüsü: Devenin aynı gözleri gibi burunları da kum fırtınasına karşı öyle mükemmel yaratılmıştır ki: şiddetli kum fırtınalarında bile rahatça nefes alabilir.

Beşincisi: çölde gıdaya erişmek zordur. Sadece çöl dikenini dediğimiz bitkiler mevcuttur. Bu bitkilerin uzun dikenleri olduğu için hayvanların bunu yemesi ve sindirmesi çok zordur. Develerin ise diğer hayvanların aksine üst dudakları yarıktır. Bu durum dikenli bitkileri yiyebilmesini sağlar. Midelerinin ise güçlü bir sindirme özelliği olduğundan bu tür sindirimi zor gıdaları da rahatlıkla sindirebilirler. Dolayısıyla çöl ortamında beslenip hayatlarını devam ettirebilirler.

Altıncısı: devenin boynunun uzun olması yerdeki bitkileri yediği gibi yerden yüksekte olan ağaç yapraklarını da yiyebilmesine imkân tanır.

Yedincisi: çöl kumu aşırı derecede sıcaktır. Üzerine oturmak neredeyse imkânsızdır. Devenin ise dizleri kalın nasırla kaplıdır. Bu nasır hem ayağa kalkarken dizlerinin zarar görmesini engeller hem de aşırı sıcaktan koruyup kumun üzerinde dinlenmesine olanak sağlar. Bunun yanında derisi de sağlam ve kalın yapısıyla yazın aşırı sıcaktan kışın da aşırı soğuktan korur. Bu da hem soğuk hem de sıcak havalarda seyahat edebilmesini sağlar. Daha bunlar gibi develerin çölde kullanılmasına olanak sağlayan birçok özellik mevcuttur.

Yukarıda bahsettiğimiz devenin özelliklerine değinen ulemadan birisi de Celal Yıldırımdır. Tefsirinde şu şekilde ifade eder: Devenin her bir özelliği, Allah'ın

varlığına ve sonsuz kudretine bir delilidir. Bilimsel araştırmalar deveye özgü ondan fazla özelliği ortaya çıkarmıştır: Deve zeki, itaatkâr, dayanıklı ve iyi hâfızaya sahip bir hayvandır. Aşırı yüke veya sıkıntıya karşı homurdanır ama direnç gösterir. Ayrıca devenin tüyü, eti ve sütünden yararlanılabilir. Devenin yağlı dokulardan meydana gelen hörgücü, ihtiyaç durumunda besin deposu görevi yapar. Deve uzun bacakları ve özel anatomisi sayesinde çölde rahatça yürüyebilir ve uzun süre susuz kalabilir. Burun delikleri ve kirpikleri gibi özellikleri kum fırtınalarına karşı korunmasına yardımcı olur. Tek hörgüçlü develer, saatte ortalama 12-15 km’lik sürati 18 saat sürdürebilir. Develer, uzun eğri boynu sayesinde hem tehlikeleri anında fark eder hem de çömeldiği yerden kalktığında boynu kaldıraç vazifesi görür. İri yapılı bir deve 200 kilonun üzerinde yük taşıyabilmektedir. Rabbimiz, deveye bu özellikleri vermiş ve deveyi çöldeki insanların hizmetine sunarak kudretini ve sanatını göstermiştir.¹⁸⁸

Allah ayette “deveye bakmazlar mı” hitabıyla deveyi sizin yaşam şartlarınıza göre yarattığımızı görmüyor musunuz demektedir. Burada devenin zikredilmesindeki birçok hikmetten birisi de o zamanki toplumun en çok iştilal ettiği hayvanın deve olmasıdır. Bu ayetten hareketle Allah aslında deve özelinde bizim dikkatimizi tefekküre çekmektedir. Çünkü yaratılışıyla Allah’ın varlığına ve kudretine delil olan hayvan sadece deve değildir.

Hemen her hayvanın mükemmel yaratıldığını görmekteyiz. Mesela:

Her hayvanın ruhuna münasip beden verilmiştir. Mesela, koyun ve keçi yaşadığı ortam cihetiyle sakin bir ruhta yaratılmıştır. Koyuna mukabil aslan, çita gibi yırtıcı hayvanlar avlanmaya ve parçalamaya elverişli bir ruhta yaratılmıştır. Eğer mükemmel yırtıcı olan bu hayvanlara pençe ve uzun dişler yerine koyun ve keçi gibi iki tırnaklı ayak ve küçük dişler verilseydi: uysal ve evcil olan koyuna da pençeli ayak ve uzun dişler verilseydi hem o hayvanlara işkence hem de abes bir yaratılış olurdu.

Her hayvana kendisini savunabilecek silah verilmiştir. Mesela, inek-öküz gibi sığırlara boynuz, kedi- köpek gibi hayvanlara ise parçalayıcı diş ve ayak verilmiştir.

¹⁸⁸ Yıldırım, *İlmin Işığında Asrın Kur’ân Tefsiri*, 6753-6754.

Karıncaya ısırma, yılan zehirlenme özelliği verilmiştir.

Her hayvana hayatını devam ettirebilmesi için besin bulabilme özelliği verilmiştir. Mesela, etçil hayvanlar avını yakalar veya ölmüş hayvanların leşlerinin kokusunu uzak yerlerden alıp onu bulur ve yerler. Bu sayede hem rızıklanırlar hem de ömrü tükenmiş hayvanların ölü bedenlerini tabiatın temizlemiş olurlar. Otçul hayvanlar ise beslenebilecekleri ot nerede ise uzun yolculuk yaparak onları bulur ve yerler. Hem beslenirler hem de yedikleri bitkilerin tohumlarını dışkıları aracılığıyla farklı yerlere taşırlar.

Her hayvanın vücudu ve azaları yaşadığı ortama göredir. Mesela, balık gibi denizde yaşayan sayısız hayvan vardır. Bu hayvanların bütün azaları denize tam uyumlu şekilde yaratılmıştır ve denizde çok rahat bir şekilde hayatlarını devam ettirirler. Karada yaşayan hayvanların ise azaları karaya göre yaratılmıştır. Kurbağa ve timsah gibi bazı hayvanlar ise hem karada hem de denizde yaşayabilecek şekilde yaratılmıştır. Başka bir örnek olarak uçan hayvanları verebiliriz. Mesela, en küçük sinekten en büyük kuşlara kadar her bir hayvanın kanadı ve diğer azaları tam bir intizam içindedir. Kartala serçe kanadı verilse, serçeye sinek kanadı verilse hiçbir işe yaramaz. Hepsi tam ve ölçülü bir yaratılışla, kendisinin bir yaratılış harikası ve ilim sahibi bir zatın elinden çıktığını bizlere gösteriyor. Örneklerini çoğaltabileceğimiz daha birçok hayvan mükemmel yaratılışlarıyla Allah'ın ilim, irade ve kudretini bize göstermektedir.

3.3.3. Domuzun Haram Olmasının Hikmetleri

Kur'ân'da dört ayette domuz eti yasaklandığı belirtilmiştir. Bunlar şu şekildedir:

إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ وَمَا أُهِلَّ بِهِ لِغَيْرِ اللَّهِ فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

“Allah size leşi, kanı, domuz etini ve Allah’tan başkası adına kesilen hayvanların etini haram kıldı. Bununla birlikte, kim yemediği takdirde ölecek derecede mecbur kalırsa, başkasının hakkına tecavüz etmemek ve zaruret sınırını aşmamak

kaydıyla bunlardan yemesinde bir günah yoktur. Çünkü Allah çok bağışlayıcıdır, çok merhametlidir.”¹⁸⁹

حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ وَالدَّمُ وَلَحْمُ الْخِنْزِيرِ

“Size şunlar haram kılındı: Kendiliğinden ölen murdar hayvan, kan, domuz eti...”¹⁹⁰

فُلٌ لَا آجِدُ فِي مَا أُوحِيَ إِلَيَّ مُحَرَّمًا عَلَى طَاعِمٍ يَطْعَمُهُ إِلَّا أَنْ يَكُونَ مَيْتَةً أَوْ دَمًا مَسْفُوحًا أَوْ لَحْمَ خِنْزِيرٍ

“Onlara şöyle de: “Bana vahyedilenler içinde, bir kimseye haram kılınmış yiyecekler olarak sadece ölmüş hayvan etini, akıtılmış kanı, bir pislikten ibaret olan domuz etini...”¹⁹¹

إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ وَمَا أُهْلَ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ

“Allah size sadece leşi, kanı, domuz etini ve Allah’tan başkası adına kesilen hayvanların etini haram kıldı.”¹⁹²

Gelecekte dünya domuzu terk edecektir diyen Nurbâki bu konuyu bilimsel yollarla açıklamaktadır. Nurbâki Alman bilgini Reckeweg’in domuz etinde “ürtiker sutoksin” adında egzama, astım, eklem ağrıları gibi birçok hastalığa sebep olan yabancı bir protein tespit ettiğini söyler. Bunun yanında “mukopolisakkarit” olduğunu ve maddenin de eklem ağrılarına sebep olduğunu söyler. Trişin denilen bir hastalıktan bahseden Nurbâki, domuzdan bulaşan bu hastalık damar tıkanması yaptığından kolera, tifo ve benzeri hastalıklarda görülen ishaller görülür ve aniden öldürdüğünü, çoğu zaman kaslara yerleşerek ağır kas hastalıklarına neden olduğunu söyler.¹⁹³

Nurbâki’nin özellikle vurguladığı ve en tehlikeli dediği domuzun sebep olduğu

¹⁸⁹ el-Bakara 2/173.

¹⁹⁰ el-Maide 5/3.

¹⁹¹ el-En’am 6/145.

¹⁹² en-Nahl 16/115.

¹⁹³ Nurbâki, Kur’ân-ı Kerîm’den Ayetler ve İlmi Gerçekler, 331-332.

hastalık kandaki yağ miktarının artmasıdır. Çünkü hayvanlardan aldığımız yağlar kanda en zor yakılan yağlardan sayılmaktadır. Çok miktarda ve dikkatsiz yağ tüketimi kanda kolesterol ve lipit miktarını artırır. Bu durumda damarları sertleştirir ve daraltır. İhtiyarlık, bunama, felç ve kalp damarı tıkanmalarında kandaki yağ fazlalığı önemli bir sebeptir. Danada yağ miktarı %10, domuzda ise %30 dur. Bu durumda sürekli domuz eti tüketen bir insanın kanında aşırı derece yüksek miktarda yağ bulunur. Dolayısıyla yukarıda saydığımız hastalıklar domuz tüketen insanlarda daha fazla ve sık olarak görülür.¹⁹⁴

Nurbâki'nin dikkat çektiği konulardan birisi de vücudun E vitamini harcamasıdır. Vücudumuz kandaki yağı E vitamini ile yakmaktadır. Kanda ne kadar fazla yağ olursa vücudumuz o kadar E vitamini kaybetmektedir ve domuz yiyenlerde E vitamini eksikliği ortaya çıkar. E vitamininin en önemli görevlerinden birisi de cinsel bezleri hareketlendirmesidir. E vitamini eksik olduğu zaman cinsel olarak kişiyi isteksiz ve güçsüz hale getirir. Bu durum birçok İslam âlimlerinin domuz yiyenlerin eşini kıskanmadığı düşüncesini de açıklamaktadır. Çünkü domuz tüketenlerin E vitamini eksikliğinden dolayı cinsel arzu duymadıklarından eşlerini kıskanmamaktadırlar.¹⁹⁵

Nurbâki'nin özellikle vurguladığı ve en tehlikeli dediği domuzun sebep olduğu hastalık kandaki yağ miktarının artmasıdır. Çünkü hayvanlardan aldığımız yağlar kanda en zor yakılan yağlardan sayılmaktadır. Çok miktarda ve dikkatsiz yağ tüketimi kanda kolesterol ve lipit miktarını artırır. Bu durumda damarları sertleştirir ve daraltır. İhtiyarlık, bunama, felç ve kalp damarı tıkanmalarında kandaki yağ fazlalığı önemli bir sebeptir. Danada yağ miktarı %10, domuzda ise %30 dur. Bu durumda sürekli domuz eti tüketen bir insanın kanında aşırı derece yüksek miktarda yağ bulunur. Dolayısıyla yukarıda saydığımız hastalıklar domuz tüketen insanlarda daha fazla ve sık olarak görülür.

Yıldırım domuz etinin insan sağlığına etkileri ve haram kılınmasının hikmetleri konusunu Nurbâki'nin yorumlarına çok yakın ifadelerle şöyle izah eder: Domuz etini

¹⁹⁴ Nurbâki, *Kur'ân-ı Kerîm'den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 333.

¹⁹⁵ Nurbâki, *Kur'ân-ı Kerîm'den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 334-335-336.

çok tüketen Amerika ve Kanada ülkelerinde halkın %18'i trişin hastasıdır. Trişin maddesi domuzun adalelerinde bulunur ve devamlı tüketildiğinde insana tedavisi zor bir hastalık olarak bulaşır. Bilimsel incelemeler ve laboratuvar araştırmaları, domuz etinin insan sağlığına zararları olduğunu saptamıştır. Bu etkiler şunlardır:

- A- Ruh ve karakter üzerindeki etkiler: Domuz eti yiyen kişilerde kıskançlık ve gayret duyguları azalır. İbn Haldun'un araştırmaları hayvani etlerin ruh ve karakter üzerindeki etkilerini göstermektedir.
- B- E vitamini ve hormonlara etkisi: Domuz eti, vücuttaki E vitaminine zarar verir ve hormonları etkilediği için cinsel gücü azaltır.
- C- Kolesterol üzerindeki etkisi: Domuz yağı, diğer hayvansal yağlara göre daha ağırdır ve fazla tüketildiğinde kolesterolün damar kenarlarında birikmesine neden olur.
- D- Parazitler ve sağlık riskleri: Domuz etinde bulunan trişin adlı parazitler zararlıdır ve toksin salgılar. Trişinler, düşük sıcaklıklarda uzun süre yaşayabilir ve eksi yirmi derecede ancak ölmektedir. Gelişmiş ülkelerde bile trişon hastalığına bağlı ölümler görülmektedir. Kore Savaşı'nda bol miktarda domuz eti ve yağı tüketen Amerikan askerlerinde kalp hastalığı nedeniyle ölümler gözlemlenmiştir. Japon askerlerinde ise bu tür ölümler daha düşüktür. Çünkü genellikle balık ve pirinçle beslenirler.¹⁹⁶

Domuz, Kur'ân-ı Kerîm'de yenmesi haram kılınan tek hayvandır. Bu kadar hayvan içerisinde Allah'ın sadece domuzu ayetle haram kılmasının elbette birçok hikmeti vardır. Son asırda yapılan bilimsel çalışmalar ve tefsir ulemasının izahları domuzun birçok yönden insan sağlığına verdiği zararları ortaya koymuştur. Domuzun haram kılınmasının izah ettiklerimizden başka hikmetleri de olabilir. Bilimsel araştırmaların devam etmesiyle ortaya çıkacaktır.

3.4. JEOLojİ

3.4.1. Dağların Sırları

Dağlar yerkabuğunun birbirine doğru hareketi sonucu, arada kalan kısmın

¹⁹⁶ Yıldırım, *İlmin Işığında Asrın Kur'ân Tefsiri*, 443.

kırılma veya kıvrılmasıyla meydana gelen çıkıntılardır. Yer kabuğunun yavaş yavaş veya deprem gibi ani bir hareketle, aynı yöne doğru hareket etmesiyle yukarı doğru taşan yapı dağ olarak isimlendirilir. Özellikle sıradağlar bu şekilde olur. Avrupa kıtası Asya'ya yaklaşırken Urallar, Hindistan Asya'nın güneyine yaklaşırken Himalayalar meydana gelmiştir.¹⁹⁷ Bazı dağlar ise dünyanın merkezinde kaynayan magmanın yeryüzüne çıktığında lavların soğuyup donması ile meydana gelir. Bazıları ise yüzyıllarca akan suyun oluşturduğu derin derelerden dolayı kalan kısımlar dağ oluşturur.

Kur'ân-ı Kerîm'in birçok ayetinde Allah dağların hikmetlerinden bahsetmektedir.

Onlardan birkaçı şu şekildedir:

وَأَلْقَى فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ أَنْ تَمِيدَ بِكُمْ وَأَنْهَارًا وَسُبُلًا لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ

*“Allah, sizi sarsmaması için yeryüzüne sağlam, sarsılmaz dağlar çaktı: yolunuzu bulabilmeniz için de ırmaklar ve yollar açtı.”*¹⁹⁸

وَجَعَلْنَا فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ أَنْ تَمِيدَ بِهِمْ وَجَعَلْنَا فِيهَا فِجَاجًا سُبُلًا لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ

*“Biz, kendilerini sarsmasın diye yeryüzüne sapasağlam dağlar yerleştirdik ve şaşırmadan seyahat edip istedikleri yere ulaşabilmeleri için o dağlarda geniş geniş yollar, geçitler açtık.”*¹⁹⁹

أَمْ مَنْ جَعَلَ الْأَرْضَ قَرَارًا وَجَعَلَ خِلَالَهَا أَنْهَارًا وَجَعَلَ لَهَا رَوَاسِيَ وَجَعَلَ بَيْنَ الْبَحْرَيْنِ حَاجِرًا
ءَالِهَةٌ مَعَ اللَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

“Onlar mı hayırlı yoksa yeryüzünü yaşamaya elverişli kılan, içinde yer yer nehirler akıtan, onun sallanmaması için sabit dağlar yaratan ve iki deniz arasına bir engel koyan mı? Allah ile beraber başka bir ilâh daha olur mu hiç? Hayır, hayır!”

¹⁹⁷ Nurbâki, Kur'ân-ı Kerîm'den Ayetler ve İlmi Gerçekler, 366.

¹⁹⁸ en-Nahl 16/15.

¹⁹⁹ el-Enbiya 21/31.

Onların çoğu gerçeği bilmiyorlar.”²⁰⁰

خَلَقَ السَّمَوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا وَالْأَرْضَ فِي رَوَاسِيٍّ أَنْ تَمْيِدَ بِكُمَ وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ
وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ

“Allah gökleri, gördüğünüz herhangi bir direk olmaksızın yarattı, sizi sarsmasın diye yeryüzüne haşmetli sabit dağlar yerleştirdi ve orada her çeşit canlıyı yaydı. Biz, gökten su indirdik de orada renk, koku, tat bakımından türlü türlü, o güzel bitkilerden çift çift yetiştirdik.”²⁰¹

وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيٍّ مِنْ فَوْقِهَا وَبَارَكَ فِيهَا وَقَدَّرَ فِيهَا أَقْوَاتَهَا فِي أَرْبَعَةِ أَيَّامٍ سَوَاءً لِّلنَّاسِ لِيُنْزِلَ

“O, yerin üstünde sağlam sarsılmaz dağlar yerleştirdi, orayı bereketli kıldı ve isteyip arayanlar için eşit olmak üzere oradaki rızıkları önceki iki günle birlikte toplam dört günde takdir etti.”²⁰²

Allah yarattığı her şey gibi dağları da birçok amaç ve hikmet için yaratmıştır. Bu hikmetler şu şekilde sıralanabilir: Yerkürenin yani insanın beşiğinin denge içinde hareket edebilmesi, sabit dağlara, yani kazık görevini gören dağlara bağlıdır.²⁰³ Deniz sularının yeryüzünü istila etmesini engellemesi: rüzgârların, bulutların, yağmurların çeşitli akımlar ile dağılımını sağlar.²⁰⁴ Dağlarda sıcaklığın azalmasıyla nemlilik oranı da artmasıyla atmosfer dolaşımının yükseklerle yönelttiği hava kütleleri yükselirken soğur, nemi yoğunlaştırmak suretiyle de kar ve yağmur oluşur. Bu yüzden dağ yöreleri alçak yerlerden daha çok yağış alır ve kaynakları besler. Akabinde dağlardaki fazla nemlilik yoğun bir bitki örtüsünün oluşmasına yol açar. Şüphesiz bu da iklim üzerinde çok olumlu etkiler meydana getirerek, toprak kaymasını önler ve böylece hayat ve sağlık kaynağı haline gelir.²⁰⁵ Bunların yanında denizlerin istilasına uğrayabilecek yerlere siper olması. Düz ovalarda yaşamaya elverişli olmayan hayvanata ev sahipliği yapması. Yanardağlarla, magma diye isimlendirilen dünyanın merkezindeki ateşin

²⁰⁰ en-Neml 27/61.

²⁰¹ el-Lokman 31/10.

²⁰² el-Fussilet 41/10.

²⁰³ Bayraktar Bayraklı, *Yeni Bir Anlayışın Işığında Kur’ân Tefsiri*, (İstanbul: Bayraklı Yayınları, 2008), 10/319.

²⁰⁴ Süleyman Ateş, *Yüce Kur’ân’ın Çağdaş Tefsiri*, 7/56.

²⁰⁵ Celal Yıldırım, *İlmin Işığında Asrın Kur’ân Tefsiri*, 3026-3027.

fazla enerjisinin boşalmasını sağlaması. Neml 27/61’de anlatıldığı üzere yeryüzünün sallanmasını engellemesi ki depremlerin dağlık bölgelerde çok etkili olmadığını görmekteyiz. Daha bunlar gibi birçok hikmet sıralanabilir.

Elmalılı dağların hikmetlerini şu şekilde izah etmektedir: Allah arzı insanların rahatça yaşam sürebileceği bir mekân kılmak için dağları yaratmıştır. Bu dağlar, yerkürenin hareketiyle insanların sıkıntı yaşamadan sakin bir şekilde yaşamasını sağlamaktadır. Eğer yeryüzünde dağlar olmasaydı, yerküre hareket ettikçe büyük sıkıntı olurdu. İşte dağların kazık gibi yerleştirilmesiyle bu sorun giderildi ve dünya yaşanabilir hale getirildi. Dağların, jeolojik ve ekolojik açıdan pek çok önemli görevleri vardır. Dağların erozyonu önlemesi ve hava akımlarını düzenlenmesi gibi işlevleri, dağların ekosistem için ne kadar çok önemli olduğunu göstermektedir. Dağların var edilmemiş olması durumunda yeryüzünün kaotik ve huzursuz bir yer olacaktır. Jeoloji ilmi de, dağların yerkürenin dengesi için önemlidir. Örneğin, dağlar su döngüsünde önemli işlevler yapar ve biyolojik çeşitliliğin muhafazasında da çok önemli faydaları bulunmaktadır.²⁰⁶

Nurbâki dağlar konusunda silisyum ve denizlerin oluşumundan bahseder. Silisyum yeryüzünde oksijenden sonra en çok bulunan elementtir. Yeryüzünde saf halde nadiren bulunur. Yine de yerkabuğunun yaklaşık %90’ından fazlası silikat minerallerinden oluşur ve bu da diğer adıyla silikonu yeryüzünde oksijenden sonra en bol bulunan ikinci element yapar.

Yeryüzünde denizlerin oluşması için arzın en üst yüzeyi ateş yapısını kapatarak suyun çukurlarda kalabilmesini sağlamıştır. Bu kapatma olayı yukarıda bahsettiğimiz silisyum bileşiklerinin varlığı ile mümkündür. Böyle bilinçli bir kapatma olayı olmazsa yeryüzünde su birikmez, dolayısıyla denizler ve okyanuslar meydana gelmez. Burada ince bir manadan da bahseden Nurbâki’ye göre silisyum çok hafif bir maddedir ve arzın yüzeyinde toplanması gerekir. Bu da bize Allah’ın ilmi ve kudreti ile bu maddenin suyun altına bilinçli bir şekilde yerleştirildiğini gösterir.²⁰⁷

²⁰⁶ Yazır, *Hak Dini Kur’ân Dili*, 5/3353.

²⁰⁷ Nurbâki, *Kur’ân-ı Kerîm’den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 232.

Bu ateş üzerine kapatma durumu olmazsa, tüm alev ve ateş çekirdek kabuğu yırtıp taşacak ve denizleri yok edecekti. Allah bu kabuğu sabit tutmak için yapısında potasyum, silisyum ve birçok metallerin yığınak yaptığı sıra dağları ağırlık olarak koymuştur. Bu dağlar adeta ince hesaplanmış bir tablo misali yeryüzüne yerleştirilmiştir ve bu sayede merkezdeki kaynar ateş disiplin haline alınmıştır.²⁰⁸

Nurbâki Neml 64. ayete atfen dağlar depremleri perdeleyen bir nevi paratonerdir der. (Paratoner yıldırım çarpmasından korumak için yüksek binaların üzerine monte edilen metal alettir ki Nurbâki burada dağları yıldırımsavar benzetmesiyle deprem savar manasında kullanmıştır). Eğer dağlar olmazsa arzın çekirdeğindeki sonu gelmez patlamalar, hızlı akışlar yeryüzünde bir saniye oturmamıza fırsat vermezler. Her an zelzele içinde olurduk ve değil şehir kurmak çadır bile kuramazdık.²⁰⁹

Bir yapıyı inşa etmek ve devamlılığını sağlamak için ince hesap ve mühendislik gerekir. Dünya da hem ilk yaratılışın da hem de varlığının devam etmesin de çok ince hesaplar vardır. Gün geçtikçe yapılan bilimsel araştırmalar bu ince hesapları ve yaratılıştaki mükemmelliği gözler önüne sermektedir. İzah ettiğimiz gibi bu mükemmel yaratılıştan birisi de dağlardır. Dağların bu mükemmel yaratılışı ve var olma hikmetlerini asırlar öncesinde Kur'ân bize bildirmektedir. İnsanlık bu hikmetlerin çoğunu yeni anlamış ve bilimin eliyle Kur'ân'ın söylediği manaları ispat etmiştir.

3.4.2. Petrolün Yaratılışı

Petrol yer altından sondajla çıkarılan, yakıt ürünü olarak kullanılan yoğun, yanıcı özellikte ve genellikle koyu renkte olan bir sıvıdır. Keşfedildiği zamandan günümüze kadar hem endüstri hem de ekonomi alanında ciddi öneme sahiptir. Petrolün nasıl meydana geldiği konusunda yapılan bilimsel çalışmalarla birçok veri öne sürülmüştür. Biz bu konuda Nurbâki'nin yorumlarıyla Kur'ân-ı Kerîm'de nasıl bir işaret olduğunu bilimsel verilerle anlamaya çalışacağız.

²⁰⁸ Nurbâki, *Kur'ân-ı Kerîm'den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 232.

²⁰⁹ Nurbâki, *Kur'ân-ı Kerîm'den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 232-233.

وَالَّذِي أَخْرَجَ الْمَرْعَىٰ فَجَعَلَهُ غُثَاءً أَحْوَىٰ

“O (rabbiniz ki) merayı çıkardı. Sonra da onu siyah bir sel suyuna çevirdi.”²¹⁰

Nurbâki bu ayetin petrole işaret ettiğine dikkat çeker. O’na göre akıl sahibi her şahıs, A’la suresinin dört ve beşinci ayetini okuduğunda bu ayetlerin petrolden ve petrolün meydana gelişinden bahsettiğini bilir. Muhakkak ki en önemli olan şey, bu malumatlara on beş asır evvel indirilen Cenâb-ı Hakk’ın kelamında işaret edilmesidir der.²¹¹ Buna göre arzın ilk canlı örtüsü büyük eğrelti otu ve alg meralarıdır ve bu meralar jeolojik olaylarla toprak altında kalmış, orada özel bir ayrışım ile petrole dönüşmüştür.²¹²

Nurbâki günümüzde petrolün oluşumuyla ilgili son görüşün şu şekilde olduğunu söyler: deniz yosunlarının ve kıyı şeritlerindeki alg ve eğrelti otlarının ayrışmasından oluşmakta, sonra arzın tabakaları içindeki yapıya uyup dereler halinde akarak petrol gölcükleri meydana getirmektedir.²¹³ Bu tanımda geçen “dereler halinde akar” manasıyla ayette geçen sel suyu manası örtüşmektedir. Zikrettiğimiz ayetin petrole işaret ettiğini gösteren en güçlü mana budur.

Bu ayetin kömüre işaret ettiğini söyleyen âlimler de vardır. Bunlardan birisi Celal Yıldırım’dır. Yıldırım zikrettiğimiz ayetleri şöyle izah eder: Kömürler, eski jeolojik devirde yaşamış bitkilerin zamanımıza kadar gelmiş fosilleridir. Bu oluş hakkında iki farklı teori ileri sürülmüştür: Bunlardan birine göre, bitkilerin selülozu küçük organizmaların etkisiyle değişmeye uğrayarak, su ve gaz halinde ayrılmış, kalan odun kısmı da fazla değişmeden içinden metan ve karbondioksitin ayrılması ile taş kömür haline gelmiştir. Diğer teoride ise, kömürlerin, ligninden değil selülozdan meydana geldiği ileri sürülmüştür. Bu görüşü doğrulamak için selüloz su ile baskı altında 300-400° ısıtılmış ve kömüre benzer bir cisim elde edilmiştir. Günümüzde bu iki teorinin de doğru olduğu söylenmektedir.²¹⁴

²¹⁰ el-A’la 87/4-5.

²¹¹ Nurbâki, *Kur’ân Mucizeleri*, 76

²¹² Nurbâki, *Kur’ân-ı Kerîm’den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 33.

²¹³ Nurbâki, *Kur’ân-ı Kerîm’den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 34.

²¹⁴ Celal Yıldırım, *İlmin Işığında Asrın Kur’ân Tefsiri*, 13/6722.

Bu ayetin kömüre işaret ettiğini söyleyen diğer bir âlim ise Elmalılı'dır. Elmalılı dünyanın ilk yaratıldığı zaman her tarafının düzlük olduğu ve ormanlarla kaplı olduğunu söyler. Daha sonra dağların ve denizlerin oluşmasıyla bitkilerin toprak altında kalıp zamanla kömüre dönüştüğüne vurgu yapar. Bu şekilde anlaşıyor ki mutfaklarda, fırınlarda, sobalarda, buhar makineleri ve diğer yerlerde kullanılan ve havagazı üretilen taşkömürü ormanların oluşturduğu bitki maddesinden ibaret olduğunu söyler.²¹⁵

Zikrettiklerimizden anlaşılaçağı üzere söz konusu ayetlerden yer altı madenlerine işaret ettiğı düşünölmektedir. Bunun kömür mü petrol mü olduğı konusunda farklı fikirler vardır. Yukarda zikrettiğimiz petrolün: “deniz yosunlarının ve kıyı şeritlerindeki alg ve eğrelti otlarının ayrışmasından oluşmakta, sonra arzın tabakaları içindeki yapıya uyup dereler halinde akarak petrol gölcükleri meydana getirmektedir” tanımı ile ayette geçen “sel suyu” manası birbirine bağlantılı ve uygundur. Bu durumda sel suyuna benzetilen maddenin kömürden ziyade petrole uygun olduğı görölmektedir.

3.4.3. Yağmurun Sırları

Yağmur aramız için en önemli unsurlardan birisidir. Bitkilerin çimlenmesinden insanın su ihtiyacına kadar hemen her alanda zaruri bir ihtiyaçtır. Hatta Anadolu’da belli zamanlarda ikramlar eşliğinde yağmur duaları yapılması, yağmurun ne kadar önemli bir ihtiyaç olduğunu bizlere gösterir. Fakat yağmurun bazı özellikleri var ki bunlar olmazsa yağmur bizim için rahmetten ziyade bir azaba dönüşebilir. Mesela gökten damla damla değil de bir anda toplu şekilde yağsa yapılarımıza zarar verir ve büyük sellere neden olur. Yıl boyu ve her gün yağsa güneş görmesi gereken bitkiler gelişimini tamamlayamaz ve hasadı yapılamaz. Kur’ân-ı Kerîm’de bu manalara işaret eden ayetler mevcuttur.

وَالَّذِي نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً بِقَدَرٍ فَأَنْشَرْنَا بِهِ بَلْدَةً مَيِّتًا كَذَلِكَ تُخْرَجُونَ

“Gökten bir ölçüye göre su indiren O’dur. Biz onunla ölü bir beldeye hayat

²¹⁵ Yazır, *Hak Dini Kur’ân Dili*, 8/ 5751.

*verdik, işte siz de böyle tekrar çıkarılacaksınız.”*²¹⁶

Nurbâki bu ayetin tüm inceliklerini çözmenin oldukça zor olduğunu dile getirerek şöyle der: Cenab-ı Hak, yağmurun tarifini “Gökten bir kader ölçüsüne göre inen su” şeklinde yapmaktadır. Kader ölçüsü ifadesi fiziki bir formülü muhakkak ki kasteder.²¹⁷ Nurbâki bu ayette “bir ölçüye göre” ve “ölü bir beldeye hayat verdik” cümlelerine de dikkat çeker. Bilimsel araştırmalar sonucu aklımıza şu sorular geliyor: Eksi 40 dereceye varan atmosfer soğuşunda bulutlardaki su nasıl donup buz halinde yere inmiyor? Bulutlardaki yağmur bir anda değil de nasıl tane tane yere iniyor? Eğer yağmur yerden buharlaşan suyun birikmesiyle meydana geliyorsa tuz buharlaşmayacağı için yağmurda tuz olmamalı, fakat var bu nasıl olur? Buluttan çıkan yağmur tanesi yer çekiminin etkisiyle hızlanarak yere indiğinde hasar verebilecek bir etkiye sahip olması lazımken, aksine gayet yumuşak bir şekilde iner ve zarar vermez bu nasıl olur?

Bu soruların cevabı elbette Allah’ın ilim, irade ve kudretiyle olduğudur. Fakat Allah’ın her işinde olduğu gibi bunda da belirli sebepler vardır. Bu sebepleri son zamanlarda yapılan çalışmalarla Nurbâki şu şekilde özetler: su zerrecikleri küçük ve saf halde olunca eksi 40 dereceye kadar donmaz. Bulutlarda bulunan su küçük zerrecikler halinde ve saf olduğu için eksi 40 dereceye kadar donmaya karşı dayanır. Bulutların 1 mm küpünde 50 ile 500 bulut damlacığı vardır ve bunlar çok ince hesaplarla yağmur damlasına dönüşür. Bu dönüşme eksi 40 dereceyi aşarak karışık bir formülle yağmuru meydana getiriyor. Buluttan çıkan yağmur tanesi yeryüzüne yaklaştıkça alanı büyür ve yerçekimine daha fazla mukavemet kazanır. Bu özellik sayesinde yere inen yağmur tanesi kimseye zarar vermez.²¹⁸ Zikrettiklerimizden anlaşılıyor ki yağmurun meydana gelmesi ve yeryüzüne indirilmesi mükemmel bir denge ve hesap gerektirmektedir.

Nurbâki’nin dikkat çektiği ayetin diğer kısmı ise “onunla ölü bir beldeye hayat verdik” ibaresidir. Bizde gözümüzle görüyoruz ki yağmur yağmayan yerlerde kuraklık ve susuzluk meydana geliyor. Bitkiler kuruyor, verim düşüyor. Hatta yağmurun olmadığı veya sürekli olarak yağdığı bölgelerde yerleşim ya hiç olmuyor ya da çok az

²¹⁶ ez-Zuhruf 43/11.

²¹⁷ Nurbâki, *Kur’ân Mucizeleri*, 83.

²¹⁸ Nurbâki, *Kur’ân-ı Kerîm’den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 44-45-46.

oluyor. Bu durum bize: bir yerde hayatın devamı için yağmurun yağması ve ölçülü olması gerektiğini gösteriyor.

Peki, günümüzde bilimin ulaştığı verilere göre yağmurun hayat veren sırrı nedir? Tüm canlılar için geçerli olan bir kural vardır: canlının temel kimya maddesi DNA molekülleridir. Bu moleküller içinde çeşitli atomlar barındırır. Bu atomlar canlıya hayat sürekliliği sağlayan “glisant hidrojen” dediğimiz hidrojen köprüsüdür. Bu hidrojenler canlılığı aktarmak için sık sık değişerek yeni bağlar kurar. Bu hidrojenler sadece suyun iyonlara ayrılışı sırasında ortaya çıkan hidrojenle değiştirilmektedir. Eğer yağmur olmazsa topraktaki canlılar DNA şifresini kalıp halinde korusa bile hayat bulamaz. Yağmur gelince canlı şifre harekete geçer.²¹⁹ İşte ölü beldeye gökten inen su ile hayat vermek manası bilimsel verilere göre budur.

Başka bir konuda Nurbâki canlılığı araştıran bilimin vardığı sonuca değinir: “Sonunda bilim anladı ki canlılık bir matematik program sorunudur. Yani her cins canlı matematik bir bilgisayar programıyla yüklenmiştir. Yapısındaki DNA zincirleri bu programı aktaran binek taşlarıdır. Tıpkı elimizdeki küçük hesap makinelerine benzer. Allah arzı maddesel yönüyle yarattıktan sonra toprakta ve suda hayat diledi ve moleküllere program verdi.”²²⁰

Zikrettiğimiz ayette geçen ماء kelimesi su manasındadır. Allah burada yağmur manasındaki مطر kelimesini değil de genel olarak su manasındaki ماء kelimesini kullanmasından anlaşılıyor ki: gökten belli bir ölçü ile indirilen ve onunla ölü beldeye hayat verilen şey sadece yağmur değildir. Kar ve dolu da bunların içerisinde. Karın yeryüzüne ne kadar faydalı olduğu herkesçe bilinmektedir. Dolu ise halk arasında her ne kadar Allah’ın kullarına uyarısının yanında ormanlardaki ağaçların budanmasından içindeki azotun toprağa faydasına kadar yeryüzüne birçok olumlu tarafı vardır.

Ayette geçen “siz de böyle tekrar çıkarılacaksınız” ibaresi de yukarıda zikrettiğimiz toprağın altındaki ölmüş tohumun yağmurdan aldığı hidrojen ve azotla tekrar dirilmesiyle bağlantılıdır. Yani ölmüş beldeye tekrar hayat vermek ve insanı

²¹⁹ Nurbâki, *Kur’ân-ı Kerîm’den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 47-48.

²²⁰ Nurbâki, *Kur’ân-ı Kerîm’den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 79.

tekrar diriltmek aynı kanunladır. Her insanın kendine has bir DNA'sı vardır. Bunu her insanın parmak izinin farklı olmasından anlayabiliyoruz. Öldükten sonra aynı bitki tohumlarındaki program gibi insanın da programı ölü bir vaziyette toprak altında durur. Yağmuru gören tohum misali Allah'ın emriyle insanın programı da tekrar hayat bulur ve dirilir. “Ey insanlar! Sizin yaratılmanız ve tekrar dirilmeniz tek bir nefsin yaratılması ve tekrar dirilmesi gibidir. Şüphesiz Allah işitendir, görendir”²²¹ ayetinden de anlaşılacağı gibi Allah için baharı yaratmak bir tohuma hayat vermek kadar bir insanı tekrar diriltmek bütün insanları yaratmak kadar kolaydır.

3.5. DENİZ BİLİMLERİ

3.5.1. Birbirine Kavuşmayan Deniz

Dünya haritası olarak düşündüğümüzde güneyinde Fas, kuzeyinde ise İspanya olan “Cebelitârik Boğazı” diğer sulardan farklı olarak karşımıza çıkar. İki su birbirine karışmamaktadır. Bu iki denizden birisi Atlas Okyanusu diğeri ise Akdeniz'dir. Bu durum Kur'ân-ı Kerîm'de haber verilmektedir.

Ayet şu şekildedir:

مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ يَلْتَقِيَانِ بَيْنَهُمَا بَرْزَخٌ لَا يَبْغِيَانِ

“İki denizi kavuşmaları için salıvermiştir. Aralarında bir engel vardır, birbirine karışmazlar.”²²²

Nurbâki'nin “Cousteau'yu hayran bırakmıştır” dediği²²³ bu ayetin geçtiği Rahman suresinde Allah bizler için yarattığı nimetleri ve eşsiz sanatını nazara vermektedir. Bunlar arasında yeryüzünde yarattığı bitki ve meyvelerden: denizde çıkan mercan ve yüzen gemilere kadar her türlü nimet ve sanat dikkatimizi çekmektedir. Bunların yanında cennet ehli ve mükâfâtı: cehennem ehli ve mücazâtı da vardır.

Bu iki denizin birbirine karışmaması durumunda aklımıza iki soru gelmektedir.

²²¹ el-Lokman 31/28.

²²² er-Rahman 55/19-20.

²²³ Haluk Nurbâki, *Kur'ân'ın Harika Mesajları*, (İstanbul: Damla Yayınevi, 2010), 27.

Birincisi: Normalde karışması gereken iki suyun nasıl böyle ayrı kalabildiğidir. İkincisi: Bu iki suyun birbirine karışmamasının hikmetinin ne olduğudur. Birinci sorumuzu ulema, deniz araştırmacılarının tespitlerini dile getirerek açıklamaya çalışmışlardır. Nurbâki sonradan Müslüman olduğunu söylediği Kaptan Cousteau'nun (1910-1997) yaptığı çalışmalarla açıklamaya çalışır. Güneyinde Fas, kuzeyinde ise İspanya olan Cebelitarık boğazının dibinden 45 derecelik açı ile tatlı su fışkırıyor. Fışkıran bu tatlı sular karşılıklı bir baraj yaparak iki denizin birbirine karışmasını engelliyor.²²⁴

Nurbâki gibi Süleyman Ateş'te Kaptan Cousteau'nun ulaştığı verilerle durumu açıklamaya çalışmıştır. Ateş Kaptan Cousteau'nun şöyle dediğini nakleder:

İncelemelerimiz sonunda gördük ki Akdeniz'in kendine özgü sıcaklığı, tuzluluğu ve yoğunluğu vardır. Kendine özgü canlılar barındırır. Atlas Okyanus'undaki su kütlesi ise Akdeniz suyunun özelliklerinden tamamen farklıdır. Bu iki su kütlesi, binlerce yıldan beri Cebel-i Tarık Boğazı'nda birleşiyor. Buna göre iki denizin karışması ve tuzlulukta, yoğunlukta, içerdikleri madde eşite yakın bir durumda olmaları gerekir. Fakat birbirine karışmaz ve ayrı bir yapıya sahiptirler. Bu iki denizin birleşme noktasında bulunan bir su engeli, bunların birbirine karışmasını önüyor.²²⁵

Aynı türdeki bir su engeli, 1962 yılında Alman bilim adamları tarafından Aden Körfezi ile Kızıldeniz'in birleştiği Mendeb Boğazı'nda da bulunmuştu. Sonraki araştırmalarımızda farklı yapıdaki bütün denizlerin birleşme noktalarında aynı su engelinin bulunduğunu görülmüştür.²²⁶

Yıldırım da Nurbâki ve Ateş gibi birbirine kavuşmayan deniz konusunu Kaptan Cousteau'nun keşifleriyle izah eder: Klasik tefsirlerde üzerinde pek çok yorum yapılan bu ayetler, genellikle İsrailiyata dayanmaktadır. Son senelerde denizlerde bilimsel araştırmalar yapan Kaptan Cousteau, Akdeniz ve Atlas Okyanus sularının birbirine karışmadığını, aralarında bir su engeli bulunduğunu keşfetmiştir. Cousteau, bu durumun Kur'ân-ı Kerîm'de 1400 yıl önce açıklandığını öğrenince şaşırması ve İslam'ı

²²⁴ Nurbâki, *Kur'ân-ı Kerîm'den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 75.

²²⁵ Süleyman Ateş, *Kur'ân Ansiklopedisi*, (İstanbul: Kuba Yayınları, 2002), 20/43.

²²⁶ Ateş, *Kur'ân Ansiklopedisi*, 20/43.

kabul etmiştir. Ancak, Cousteau'nun bu su engeli hakkında detaylı bilimsel bir açıklama yapmadığı belirtilmektedir. Kur'ân-ı Kerîm, bu engeli “berzah” olarak tanımlamaktadır, bu da iki şey arasında aşılması zor fasıl ve engel anlamına gelmektedir.²²⁷

Kaptan Cousteau'nun açıklamalarından anlıyoruz ki sadece Cebelitarık boğazında değil bütün deniz birleşme noktalarında aynı engel mevcuttur. Bunun sebebi olarak tuzluluk ve yoğunluk gibi yapısal değişiklikleri göstermesi Furkan suresi 53. ayetini akla getiriyor:

وَهُوَ الَّذِي مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ هَذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ وَهَذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ وَجَعَلَ بَيْنَهُمَا بَرْزَخًا وَجُجْرًا مَحْجُورًا

“İki denizi birbirine doğru salıveren de Allah’tır. İşte şu susuzluğu giderici tatlı bir su, diğeri de tuzlu ve acı bir sudur. Fakat birbirlerine karışmamaları için aralarına bir engel, aşılmaz bir sınır koymuştur.”²²⁸ Bu ayette birbirlerine karışmamasının nedenini tuzluluk oranında ki değişiklik olduğunu bize gösteriyor. Nurbâki

يَخْرُجُ مِنْهُمَا اللُّؤْلُؤُ وَالْمَرْجَانُ

“O denizlerin her ikisinden de inci ve mercan çıkar”²²⁹ ayetini delil göstererek denizlerin birbirine karışmama sebebinin kimyasal terkihi olmadığını, çünkü mercan denizin kimyasal özelliğine göre var veya yok olduğunu söyler. Yani eğer kimyasal yapıları farklı olsaydı birinde olur diğesinde olmazdı. Bu ayet ikisinde de mercanın varlığını bildirerek kimyasal yapısının aynı olduğunu bize gösteriyor.

İkinci sorumuz olan denizlerin birbirine karışmamasının hikmetini Nurbâki şöyle açıklar: denizlerde kendine has balıklar ve karada olmayan çeşitli bitkiler vardır. Allah bu eşsiz sanat eserleriyle kendisini bize göstermektedir. Bu bitki ve balıkların yaşayabilmesi için belli şartlar gerekir. Mesela Akdeniz’de yaşayan bazı bitki türleri Atlas Okyanusunda yaşayamaz, Atlas Okyanusunda yaşayan bazı bitki türleri de

²²⁷ Yıldırım, *İlmin Işığında Asrın Kur’ân Tefsiri*, 5939-5940.

²²⁸ el-Furkan 25/53.

²²⁹ er-Rahman 55/22.

Akdeniz’de yaşayamaz. Çünkü birbirlerinin su yoğunluğu özellikle su sıcaklık farkı en önemli etkidir. Allah farklı türlerin meydana gelebilmesi ve çoğalabilmesi için denizlerin karışmamasını takdir etmiştir.²³⁰

Allah’ın yarattığı her şeyde bir hikmet bulunmaktadır. Bunlardan birisi de bazı denizlerin birbirine kavuşmamasıdır. Bu konuda ayetin işaret ettiği mana gayet açıktır ki zahirine bakınca anlaşılabilir. Bizim üzerinde durduğumuz konu bazı denizlerin birbirine kavuşmamasındaki sebep ve hikmetlerinin ne olduğudur. Yukarıda yaptığımız açıklamalar bize göstermektedir ki birbirine kavuşmayan denizlerin Allah’ın ilim ve kudretini göstermesinin yanın da bazı bitki ve balık türlerinin meydana gelmesi için karışmadığını anlayabilmekteyiz. Daha bilmediğimiz birçok hikmetleri vardır ki yapılan bilimsel çalışmalarla ortaya çıkar.

3.6. EMİR VE YASAKLARIN BİLİMSEL SIRLARI

Allah Kur’ân-ı Kerîm’in birçok ayetinde bizlere yapmamız ve yapmamamız gereken şeyleri bildirmiştir. Bildirdiği bu emir ve yasakların her biri manevi olduğu kadar maddi olarak ta fert ve toplum için önemlidir. Mesela alkolün yasaklanması hem insan sağlığının korunması hem de toplumun huzuru için önemlidir. Yine orucun emredilmesi hem insan bedenine dinlenme vasıtasıyla sağlıklı kalması açısından hem de toplumun zenginlerinin yoksulların halini anlaması cihetiyle gerekli bir emirdir. Her bir emir ve yasak için örnekler çoğaltılabilir. Biz bu konumuzda Nurbâki’nin ele aldığı emir ve yasakların bilimsel çalışmalar sonucu elde edilen bazı hikmetlerinden bahsedeceğiz.

3.6.1. Abdest

Abdest: Allah’ın beş vakit namaz başta olmaz üzere, belirli ibadetlerde farz kıldığı, istisnai durumlar haricinde belli organların su ile yıkanmasıdır. Bir de gusül vardır ki o da cünüplük durumu meydana gelince, tüm bedeni yıkama ile yapılan bir temizliktir. Her ilahi emir gibi abdestin de birçok bedensel ve ruhsal faydaları vardır.

²³⁰ Nurbâki, *Kur’ân-ı Kerîm’den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 76-77-78.

Abdesti bize emreden Kur’ân ayeti şu şekildedir:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ وَإِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا

*“Ey iman edenler! Namaza kalktığınızda yüzlerinizi, dirseklere kadar ellerinizi ve kollarınızı yıkayın, başınıza mesh edin ve topuklara kadar da ayaklarınızı yıkayın! Eğer cünüp iseniz güzelce yıkanıp temizlenin.”*²³¹

Son asırlarda yapılan araştırmalarla abdestin birçok bilimsel yönleri ortaya çıkmıştır. Nurbâki bu yönleri üç grupta incelemektedir:

1. Abdestin Kan Dolaşım Sistemine Etkileri

İnsanın vücudunda birisi kalpte temizlenmiş kanı vücuda pompalama, diğeri ise dokularda kullanılıp kirlenmiş kanı temizlenmek üzere kalbe geri getirme şeklinde iki tane kan dolaşımı vardır. Bu sistem işlerken özellikle el, ayak ve beyin gibi kalbe uzak organlardaki damarlara kanın ulaşması biraz zordur. Özellikle yaşlılık ve yanlış beslenme gibi etkenler kılcal damarların daha da daralmasına ve gerekli kanın ulaşamamasına sebep olur. Günlük düzenli bir şekilde su ile yıkanan el, yüz ve ayakların kılcal damarları genişler ve gerekli kanın ulaşmasına yardımcı olur. Aynı zamanda yavaş hareket eden kanı hareketlendirerek kılcal damarlarda biriken toksinlerinde kan hareketine katılarak temizlenmesini sağlar.²³² Günde beş defa abdest alan bir Müslüman elini, yüzünü, ayağını yıkar: boynunu, kulağını ve başını mesh ederek neredeyse bütün kılcal damarlarını suyla temas ettirerek onların hareketlenmesini ve kan akışının düzenlenmesini sağlamış olur. Bunu bir ömür günde beş defa yapan birisi yapmayana göre çok daha sağlıklı olur.

2. Abdestin Korunma Sistemine (Lenf Dolaşımına) Etkileri

Aynı kırmızı kan dolaşımına benzeyen ama ondan kat kat küçük olan lenf dolaşımı, yani beyaz kan dolaşımı vücudumuzu dış etmenlerden gelen zararlı

²³¹ el-Maide 5/6.

²³² Nurbâki, *Kur’ân-ı Kerîm’den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 93-94.

bakterilere karşı korumak ve oluşan yaraları iyileştirmek içindir. Kanserden en küçük mikroba kadar bizi lenf dolaşımındaki savaşçı hücreler korur. Bu sistemin iyi çalışması için çok ince olan beyaz kan damarlarının sağlıklı olması gerekir. Aksi takdirde gerekli bölgeye gitmesi gereken beyaz kan düzgün bir şekilde gidemediği için hastalıklara karşıda etkili bir savunma yapamaz. Özellikle üşütünce mikrop lu hastalığa yakalanmamız bu damarların soğuktan büzüşüp gerekli savaş hücrelerini yeterince gönderememesindendir. Bu damarlarda aynı kırmızı kan damarları gibi vücudumuzun su ile teması sonucu genişler ve sağlıklı hale gelir. Bu da gerekli yerlere savaş hücrelerini daha iyi ulaştırmasına ve hastalıklara karşı iyi bir savunma yapmasına katkı sağlar.²³³ Özellikle gusül abdesti bu konuda önem arz ediyor. Çünkü lenf dolaşımı bütün vücudu saran bir sistem içindedir. Normal abdest bazı azaların yıkanması olduğu için sınırlı kalıyor. Gusülde ise bütün beden yıkandığı için beyaz kan damarlarının hepsine etki yapmaktadır.

3. Abdestin Vücudumuzun Statik Elektriğine Etkileri

Vücudumuzda statik bir elektrik dengesi vardır. Bu elektrik dengeli ise vücudumuz sağlıklı bir şekilde yaşamını devam ettirir. Kullanılan eşyanın cinsi, giydiğimiz elbisenin sentetik olması gibi birçok etken statik elektriğin artmasına sebep oluyor. Statik elektriğin artması en çok ağrılı hastalıklar, sinirlilik durumu ve deri altındaki minik kasları gerdiği için özellikle yüzün kırıışması gibi belirtilerle karşımıza çıkmaktadır. Bu elektriğin fazlasını atmak ve vücudu dengelemek için akupunktur gibi acı verici tedaviler uygulanmaktadır. Düzenli olarak abdest alan birisi fazla elektriği attığı için vücudu bu durumdan etkilenmez.²³⁴

Nurbâki'nin ifade ettiği gibi vücutta statik elektriğinin fazla olması sinirlilik hali verir. Su ile temas edildiği zaman fazla elektrik vücuttan atılacağı için sinirlilik hali ortadan kalkacaktır. “Gazap, şeytandandır, şeytan ateşten yaratılmıştır, ateş ise su ile söndürülür: biriniz öfkелendiği zaman abdest alsın”²³⁵ hadis-i şerifinde de aynı mananın verilmesi bu durumun doğruluğunu ispat etmektedir.

²³³ Nurbâki, *Kur'ân-ı Kerîm'den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 95.

²³⁴ Nurbâki, *Kur'ân-ı Kerîm'den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 97-98.

²³⁵ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, (Ensar Neşriyat, 2004), 6 /226.

Zikrettiğimiz ayetin devamında **فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا** “su bulamadığınızda temiz toprak ile teyemmüm edin” ibaresi de bu manaya uymaktadır. Çünkü toprak elektriği çeker. Hatta elektrik çarpan birisini hemen toprağa temas ettirirler ki vücudundan fazla elektriği çeksin. Bu manayı teyit manasında peygamber efendimiz “öfkelenen kimse toprağa yapışsın” buyurmaktadır. Bu hikmetle neden su bulamadığımızda toprakla teyemmüm etmemiz emredilmiş anlamış oluyoruz.

Yıldırım abdestin emredilme hikmetlerini ve bilimsel faydalarını şöyle izah eder: Abdest, namaz gibi yüce bir ibadetin ön hazırlığıdır. Allah huzuruna iç ve dış temizliğini birleştirerek çıkmanın tek yoludur. Ruha rahatlık, bedene zindelik verir. Deri altında biriken yağların kısmen olsun erimesini sağlar. Kan dolaşımını ayarlar, bu bakımdan kalbi dinlendirir. Sinir uçlarının en duyarlı bulunduğu organlar soğuk su ile yıkanırken insan bir anda toparlanır, beyin daha iyi hareketini sürdürür, vücut çalışma mekânizması normal çalışma devresine kavuşur. Boy abdestinin de olumlu tesirleri en az bu kadardır, diyebiliriz. Su bulunmadığı zaman ön hazırlığı teyemmüm ile karşılamaktayız: abdest hususunda belirtilen yararların hiç olmazsa bir kısmı teyemmüm ile karşılanır. Ayrıca toprağa el sürüp bu farızayı yerine getirmek insana tevazuyu öğretir. Sonunda dönüşün toprak olacağını hatırlatır.²³⁶

Ukrayna uyruklu tıp hekimi Aidin Salih (ö. 2014) hanımefendi de abdestin insan vücuduna etkilerini şu şekilde açıklar: Abdest sağlık açısından son derecede faydalıdır. İnsan vücudu üzerinde yaklaşık 700 Biyolojik Aktif Nokta (BAN) vardır. Bunlardan 66 tanesi, “Agresi Noktaları” olarak adlandırılan ekstra aktif noktalar. Agresi noktalarından 61 tanesi abdest uzuvlarında yer almaktadır. Abdestte azalar yıkanırken BAN faaliyete geçer, agresi noktaları denge kazanır. Yüz yıkanırken: mide, bağırsaklar, safra kesesi, idrar yolları, sinir sistemi ve üreme organları uyarılır. Kollar yıkanırken: bağırsaklar, kalp, akciğerler, üreme organları, idrar yolları ve kan dolaşımı uyarılır. Kulaklar yaklaşık 100 BAN'dan ibaret olan ve hemen hemen tüm organlarla bağlantılı olan bir komuta merkezidir. Kulaklar meshedilirken bütün organlar uyarılmış olur. Ayaklar yıkanırken: hormon dengesini sağlayan, büyüme ve üremeyi kontrol altında tutan hipofiz bezi, böbrekler ve hemen hemen tüm organların faaliyetini

²³⁶ Yıldırım, *İlmin Işığında Asrın Kur'ân Tefsiri*, 1617.

etkileyen BAN uyarılır. Akupunktur noktalarının uyarılması sonucunda vücutta enerji ve kan dolaşımı kolaylaşır, vücudun direnci artar, bağışıklık sistemi güçlenir. Ateş yükseldiğinde soğuk su ile abdest alınırsa, ateş 1,5-2 derece kadar düşer. Abdest yükselen tansiyonu düşürür, baş ağrısını hafifletir, uyuklamayı, yorgunluğu ve öfkeyi giderir.²³⁷

Yapılan bu kadar bilimsel açıklamalardan anlıyoruz ki günde beş defa abdest alan bir insan hem birçok hastalıktan kurtulur hem de ruhsal olarak sakin bir kişiliğe sahip olur. Bu durum sadece Müslümanların değil inançsızların da abdeste ne kadar çok ihtiyacı olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Hemen her toplumun sık sık el ayak yıkamayı ve duş almayı tavsiye etmesi bu durumu açıklamak için yeterlidir.

3.6.2. Namaz

Namaz: Allah'ın, günde beş defa abdestli bir şekilde ve belli vakitlerde Müslümanlara kılmasını emrettiği bir ibadettir. Namazın ahirete yönelik faydaları olduğu gibi -ruhsal ve bedensel faydası başta olmaz üzere- dünya hayatına da pek çok faydası vardır. Nurbâki namazın birçok bilimsel yönü olduğunu belirterek bunlardan sadece ruh sağlığına etkilerini ele almıştır.

Kur'ân'da geçen namazla ilgili birkaç ayet şu şekildedir:

لَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ

*“Onlar gayba inanırlar, namaz kılarlar, kendilerine verdiğimiz mallardan Allah yolunda harcarlar.”*²³⁸

أَتْلُ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ
وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ

“Sana vahyedilen kitabı oku namazı kıl. Namaz muhakkak aşırılıktan ve kötülükten korur. Allah'ı anmak elbette en büyük ibadettir. Allah yaptıklarınızı

²³⁷ Dr. Aidin Salih, *Gerçek Tıp*, (İstanbul: Yitik şifa yayıncılık, 2007). 122-123.

²³⁸ el-Bakara 2/3.

bilir.”²³⁹

Batının anladığı ruh bilimiyle (psikoloji) bizim anladığımız ruh biliminin farklı olduğunu ifade eden Nurbâki: davranışlarımızı inceleyen bu bilim dalı İslam ilimleri açısından nefsi tanımlamaya çalışmaktır der. Ruh sağlığını psikolojinin içerisinde bir şube olarak alır ve ağırlığını nefisten almakla beraber bütünümüzün tepkilerini konu etmektedir der. Kişilik yapımızın tümü nefis ağırlıklı beden, ruh ve kalp yanımızla karışmış bir netice formudur diye ifade eder.²⁴⁰

Namaz kıl emrine uymamanın sebep olduğu ruhsal sıkıntıdan dolayı insanların karşılaştığı durumları Nurbâki şöyle ifade etmektedir: Her zaman var olan fakat son asırlarda varlığını daha fazla hissettiren ruhsal hastalıklar ve neticesinde üzüntülerin hormon sisteminde yaptığı tahribat: mide ülseri, kalp damar ve sindirim sistemi hastalıkları yapmaktadır. Sırf ruh sağlığı bozuk olduğu için insanların yarısından fazlası maddesel hastalıkların pençesinde kıvranmaktadır. İnsanların bir kısmı alkole ve uyuşturucu maddeye başlamakta, bir kısmı da depresyon ilaçları kullanmaktadır.²⁴¹

Ayetlerden bize verilen iki mesaj vardır: birisi namaz kılan feraha erer, ikincisi namaz kötülüklerden, aşırılıklardan ve hayâsızlıktan korur. Kısa bir sürede olsa insan namazla dünyayı bir tarafa bırakır ve bir kısım surelerle kendisini yaratana şükreder. Ruhu rahatlar ve sükûnete erer. Her rekâtta okuduğu Fatiha suresiyle yaratanının, rızkını verenin kim olduğunu hatırlar. Ve korkularından kurtulur. Namaz insanın iç dünyasına vurulan ilahi bir damgadır ve bunun ilk mükâfatını ruh sağlığı olarak alır. Eğer ihlaslı bir şekilde yerine getirirse felah ve mutluluğu kendisinde hisseder.²⁴²

Günde beş vakit namaz kılan bir insan zikrettiğimiz manaları kendisinde hissettiği zaman ruhu teskin olur. Taşkınlık ve aşırılıktan kendini korur. Namazdan önce abdest alacağı için vücudunda –abdest konusunda anlattığımız gibi- birçok olumlu değişiklikler olacaktır. Onun için hem bedensel hem de ruhsal olarak rahatlayan insanın mahlûkata bakışı değişir. Namaz kılmayana kıyasla değil zarar

²³⁹ el-Ankebût 29/45.

²⁴⁰ Nurbâki, *Kur’ân-ı Kerîm’den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 183-184.

²⁴¹ Nurbâki, *Kur’ân-ı Kerîm’den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 185.

²⁴² Nurbâki, *Kur’ân-ı Kerîm’den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 186-187.

vermek aksine faydalı bir birey haline gelir.

Yıldırım'ın namazla ilgili pek çok açıklamasından bilimsel tefsirle bağlantılı olan kısmı şu şekildedir: Namazın pek çok faydası vardır. Ayette namazın iki özelliği üzerinde duruluyor. Birincisi ahlak dışı söz ve davranışlardan alıkoyar; ikincisi dine, akla ve sahih örf'e ters düşen uygunsuz, nahoş durumlardan alıkoyar. Çünkü namaz, önce günlük hayatımızı başıboşluktan kurtarıp düzene sokmamızı sağlar. Ortaya çıkan fiziksel hareketlerle bedene canlılık ve sağlık kazandırır. Gücü arttırır. Sonra da vicdanı geliştirip kalbe huzur verir, Cemaatleşme şuurunu kuvvetlendirir. Aynı zamanda ferdi toplumun kopmaz parçası düzeyine getirir. Namaz insana kişilik kazandırır. Her şeyden önce kula kul olmak zilletinden kurtarıp âlemlerin Rabbine kul olma şerefine eriştirir. Kuvvet ve kudreti bütünüyle Allah'tan bilmemizi ilham eder.²⁴³

Namaz vakitlerinin ve hareketlerinin hikmetlerini anlatan Aidin Salih şöyle ifade eder: Namaz Vakti: 24 saat içinde art arda gelen 5 tane büyük ve 50 tane küçük aktif biyoriitm periyodu vardır. 5 büyük periyodun her birinin başlangıcındaki ilk 15 dakika biyolojik olarak en aktif zamandır. Bu vakitte akupunktur noktalar tamamen açık durumdadır. 5 vakit namaz bu 5 büyük biyolojik periyoda denk gelmektedir. 15 dakika sonra biyolojik aktif noktalar yavaş yavaş kapanmaya başlar ve bu kapanma süreci 1,5-2 saat devam eder.²⁴⁴

Aidin Salih namaz hareketlerindeki hikmetleri şöyle izah eder: Rükû iç organlarıyla birlikte yumurtalık, rahim, prostat, böbrek, idrar yolları ve omurganın sağlığını korur. Mide, karın, sırt ve boyun kaslarını güçlendirir. Secde bedenın üst bölgelerine kan akışını artırır, beyinde sıvı ve kan dolaşımını düzenler ve korur, beyni temizler, hafızayı güçlendirir, anlayış ve düşünce kabiliyetini artırır, akciğer, kalp ve sinir sistemini arındırır. Selam verirken omuzlara bakma hareketi, gözü kan dolaşımı bozukluklarından, göz kaslarını tembellikten, ense ve boyun kemiklerini kireçlenmeden korur. Secdeye giderken ve secdeden kalkarken yapılan hareketle vücudun tüm eklem ve kaslarının sağlığı muhafaza altına alınır. Abdest ve namazın maddi faydaları saymakla bitmez. Sağlığını koruması için insana, abdest alması,

²⁴³ Yıldırım, *İlmin Işığında Asrın Kur'ân Tefsiri*, 4646

²⁴⁴ Aidin Salih, *Gerçek Tıp*, 123.

namazlarını kılması ve yemeğini azaltması yeterlidir.²⁴⁵

Bedenimizin sağlıklı kalabilmesi için uzmanların tavsiyesi, az da olsa devamlı hareket etmektir. Beş vakit abdest alan ve namaz kılan bir insan küçük hareketlerle bedenini devamlı zinde tutmaktadır. Bunula beraber emri yerine getirmenin verdiği hazla ruhsal rahatlığa kavuşur. Hem şahsi dünyasına hem de toplum için daha faydalı ve güvenli bir birey haline gelir.

3.6.3. Oruç

Oruç: Allah'ın ramazan ayında tutmamızı emrettiği, imsak ile başlayıp iftar ile son bulan, yemek, içmek ve cinsi münasebette bulunmanın yasaklandığı bir ibadettir. Orucun ahirete yönelik pek çok hikmetlerinin olduğu hadislerde bildirilmiştir. Özellikle son asırlarda bilimsel araştırmalarla bedenimize de pek çok faydası olduğu ortaya çıkmıştır. Kur'an'da oruçla ilgili Nurbâki'nin ele aldığı ayet şu şekildedir:

اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

*“Ey iman edenler, Sizden öncekilere farz kılındığı gibi oruç tutmak size de farz kılındı. Umulur ki korunursunuz.”*²⁴⁶

Nurbâki yapılan bilimsel araştırmalar sonucu ortaya çıkan verileri gruplandırarak ayrıntılı bir şekilde izah etmiştir. O gruplar şu şekildedir:

1. Orucun Sindirim Sistemine Etkisi

Sindirim sistemi ağız, dil, yutak yemek borusu, mide, on iki parmak bağırsağı ve karaciğer gibi organlardan oluşur. Bu organlar vücudumuza giren besinleri parçalayıp, vitaminlerine ayırıp gerekli yerlere iletmekle görevlidir. Sürekli yemek yiyen bir insanın bu organları günün büyük bir bölümünü sindirimle geçirir ve bazı hastalıklara neden olur. Yılda bir ay da olsa yeme içmeye günün bir kısmında ara vermek bu organların dinlenmesini ve kendini temizlemesini sağlar. Mide uzun süre boş kalınca rahatlar, kendini iyileştirir, reflü ve gastrit gibi mide hastalıklarını ortadan

²⁴⁵ Aidin Salih, *Gerçek Tıp*, 124.

²⁴⁶ el-Bakara 2/183

kaldırır. Bağırsak içindeki yararlı bakterileri arttırarak bağışıklığın güçlenmesini sağlar. Karaciğer ise sindirim sisteminin en önemli organıdır fakat tek görevi sindirim değildir. Sürekli bir şeyler yiyen insanda karaciğer diğer görevlerini tam olarak yerine getiremez. Çünkü sindirim için sürekli safra salgılamak ve vücuda giren her besini depo etmek ya da kanda yanmasını sağlamak zorundadır. Yılda bir tutulan oruçla karaciğer sindirimle meşgul olmadığı için diğer görevlerine yoğunlaşır ki vücut için bu durum çok önemlidir.²⁴⁷

Said Nursi yediğimiz besinlerin vücudumuzda geçirdiği serüveni şu şekilde izah eder: “Yine dikkate değer ki, o latif madde, dört matbahta pişirildikten sonra ve dört inkılaptan geçtikten sonra ve dört süzgeçten tasfiye edildikten sonra rızık olarak taksim edilir.”²⁴⁸ Burada zikredilen dört matbahta pişme, dört inkılaptan geçme ve dört süzgeçte temizlenme olarak üç grup vardır. Dört mutfak ağız, mide, ince bağırsak ve karaciğerdir. Ağızda besin maddeleri dişlerin ve tükürüğün arasında çiğneniyor, ufalanıyor, parçalanıyor, eziliyor, öğütülüyor. Parçalanmış ve yumuşatılmış besin maddeleri mide tarafından salgılanan asit ve enzimlerle bulamaç haline getiriliyor. İnce bağırsakta proteinler, yağlar, şekerler en küçük yapı birimlerine kadar parçalanıyor. Daha sonra ince bağırsak çeperi tarafından emilip kana karışıyor ve büyük kısmı karaciğere geliyor. Yağlar suda çözünmediğinden karaciğerde yağların etrafı proteinle kaplanıp lipoproteine çevrilerek çözünür vaziyette kana veriliyor. Toksik maddeler de karaciğerde zararsız hale çevrilerek idrarla dışarı atılıyor. Dört inkılap ise her bir mutfaktan geçen besinler farklı bir şekil ve değişikliğe uğrar.

Dört süzgeç ise safra kesesi, karaciğer, böbrekler ve akciğerimizdir. Safra kesesi, karaciğer ve böbrekler kandaki zararlı maddeleri süzerek toksinlerden arındırır. Akciğer dokusu, etrafı küçücük kan hücreleri ile ağ gibi çevrili yaklaşık üç yüz milyon hava torbacıklarından oluşur. Solunum sistemi yoluyla vücudunuza giren ve kan dolaşımına yüklenen bu moleküller, yine kan yoluyla vücudun en derin noktalarına kadar ulaştırılır. Burada bulunan karbondioksit molekülleriyle yer değiştirerek kanı temizler. Eğer vücudunuza sürekli olarak besin girişi olursa organlarımızın çoğu sindirimle meşgul olmak zorunda kalıyor. Ama yılda bir aylıkta olsa günün belli

²⁴⁷ Nurbâki, *Kur’ân-ı Kerîm’den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 115-116.

²⁴⁸ Bediüzzaman Said Nursi, *İşârâtü'l İ‘câz*, (İstanbul: RNK yayıncılık), 97.

vakitlerinde besin girişini durdurmak bu organların temizlenmesini ve dinlenmesini sağlar. Aksi takdirde toksin birikimi ve hastalıklar baş gösterir. Peygamber efendimizin “Çok yeme içmeden sakının. Zira o, bünyenizi hastalandırır, korkaklığı artırır ve ibadetlerinizde tembelleştirir”²⁴⁹ hadis-i şerifi de bu manayı teyit eder.

2-3. Orucun Dolaşım Sistemine Ve Hücrelere Etkileri

Kalbin üzerinde görevi itibariyle sürekli olarak bir baskı vardır. Oruçluyken hücre arasındaki suyun azalması doku basıncının: yani küçük tansiyonun düşmesine neden olur. Böylece kalbe yapılan baskı azalır ve kalp rahatlar. Aynı zamanda aradaki suyun azalmasıyla hücrelerde rahatlama hisseder. Yine oruçlu iken damarlar yumuşar ve kan dolaşımı rahatlar. Damarlarda biriken yağ gibi atık maddeler rahatlıkla kan dolaşımına katılarak vücuttan atılır ve damarlar temizlenir.²⁵⁰

Orucun Sinir Sistemine Etkileri

Hayatın içindeki olayların verdiği stres ve gerginlikler sinir sistemimizi etkilemektedir. Oruç tutan bir insanda her ibadette olduğu gibi sorumluluğu yerine getirme ve ibadetin vermiş olduğu hazla stres ve gerginliklerin hemen hepsinden kurtulur. Bunun yanında kan dolaşımı rahatladığı için beyne giden kan miktarı artar ve fonksiyonlarını daha sağlıklı yerine getirir. Düzene kavuşan beyin fonksiyonları sinir sistemine olumlu katkı sağlar.²⁵¹ “Hiçbiriniz, oruçlu olduğu gün çirkin söz söylemesin ve kimse ile çekişmesin. Eğer biri kendisine söver veya çatarsa, ben oruçluyum desin” hadisi şerifinden de anlıyoruz ki: oruçlu olduğun bilinciyle hareket etmek sinirlenip yanlış hareket etmekten muhafaza eder. Peygamber efendimizin (S.A.V.) özellikle oruçlu olduğu gün olarak sınırlaması, aç kalan insanın yanlış yapmaya daha meyilli olduğunu gösterir.

Fakat bilimsel olarak baktığımızda bu bedensel bir durum değil, nefisten gelen bir durumdur.

²⁴⁹ İsmail b. Muhammed el-Aclunî, *Keşfü'l-Hafâ*, Bekâ Yayınları, 2019, 1/279.

²⁵⁰ Nurbâki, *Kur'ân-ı Kerîm'den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 117-118.

²⁵¹ Nurbâki, *Kur'ân-ı Kerîm'den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 118-119.

Orucun Kan Yapımına Etkileri

Vücudumuzun ihtiyacı olan kan kemik iliğinde üretilmektedir. Bunu için kemik iliği uyarılmalıdır. Oruçluyken kandaki besinler en az seviyeye düşünce kemik iliği uyarılır ve kan üretimine başlar. Bunu yanında oruçluyken karaciğer sindirimle uğraşmadığı için kemik iliğinin kan üretmek için kullandığı enzimleri daha iyi ve sağlıklı hazırlar. Eğer kişinin aşırı derece kan düşüklüğü yoksa oruç tutmakla kan değerleri normal seviyeye gelir.²⁵²

Yıldırım bu ayetin tefsirinde orucun ahlaki, sosyal ve sağlıkla ilgili yönlerini ayrıntılı şekilde izah etmiştir. Bizim konumuzla alakalı olan bilimsel açıdan sağlıkla ilgili olan yönlerini şu şekilde izah etmiştir:

Savm ve *sıyâmın* karşılığında kullandığımız oruç, bir bakıma dini perhiz olup belirli günlerde belirli bir süre yiyecekten, içecekten, cinsel ilişkiden, insanda uyarıcı tesir eden sigara ve benzeri şeylerden ve bunların verdiği zevkten belli bir amaç için sakınıp vazgeçmektir. Görülüyor ki oruç nedeniyle yapılan perhiz sadece günün belirli saatleri yapılmaktadır. Bünyeyi sarsmayacak, kansızlığa yol açmayacak ölçüde olan bir perhiz -midede ciddi bir rahatsızlık yoksa- mutlaka faydalıdır. O halde gelişigüzel bir perhiz yarar yerine zarar verir. Dini kurallarla birlikte sağlık kuralları da uyularak yılda bir ay oruç tutmak gerek ruhsal gerekse bedensel açıdan faydalı olduğunu din âlimleri kadar, tıp uleması da kabul etmiştir. O bakımdan otuz gün belirli saatler de tutulan oruç ibadeti perhizle karıştırılmamalıdır. Çünkü bir ay süreyle vücudu besleyici ölçüde proteinli ve vitaminli maddeleri almadığımız takdirde sağlık durumumuz hızla bozulur: deride buruşma göze çarpar, başta bir dönme ve sersemlik belirir: zayıflama, kalp atımı hızın da yavaşlama başlar. Gözler anlamsız bakar, enfeksiyona karşı vücut direncini kaybeder. Peygamber efendimiz, Allah'tan aldığı emir ve tavsiye üzerine oruç tutan müminlerde bu gibi hallerin ortaya çıkmaması ve ibadetin ruhsal gelişmeyi, fiziki güçlenmeyi, ahlaki olgunlaşmayı yeterince sağlamak için hem akşamları yeteri miktarda yiyecek almayı, hem de sahura kalkmayı kuvvetli sünnet kılmıştır. İftar etmeden üst üste oruç tutmayı yanlış ve yararsız saymıştır. İşte bu sünnete uyularak Müslümanların Ramazanda farklı ve çeşitli zengin sofraya hazırlaması, fakirlere de bu

²⁵² Nurbâki, *Kur'ân-ı Kerîm'den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 119-120.

hususla yardım eli uzatması, günlük besin ihtiyacını yeteri kadar karşılamaktadır. Bu dolayı oruç ibadeti sağlığımız açısından da çok faydalı ve dinlendiricidir. Çünkü midenin dinlenmesi metabolizma bozukluklarını ve bunun sonucunda ortaya çıkan bazı hastalıkları önler veya tedavi eder. Yani metabolizma bozukluklarını önlemede yardımcı faktör olur. Gereğinden fazla yağlı maddeler yemekten dolayı metabolizmadaki rahatsızlık: yağlı besinlerin dokularda depolanmasının yol açtığı hastalıklar kısmen de olsa oruçla normale dönme imkânına kavuşur.²⁵³

Günümüzde alternatif tıpla tedaviye çalışan birçok uzmanın en önemli yöntemlerinden birisi vücudu aç bırakmak ve perhiz yapmaktır. Ayette “Sizden öncekilere farz kılındığı gibi” buyrulduğunu hatırlarsak: binlerce yıl geçmişi olan bir ibadetin bilimsel olarak farz kılınma hikmetlerini günümüzde yeni anlamaktayız. Özellikle son asırda oruç ibadetine ne kadar ihtiyacımız olduğunu, çok yemek ve içmekten dolayı hastalıkların ciddi oranda arttığından anlamaktayız. Sürekli vücudu yemek sindirimi ile meşgul etmek bağışıklık sisteminin vücudu koruma ve temizlemesini zorlaştırmaktadır. Bu da hastalılara karşı koyamayan bir vücut ve dolayısıyla hastalık meydana getirmektedir. Yılın belli bir zamanın da belli vakitlerde yeme içmeyi kesip vücudun kendini temizlemesine fırsat vermek güçlü ve sağlıklı bir vücuda kavuşmak için önemlidir.

3.6.7. Alkol Kullanımının Yasaklanması

İslamiyet’in ilk zamanlarında alkol haram değildi. Hicretten sonra Medine’de aşamalı olarak yasaklanmıştır. Ayetler şu şekildedir:

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِنْ نَفْعِهِمَا وَيَسْأَلُونَكَ
مَادًّا يُلْفَقُونَ قُلِ الْعَفْوَ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ

“Sana alkol ve kumarı sorarlar. De ki: İnsanlara hem büyük günah hem de bazı faydalar vardır. Günahları faydasından daha büyüktür.”²⁵⁴

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ سُكَارَى حَتَّى تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ وَلَا جُنُبًا إِلَّا عَابِرِي

²⁵³ Yıldırım, *İlmin Işığında Asrın Kur’ân Tefsiri*, 477-478.

²⁵⁴ el-Bakara 2/219.

سَبِيلٍ حَتَّى تَغْتَسِلُوا

“Ey İnananlar! Sarhoşken, ne dediğinizi bilene kadar, cünüp olduğunuz zaman, yolcu olan müstesna gusledene kadar namaza yaklaşmayın.”²⁵⁵

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَزْلَامُ رَجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمْ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ الصَّلَاةِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ

“Ey iman edenler! Şarap, kumar, dikili taşlar (putlar), fal ve şans okları birer şeytan işi pisliktir: bunlardan uzak durun ki kurtuluşa eresiniz. Şeytan içki ve kumar yoluyla ancak aranızda düşmanlık ve kin sokmak: sizi, Allah'ı anmaktan ve namazdan alıkoymak ister. Artık vazgeçtiniz değil mi?”²⁵⁶

Alkolün aşamalı olarak yasaklanmasının birçok hikmeti vardır. Eğer tek seferde yasaklanmış olsaydı insanlar bu yasağa uyma konusunda sıkıntı yaşayabilirlerdi. Çünkü alkol o toplumda çokça tüketilen ve sevilen bir içecekti. Sarhoş edici özelliğinden dolayı içenlerde bağımlılık yaptığı için tek seferde bırakması oldukça zordu. İki ayetle içilmesinin doğru olmadığını ve yaptığı bazı etkilere dikkat çekerek insanları hazırlamış, üçüncüsünde ise içilmemesinin gerektiğini bildirmiştir.

Nurbâki alkolü “temel besin maddesi şekerin bakteriler tarafından kullanılması, yani yenmesi sırasında ortaya çıkan artık bir kimyasal madde olarak tanımlar.” Besin açısından bir sentez ürünü değil, bir ayrışım ürünüdür.²⁵⁷ Alkol tüketmenin insan vücudunda nelere sebep olduğu yapılan bilimsel çalışmalarla ortaya çıkmıştır. Nurbâki bu çalışmaları sınıflandırarak şöyle aktarmaktadır:

Alkolün Sindirim Sistemine Etkileri

Sindirim bilindiği üzere ağızda başlamaktadır. Alkol ağızdaki zararlı mikropların yaşamasını zorlaştıran florayı bozar ve dış-diş eti başta olmak üzere birçok

²⁵⁵ en-Nisa 4/43.

²⁵⁶ el-Maide 5/90-91.

²⁵⁷ Nurbâki, Kur’ân-ı Kerîm’den Ayetler ve İlmi Gerçekler, 148.

hastalığa sebep olur. Ağızdan sonra gelen yutak ve yemek borusundaki mukozayı tahrip ederek dayanıksız hale getirir. Kansere başta olmak üzere birçok hastalığa davetiye çıkarır. Onların devamında gelen mide ve 12 parmak bağırsağını da etkiler. Birçok rahatsızlık ve dengesizlik meydana getirir. Sindirim sisteminin en önemli organı olan karaciğerin ise hassas kimyasal işlemlerine müdahale ederek bozar ve tam olarak görevini yerine getirmesini engeller. Kan yapımı için gerekli maddeleri tam olarak üretemediği için kansızlık başta olmak üzere birçok hastalığa sebep olur. Bilinen en ağır ise siroz hastalığıdır.²⁵⁸ Böylece devamlı alkol kullanan bir insanda sindirim sistemi tamamen tahrip olmakta ve vücudun tamamında birçok hastalık meydana gelmektedir. Bu hastalıkların çoğu ölüme götürecek derecede ağırdır. Zaten sindirim sistemi arızalı olan bir insanda diğer organların düzgün çalışması mümkün değildir.

Alkolün Dolaşım Sistemine Etkileri

Karaciğer sindirim sisteminde olduğu gibi dolaşım sisteminde de çok önemlidir. İşlevini kaybeden veya zayıflayan karaciğer, yağlı besin maddelerini tam yakamadığından kana geçen yağlar damarların serleşmesine ve tansiyonun yükselmesine neden olur. Hızlı yanan alkol dolaşım debisini bozar ve kalbin yorulmasına sebep olur. Alkolden ölenlerin sebebi genellikle siroz veya kalp yetmezliği olması bu iki organın ne kadar zarar gördüğünü açıklar. Dolaşımın son organı olan böbreklerin de alkolün etkisiyle, süzme işlemini yapan hassas kimyası bozulur. Hem kan tam olarak süzülmez hem de böbreklerin kendisi arızalanır. Dolaşımın diğer bir kısmı olan beyaz kan damarları da alkolün yağ bileşiklerine verdiği zarardan dolayı etkilenir. Çünkü yağ bileşikleri beyaz kan dolaşımı için önemlidir.²⁵⁹ Alkol yağ eritici gücü ile cins hücrelerine de geçerek özellikle yumurta hücresine ciddi zarar vermektedir. Bu zarar gelecek nesillerde zekâ geriliği ve kas yetersizliği gibi birçok hasar meydana getirmektedir.²⁶⁰ Vücudun hayati organları olan kalp, karaciğer, böbrek ve dışarıdan gelen zararlı maddelere karşı koruma sağlayan beyaz kan dolaşımının yanında gelecek nesillerinde sağlığını bozan alkolün ne kadar

²⁵⁸ Nurbâki, *Kur'ân-ı Kerîm'den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 148-149-150.

²⁵⁹ Nurbâki, *Kur'ân-ı Kerîm'den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 150-151.

²⁶⁰ Nurbâki, *Kur'ân-ı Kerîm'den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 152.

zararlı olduğu ve haram kılınmasının hikmetleri anlaşılıyor.

Alkolün Sinir Sistemine Etkileri

Alkol, kalın yağ barajları ile korunan sinir sisteminin hücre zarlarını aşarak sistemin elektriksel iletişimini bozar. Bozulan elektriksel iletişim kendini sarhoşluk ve telafisi güç birçok kronik hastalık olarak kendini gösterir.²⁶¹ Hadis-i şerifte peygamber efendimiz “İçkiden uzak durun. Çünkü içki, kötülüklerin anasıdır” buyurmuştur. Alkol kullanan insan, alkolün sinir sistemine yaptığı tahribat ile sarhoş olur. Sarhoşluğun verdiği akli dengesizlik sonucu cinayet, zina gibi her türlü kötülüğe müsait hale gelir. Hem yakalandığı hastalıklarla kendi bedenine hem de başka insanlara telafisi çok zor olan zararlar verir.

Alkolün Psiko-Sosyal Etkileri

Alkol kullanmak insanın şahsi hayatına zarar verdiği gibi toplum hayatına da pek çok zararları vardır. Onlardan birkaçı şunlardır: Alkol kullanan insan, sinir sistemi zarar gördüğü için hassaslaşır ve en küçük bir meselede kavga yoluna giderek toplum huzurunu bozar. Alkolün en fazla zarar gören ailedir. Alkol kullanan insan ailesini ihmal ederek onları zor durumu düşürür ve huzuru bozulan aile hayatında boşanmalar meydana gelir. Toplumda aile hayatı zarar görür. Başka bir durum ise çalışma hayatıdır. Alkol kullanan insan tembel ve uyuşuk olur ki bu da toplumun üretim gücünü düşürür.²⁶² Alkol kullanan insan verimli çalışamaz veya belirli bir işte tutunamaz. Çalışmayan insan hem ülke ekonomisine zarar verir hem de yaşadığı maddi sıkıntılar nedeniyle hırsızlığa teşebbüs ederek toplumda korkuya neden olur.

Yıldırım alkolün sağlığa, ferde ve topluma verdiği zararları konusunda şöyle açıklama yapar: Alkolün sağlık ve toplumsal yapı üzerinde zararları vardır. Küçük bir miktar bile alkollü içecek içen bir insanda, alkol zehirlenmesinin tüm belirtileri gözükmemektedir. Şayet bu miktar 4-5 miligram artarsa zehirlenmenin şiddeti artar ve içen kişi komaya girer veya ölür. Alkolün insan bedeninde çok büyük zararları vardır, en fazla zarar verdiği yer ise beyindir. Ayrıca alkol sadece kişisel sağlığı değil, sosyal

²⁶¹ Nurbâki, *Kur’ân-ı Kerîm’den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 151-152.

²⁶² Nurbâki, *Kur’ân-ı Kerîm’den Ayetler ve İlmi Gerçekler*, 152-153.

yapıyı da olumsuz etkilemektedir. Alkollü içkiler sadece içene değil, uzak ve yakın tüm çevreyi olumsuz etkilemektedir. Alkollü içkiler, aile bütçesini sarsmakta ve toplumsal sorunlara neden olmaktadır, alkol tüketimi sosyal yardımları da azaltmaktadır. Dolayısıyla alkollü içkiye verilen paranın bir kısmı fakirlere, çocuklara ve eğitim kurumlarına verilirse toplumsal fayda sağlayacaktır.²⁶³

Bir şeyin yapılması güzel ve faydalı ise Allah onun yapılmasını, çirkin ve zararlı ise yapılmamasını ve ondan sakınılmasını emreder. Kur'ân-ı Kerîm neyin faydalı ve neyin zararlı olduğu konusun da bizlere yol göstermektedir. Ele aldığımız emir ve yasakların bilimsel sırları konusunda bunların bir kısmını açıklamaya çalıştık. Nurbak'nin eserinde ele aldığı abdest, namaz, orucun emredilmesi: alkol ve domuzun nehyedilmesi konuları yer almaktadır. Biz çalışmamızda domuzun haram kılınmasını zooloji yani hayvan bilimleri konusunda ele almayı uygun gördük. Kur'ân'da Nurbâki'nin ele aldıklarından farklı olarak emir ve yasaklarda vardır. Onlar: zinanın, kumarın haram kılınması: zekâtın emredilmesi gibi konulardır. Bunları Nurbâki'nin ele almamış olması ilmi araştırmaya konu olamayacağından değildir, mutlaka birçok bilimsel hikmetleri mevcuttur.

²⁶³ Yıldırım, *İlmin Işığında Asrın Kur'ân Tefsiri*, 604-605.

SONUÇ

Bilimsel tefsir son asırlarda Kur'ân'ın daha iyi anlaşılabilmesi için sıkça kullanılan bir tefsir yöntemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapılan çalışmalardan anlaşılıyor ki bu yöntem Allah'ın ilim, irade ve kudretini tefekkür etmenin farklı bir yöntemidir. Bu yöntemi kullanarak Kur'ân ayetlerini tefsir eden pek çok âlim mevcuttur. Bunlardan birisi de Haluk Nurbâki'dir. Nurbâki tıp hekimi olmasına rağmen daha çok verdiği dini eser, konferans ve gazete yazılarıyla tanınmaktadır. Tasavvufi yönü de olan Nurbâki eserlerinde bunu hissettirmektedir. Astronomi, fizik, biyoloji, jeoloji gibi birçok bilim dalıyla Kur'ân ayetlerini yorumlamış ve arasındaki bağlantıyı tefsir ilmine münasip şekilde ortaya koymuştur. Yaptığı bu çalışmalarla Kur'ân'ın mucize oluşunu ve bir insan değil: ilahi kudretin eseri olduğunu ortaya koymuştur.

Genelde batılı bilim insanlarının savunduğu evrim gibi bazı teorilerin yine bazı bilim insanlarının tespitlerini delil göstererek yanlışlığını ortaya koymuştur. Bunun yanında Kur'ân'a iman etmemenin ne kadar akıldan uzak bir durum olduğunu: iman etmenin ise her ilim ve vicdan sahibine zorunlu bir durum olduğunu ispatlamıştır.

Asrımızın gerçeği olan bilimsel çalışmalar ile Kur'ân arasındaki bağı tefsir imine uygun bir şekilde bizlere göstererek: din ile bilimin ayrı olduğunu savunanlara karşı düşüncelerinin yanlış olduğunu göstermiştir. Bunun yanın da bilimin her geçen gün ulaştığı yeni tespitlerin aslında asırlar önce Kur'ân ayetlerinde işaret edildiğini göstererek Kur'ân'ın mucize olduğunu ispat etmiştir.

Kur'ân'da Allah'ın emir ve yasaklarındaki bazı hikmetleri ortaya koyarak emredilmesi ve nehyedilmesindeki hikmetleri asrımızın anlayışına göre açıklamıştır. Bu emir ve yasaklara uymayanların ne kadar medeni toplum olarak bilinse de aslında pek çok sorunla karşı karşıya olduklarını bilimsel tespitlerle ispat etmiştir. Bu vesileyle bir tıp hekiminin gözünden Kur'ân'a bakmamızı sağlamıştır.

Bunların yanında Nurbâki Kur'ân'la amel etmenin hem fert olarak insanın hem de toplumun maddi ve manevi her yönden sürekli terakki edeceğini bizlere göstermiştir. Her gelen neslin Kur'ân'da yeni bir hikmet bulduğunu dile getiren

Nurbâki: bu durumun gelecek nesiller içinde geçerli olduğunu ifade etmiştir. Bu yüzden ayetleri tefsir ederken “bu ayetin manası kesinlikle budur” gibi keskin ifadelerden kaçınılması gerektiğini; bunun yerine “ayetin çok manasından bir manası budur” gibi esnek ifadeler kullanılması gerektiğini söyleyerek bizlere tefsir usulü konusunda tavsiyede de bulunmuştur.

Netice olarak Nurbâki diğer müfessirler ile karşılaştırdığımızda bir Kur’ân tefsiri yazmak için yeterli ilmi birikime sahip değildir. Yeterli derecede Arapça bilmemesi ve dini eğitiminin sınırlı olması ile bu durumu açıklayabiliriz. Fakat Kur’ân-ı Kerîm’in bilimsel yönlerini ele alarak din ve bilim arasındaki bağı gösterecek eserler vermiştir. Tefsir ilminin usulüne riayet ederek asrımızda Kur’ân tefsirinin nasıl yapılması gerektiği konusunda örnek olmuştur. Ayetlerin farklı yorumlanışını da göstererek karşılaştırma yapma imkânı sağlamıştır. Yaptığı ilmi açıklama ve yorumlarıyla hem Allah’ın varlık ve birliğine ilmi deliller sunmuş hem de Kur’ân’ın mucize oluşunu ispat etmiştir. Bizlere de bir tıp hekiminin gözüyle Kur’ân’daki inceliklere bakma fırsatı vermiştir.

KAYNAKÇA

- Aclunî, Muhammed . Keşfü'l-Hafâ. çev. Mustafa Genç. Beka Yayınları, 2019.
- Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, nşr. Ahmed Muhammed Şâkir, İstanbul: Ensar Neşriyat, 2004
- Ateş, Süleyman. *Kur'ân Ansiklopedisi*. İstanbul: Kuba Yayınları, 2002.
- Ateş, Süleyman. *Kur'ân-ı Kerîm'e Göre Evrim Teorisi*, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 20, (1975), 127-146.
- Ateş, Süleyman. *Yüce Kur'ân'ın Çağdaş Tefsiri*. İstanbul: Yeni Ufuklar Neşriyat, 1988.
- Başkan, Binnur. “Ernest Renan’ın ‘İslam Ve Bilim’ Adlı Konferansına Müslüman Dünyadan Gelen Bazı Tepkiler”. *İlahiyat Araştırmaları Dergisi* 15 (Haziran 2021), 95112.
- Bayraklı, Bayraklı. *Yeni Bir Anlayışın Işığında Kur'ân Tefsiri*, İstanbul: Bayraklı Yayınları, 2008.
- Canbolat, Uğur. *Gerçek Âlim Gerçek Âşık Haluk Nurbâki*. İstanbul: Damla Yayınevi, 2014.
- Cerrahoğlu, İsmail, *Tefsir Tarihi*, Ankara: Fecr Yayınevi, 1996.
- Cevherî, Tantâvî. el-Cevâhir fî tefsîri'l-*Qur'âni'l-Kerîm*. El Cevahir Fi Tefsir'ul Kur'ân'ıl Kerîm, Mısır: Dâru'l-Kütûbî'lDârü'l-Kütübü'l-İlmiyye, 1931.
- Demirci, Muhsin. *Tefsir Tarihi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2. Baskı, 2006.
- Diş, Atilla. *Aile Boyu Sağlık ve Kişisel Bakım Rehberi*, İstanbul: Yeni Şafak Yayınları, 2007.
- Güllüce, Veysel. “İbn Rüşd’ün Eserlerindeki Bilimsel Tefsir Örnekler”, *Diyanet İlmî Dergi*, 2012.
- Güllüce, Veysel. “Kur'ân'a Bilimsel Yaklaşımın Değerlendirilmesi (Bilimsel Yaklaşım)”, *Tarihten Günümüze Kur'ân'a Yaklaşımlar*. İstanbul: İlim Yayma Vakfı Kur'ân ve Tefsir Akademisi, 2010.
- Hawking, Stephen. *Zamanın Kısa Tarihi*. çev. Barış Gönülşen. İstanbul: Alfa Yayınları, 2015.
- İbn Rüşd. *Faslu'l-makâl*. çev: Bekir Karlığa. İstanbul: İşaret Yayınları, 1992.
- Kırca, Celal. Bir Anlama Sorunu Olarak Kur'ân Yorumlarında Rasyonalizasyon,”

- Tarihten Günümüze Kur'ân'a Yaklaşımlar.* ed. Bilal Gökçir, İstanbul: ilim Yayma Vakfı Kur'ân ve Tefsir Akademisi, 2010.
- Kırca, Celal. *Kur'ân ve Bilim*, İstanbul: Marifet Yayınları, 1997.
- Kırca, Celal. *Kur'ân-ı Kerîm ve Modern İlimler*. İstanbul: Marifet Yayınları, 1981.
- Nurbâki, Haluk. *Kur'ân'ın Hârika Mesajları*. İstanbul: Damla Yayınevi, 2010.
- Nurbâki, Haluk. *Amme Cüzüi Yorumu*. İstanbul: Damla Yayınevi, 3. Basım, 2007.
- Nurbâki, Haluk. *Âyet-el Kürsî Yorumu*. İstanbul: Damla Yayınevi, 6. Basım, 2012.
- Nurbâki, Haluk. *Bakara Sûresi Yorumu*. İstanbul: Damla Yayınevi, 3. Basım, 2012.
- Nurbâki, Haluk. *Fatiha'nın Kırk Yorumu*. İstanbul: Damla Yayınevi, 10. Basım, 2012.
- Nurbâki, Haluk. *İmanla Gelen İlim I*. İstanbul: Damla Yayınevi, 2013.
- Nurbâki, Haluk. *İmanla Gelen İlim II*, İstanbul: Damla Yayınevi, 1. Basım, 2011.
- Nurbâki, Haluk. *Kur'ân Mucizeleri*. İstanbul: Damla Yayınevi, 14. Basım, 2012.
- Nurbâki, Haluk. *Kur'ân'ın Matematik Sırları*. İstanbul: Damla Yayınevi, 2012.
- Nurbâki, Haluk. *Kur'ân-ı Kerîm'den Ayetler ve İlmi Gerçekler*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 14. Basım, 1993.
- Nurbâki, Haluk. *Kutsal Mücadelem*. İstanbul: Damla Yayınevi, 1996.
- Nurbâki, Haluk. *Namaz Sûreleri Yorumu*. İstanbul: Damla Yayınevi, 11. Basım, 2012.
- Nurbâki, Haluk. *Sûre-i Yusuf'un Yorumu*. İstanbul: Damla Yayınevi, 2. Basım, 2012.
- Nurbâki, Haluk. *Tekvîr Suresi Yorumu*. İstanbul: Damla Yayınevi, 4. Basım, 2012.
- Nurbâki, Haluk. *Yâsin Sûresi Yorumu*. İstanbul: Damla Yayınevi, 2007.
- Nurbâki, Haluk. *Yüce İslam Büyükleri*. İstanbul: Damla Yayınevi, 2003.
- Nursî, Bediüzzaman Said. *işârâtü'l Î'câz*. İstanbul: RNK neşriyat, 2015.
- Nursî, Bediüzzaman Said. *Şuâlar*. İstanbul: RNK neşriyat, 2015.
- Öztürk, Mustafa. *Kıssaların Dili*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2010.
- Razi, Fahrettin. *Mefâtihu'l Gayb*. İstanbul: Huzur Yayınevi, 1890.
- Salih, Âidin. *Gerçek Tıp*. İstanbul: Yitik şifa yayıncılık, 2007.
- Seyyid, Muhammed. *Çocuk Eğitiminde Peygamberimizin Metodu*. İstanbul: Beka yayınları, 2007.
- Şahin, Fatma. *Haluk Nurbâki'nin Hayatı Eserleri ve Tasavvuf Anlayışı*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi 2020.
- Şatıbî, İbrahim b. Musa. *el-Muvâfakât fî Usûli'ş-Şerî'a*. Beyrut: Dârü'l-Ma'rife, 2004.
- Şimşek, Mehmet Sait. "İlmi Tefsir Üzerine", *Günümüz Din Bilimleri Araştırmaları ve*

Problemleri Sempozyumu, Samsun: TDV yayınları, 1989.

Şimşek, Mehmet Sait. *Hayat Kaynağı Kur'ân Tefsiri*. İstanbul: Beyan Yayınları, 2012.

Yazır, Elmalılı Hamdi. *Hak Dini Kur'ân Dili*. İstanbul: Eser Neşriyat, 1979.

Yıldırım, Celal. *İlmin Işığında Asrın Kur'ân Tefsiri*. İzmir: Anadolu Yayınları, 1991.

Zehebî, Muhammed Hüseyin. *et-Tefsîr ve'l-müfessirûn*. Kahire: Dârü'l-Hadis, 2005.

ÖZGEÇMİŞ

